

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİMDALI

**TELEVİZYON DİZİLERİNDE KURGUSAL MEKÂN:
DÖNEM DİZİSİ SEKSENLER'DE KURGUSAL MEKÂN
TASARIMININ ANALİZİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EVRİM ÖZTOP**

131417104

**Danışman Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ünal DEMİRARSLAN**

İstanbul, Ağustos 2015

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİMDALI

**TELEVİZYON DİZİLERİNDE KURGUSAL MEKÂN:
DÖNEM DİZİSİ SEKSENLER'DE KURGUSAL MEKÂN
TASARIMININ ANALİZİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EVRİM ÖZTOP**

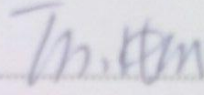
131417104

**Danışman Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ünal DEMİRARSLAN**

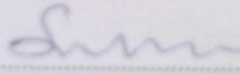
İstanbul, Ağustos 2015

T.C. Maltepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

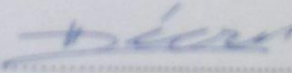
28.08.2015 tarihinde tezinin savunmasını yapan İç Mimarlık Anabilim Dalı, İç Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı 13 14 17 104 numaralı öğrencisi Evrim ÖZTOP' a ait "Televizyon Dizilerinde Kurgusal Mekân: Dönem Dizisi Seksenler' de Kurgusal Mekân Tasarımının Analizi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, İç Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Oy Birliği/Oy Çoğunluğuyla Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Ünal DEMİRARSLAN
(Başkan)
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Sibel DEMİRARSLAN
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Hicran ÖZALP
(Üye)

Özet

Tezin konusu, televizyon dizilerinde sanat yönetmeninin sorumluluğunda olan, kurgusal mekân tasarım ve yapım sürecinin aşamaları anlatılarak; dönem dizisi *Seksenler*' de kurgusal mekân tasarımının analiz edilmesidir. 1980' lerde yaşanan siyasi sürecin mekân ve mobilya üzerindeki etkileri de ele alınarak, *Seksenler* dizisinin kurgusal mekânlarında gerçeklik algısı sorgulanmaktadır. Bu süreç incelenirken faydalanılan kaynaklar hem Türkçe hem de yabancı olmakla birlikte alan araştırması (anket çalışması) izleyici üzerinden yapılmıştır. Sorgulanan konu; kaynak araştırmasının yanı sıra *Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarım ve yapımında sorumlu Dilek Pınarcı Başak ile yapılan röportaj ile zenginleştirilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda dönem dizisi *Seksenler*' de kurgusal mekân tasarımının, gerçeklik algısını ve dönemin izlerini doğru yansıtmayı yansıtmadığı sorgulanmaktadır.

Tezin birinci bölümünde, çalışmanın amacı, kapsamı ve çalışmada izlenen yöntem ifade edilmiştir.

İkinci bölümde, kurgusal mekân tasarımı ile ilişkili genel tanım ve kavramlar açıklanmış, televizyon dizilerinde sanat yönetimi ve kurgusal mekân tasarım ve yapım süreci sırasıyla anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, 1980' ler siyasi süreç ve mobilya mekân tasarımı anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde, “*Seksenler* dizisinin yapımcısı Birol Güven ve *Seksenler* dizisi kurgusal mekân tasarımı” başlığı altında ilk olarak *Seksenler* dizisinin yapımcısı Birol Güven'in biyografisi, 1980' li yılları, devamında *Seksenler* dizisi, *Seksenler* dizi dekoru anlatılmıştır. *Seksenler* kurgusal mekân tasarımı konut dekoru ve mahalle dekoru olarak iki alt başlıkta analiz edilmiştir.

Beşinci bölümde, *Seksenler* dizisini izleyen 50 kişilik bir grup ile yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler irdelenmiş ve bulgular değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelime: Kurgusal Mekân, Sanat Yönetmeni, Dekor Tasarım, Dizi Seti, Dönem Dizisi, Seksenler Dizisi

Abstract

The subject of the thesis, it is the responsibility of the art director in the television series fictional space, the desing and construction of explaining the steps of the process; the analysis of fictional space design sumester sequence in the eighties. By considering their impact on the space and furniture of the political processin the 1980. Eighty in the place of a series of fictional perception of reality is questioned. Both Turkish and foreign resources utilized while examining this process, although field research on the audience. The queried topic research as well as eighties Dilek Pınarcı Başak responsible fort the desing of the eighties era questioned whater the perception of reality and correctly reflect the traces of the period.

In the first part of the thesis, the purpose of the study, scope and method of this study stated.

The second part explains the concept and design definition of fictional and fictional television shows in the art of space management design and construction process, respectively are described. The third chopter, the 1980's and describes the political proces in the design of the furniture in the space.

The four chapter “the eighties, the eighties and producer birol güven under the title of the series is the first of the series in the eighties, the producer birol güven biography the seqwel to the eighties the eighties in the fictional decor of the space and the scenery of the neighbour housing desing in the fictional two subsections were analysed

The fifth section follows with a group of 50 people wasin the eighties of the sequence was evaluated survey data that have been analysed and the findings from the study.

Key Words: Fictional Place, Art Director, Décor Design, Array Kit, The Term Series, Eighties Series

TEŞEKKÜRLER

Bu tez alıőmasında beni yalnız bırakmayan, başta tez danışmanım ve hocalarım; Prof. Dr. Ünal DEMİRARSLAN' a, Yrd. Do. Dr. Hakan AYTEKİN' e, Yrd. Do. Dr. Hicran ÖZALP' e, Öğretim Gör. Oğuz DEMİRARSLAN' a bütün bu süreç boyunca benden desteklerini esirgemeyen başta dayım ve sevgili arkadaşlarım; İsmail ÖZSOY' a, Pelin TUNCA' ya, Gizem ÇERİ' ye, Güneş AKSU' ya, Gözde ENYÜKSEK' e ismini yazamadığım bütün hocalarıma, akrabalarım ve bütün eğitim hayatım boyunca yanımda olan, benden maddi manevi desteklerini esirgemeyen, sıkıntılarımı paylaşan, kendilerinden çok beni düşünen *canım annem ve canım babama* sonsuz teşekkürler.

Evrım ÖZTOP

Ağustos 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMLAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
1.GİRİŞ.....	1
2. TELEVİZYON DİZİLERİNDE KURGUSAL MEKÂN TASARIMI (DEKOR TASARIMI VE YAPIMI) VE MİMARLIK ETKİLEŞİMİ.....	3
2.1. Genel Tanım Ve Kavramalar	3
2.2. Televizyon Dizilerinde Sanat Yönetimi	19
2.2.1. Televizyon Dizilerinde Sanat Yönetimi.....	19
2.2.2. Sanat Yönetmeninin Görevi Ve Dekor Yapım Süreci.....	20
2.2.3. <i>Seksenler</i> Dizisi Dekor Tasarım Sorumlusu Dilek Pınarcı Başak.....	25
2.2.3.1. Biyografisi.....	25
2.2.3.2. Filmografisi.....	25
2.2.3.3. Dilek Pınarcı Başak İle Dönem Dizisi <i>Seksenler</i> 'de Kurgusal Mekân Tasarım Süreci İle İlgili Yapılan Röportaj	26
2.3. Televizyon Dizilerinde Kurgusal Mekân Ve Mimarlık Etkileşimi.....	30
2.4. Bölüm Değerlendirmesi.....	31
3.1980'LER SİYASİ SÜREÇ VE MEKÂN-MOBİLYA TASARIM.....	32
3.1. <i>Seksenlerden Önce Türk Siyaseti Ve Toplum</i>	32
3.2. <i>Seksenlerde Türk Siyaseti Ve Toplum</i>	44
3.2.1. 12 Eylül Darbesi (1980 İhtilali).....	49
3.3. 1980'ler Mekân – Mobilya Tasarımı.....	57
3.4. Bölüm Değerlendirmesi.....	73
4. <i>SEKSENLER DİZİSİNİN YAPIMCISI BİROL GÜVEN VE SEKSENLER DİZİSİ KURGUSAL MEKÂN TASARIMI</i>	74

4.1. Birol Güven'in Biyografisi	76
4.2. Birol Güven'in 1980'li Yılları	75
4.3. Seksenler Dizisi	77
4.4. Seksenler Dizi Dekorü	79
4.4.1. Konut Dekorü	81
4.4.1.1 Fehmi'nin Evi.....	81
4.4.1.2. Pastacı Sami'nin Evi.....	94
4.4.1.3. Gülden'in Ailesinin Evi.....	98
4.4.1.4. Ahmet ve Gülden'in Evi.....	101
4.4.2.Mahalle Dekorü	102
4.4.2.1.Ergun Plak.....	108
4.4.2.2 Tadıgüzel Pastanesi.....	109
4.4.2.3.Şimbil Bakkal.....	112
4.4.2.4.Berber Recep.....	114
4.4.2.5.Manav 76.....	116
4.4.2.6.Bahar Kasap.....	117
4.4.2.7.Çınaraltı Balıkçısı.....	118
4.4.2.8.Çınaraltı Kahvehanesi.....	119
4.4.2.9.Çınaraltı Karakolu.....	120
4.5.Bölüm Değerlendirmesi	121
5. ANKET ÇALIŞMASI	122
5.1. Araştırmanın Amacı	122
5.2. Verilen Elde Edilmesi	122
5.3. Bulgular ve İrdeleme	122
5.4. Bulguların Değerlendirilmesi	130
6. SONUÇ	133
7. KAYNAKLAR	134
8. EKLER	147

9. ÖZGEÇMİŞ.....	148
------------------	-----

KISALTMALAR LİSTESİ

E.Ö	EVİRİM ÖZTOP
D.P.B	DİLEK PINARCI BAŞAK

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1. Louis ve Auguste Lumiere.....	3
Sekil 2. 2. Lumière kardeşler ve sinematografi.....	3
Şekil 2. 3. Western film- Hollywood'da Western set.....	4
Şekil 2. 4. Sinema.....	4
Şekil 2. 5. Gaumont sinema.....	5
Şekil 2. 6. <i>Kaynanalar</i>	6
Şekil 2. 7. <i>Aşk-ı Memnu</i> -1975.....	6
Şekil 2. 8. <i>Perihan Abla</i>	7
Şekil 2. 9. <i>Çemberimde Gül Oya</i>	8
Şekil 2. 10. <i>Kırık Kanatlar</i>	8
Şekil 2.11. <i>Öyle Bir Geçer Zaman ki</i>	8
Şekil 2.12. Muhteşem Yüzyıl.....	9
Şekil 2.13. <i>Doksanlar Dizisi</i>	9
Şekil 2.14. <i>Seksenler</i> Kapalı Alan Dekor Seti	10
Şekil 2.15. <i>Doksanlar</i> Açık Alan Dekor Seti.....	10
Şekil 2.16. <i>Çemberimde Gül Oya</i> Gerçek Mekân Dizi Seti.....	10
Şekil 2.17. <i>Öyle Bir Geçer Zaman ki</i> Dekor Yapımı.....	11
Şekil 2.18. <i>Öyle Bir Geçer Zaman ki</i> Dekor.....	11
Şekil 2.19. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Harem Dekor.....	12
Şekil 2.20. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Harem Render Çalışması.....	12
Şekil 2.21. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Harem.....	12
Şekil 2.22. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Set.....	13
Şekil 2.23. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Harem Render Çalışması.....	13
Şekil 2.24. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Hünkar Odası Render Çalışması.....	13
Şekil 2.25. <i>Muhteşem Yüzyıl</i> Hünkar Sofrası Render Çalışması.....	14

Şekil 2.26. Topkapı Hünkar Sofrası.....	14
Şekil 2.27. <i>Doksanlar</i> Dekor Yapımı	15
Şekil 2.28. <i>Doksanlar</i> dekor yapımı.....	15
Şekil 2.29. <i>Doksanlar</i> dekor yapımı.....	16
Şekil 2.30. <i>Doksanlar</i> dekor	16
Şekil 2.31. <i>Doksanlar</i> dekor	17
Şekil 2.32. <i>Doksanlar</i> seti.....	17
Şekil 2.33. Storyboard.....	18
Şekil 2.34. Storyboard.....	18
Şekil 2.35. Film Seti Tasarım Ve Yapım Süreci.....	24
Şekil 2.36. <i>Dilek Pınarcı Başak</i>	25
Şekil 2.37. <i>Nuri</i> Dizisi Dekor Tasarım Ve Uygulaması.....	28
Şekil 2.38. <i>Doksanlar</i> Dizisi Dekor Tasarım Ve Uygulaması.....	29
Şekil 2.39. <i>Doksanlar</i> Dizisi Dekor Tasarım Ve Uygulaması.....	29
Şekil 3.1. 12 Mart.....	32
Şekil 3.2. İsmet İnönü ve Bülent Ecevit.....	33
Şekil 3.3. 12 Mart döneminin Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Faruk Gürler, Genel Kurmay Başkanı Org. Memduh Tağmaç, Deniz Kuvvetleri Komutanı Ora. Celal Eyiceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Org. Muhsin Batur.....	34
Şekil 3.4. Bülent Ecevit.....	35
Şekil 3.5. Güzel İstanbul Karaköy Heykeli.....	35
Şekil 3.6. Hürriyet Gazetesi Kıbrıs Barış Harekatı manşeti.....	36
Şekil 3.7. İstanbul Üniversitesi.....	37
Şekil 3.8. 1 Mayıs 1977 Taksim Meydanı.....	38
Şekil 3.9. 1 Mayıs 1977 Taksim Meydanı.....	39
Şekil 3.10. 1 Mayıs 1977.....	40
Şekil 3.11. Kazancı Yokuşu 1 Mayıs 1977.....	41

Şekil 3.12. Kazancı Yokuşu 1 Mayıs 1977.....	41
Şekil 3.13. Kenan Evren.....	42
Şekil 3.14. İstanbul Üniversitesi.....	43
Şekil 3.15. 1 Mayıs 1979	45
Şekil 3.16. Süleyman Demirel Ve Turgut Özel.....	45
Şekil 3.17. Hürriyet gazetesinin 30 Nisan 1979 tarihli manşeti.....	46
Şekil 3.18. Terzi Fikri Sönmez Fatsa.....	47
Şekil 3.19. Karaborsa Zamanı Stokçulara Yapılan Baskın.....	47
Şekil 3.20. Cumhuriyet Gazetesi.....	48
Şekil 3.21. Milli güvenlik kurulu.....	49
Şekil 3.22. Trt Haber Spikeri Mesut Mercan.....	52
Şekil 3.23. 12 Eylül 1980 hürriyet gazetesi manşeti.....	52
Şekil 3.24. 12 Eylül Sonrası Sokaklar.....	53
Şekil 3.25. 12 Eylül Sonrası Sokaklar.....	53
Şekil 3.26. Erdal Eren.....	53
Şekil 3.27. 12 Eylül.....	55
Şekil 3.28. 12 Eylül Sonrası Sokaklar.....	56
Şekil 3.29. Turgut Özal.....	56
Şekil 3.30. Artek Alvar Aalto 44 Armchair.....	57
Şekil 3.31. 112B Narrow Shelf.....	58
Şekil 3.32. Paimio Sanator.....	58
Şekil 3.33. Depolama Ünitesi Charles ve Herman Miller	59
Şekil 3.34. Danimarka Modern Cadovius Duvar Ünitesi Tik Desk. Eames.....	59
Şekil 3.35. İsveç duvar ünitesi.....	60
Şekil 3.36. Carlo Mollino Tasarımı.....	60
Şekil 3.37. Carlo Mollino Tasarımı.....	61

Şekil 3.38. Gio Ponti Yatak.....	61
Şekil 3.39. Gio Ponti Yatak Odası.....	61
Şekil 3.40. Marco zanuso.....	62
Şekil 3.41. Arflex için Marco Zanuso tarafından İtalyan "Lady" Koltuk 1951.....	62
Şekil 3.42.Brionvega Algol TV.....	63
Şekil 3.43. Kütüphane Osvaldo Borsani 1948.....	63
Şekil 3.44. Ernest Race 1950s Woodpecker chair.....	64
Şekil 3.45. Hans J Wegner Style GE 270 Lounge Chair.....	64
Şekil 3.46. 1960 salon oturma grubu.....	65
Şekil 3.47. 1960 yatak odası takımı.....	65
Şekil 3.48. archigman grubu.....	66
Şekil 3.49. Pop art.....	66
Şekil 3.50. Op art.....	67
Şekil 3.51. 1970'ler Mobilya.....	67
Şekil 3.52. Kütüphaneli Dolap.....	68
Şekil 3.53. Ahşap Sandalye.....	69
Şekil 3.54. Aplikler, Banyo, Halı	69
Şekil 3.55. Vitrin, Salon Takımı	70
Şekil 3.56. Yatak Odası, Objeler	70
Şekil 3.57. Klasik Salon, Objeler	70
Şekil 3.58. Perdeler, Kadife Perde, Kadife Aplik	71
Şekil 3.59. Klasik Salon Takımı, Kadife Koltuk	71
Şekil 3.60. Mutfak, Yatak Odası	71
Şekil 3.61. Kumaş Deseni, Raf	72
Şekil 4.1. Birol Güven.....	74
Şekil 4.2. Darıca Çınaraltı Kahvehanesi.....	80

Şekil 4.3. Çınaraltı Kahvehanesi Dekor.....	80
Şekil 4.4. <i>Seksenler</i> Dizisi Oturma Odası Dekor.....	82
Şekil 4.5. <i>Seksenler</i> Dizisi Oturma Odası Dekor.....	83
Şekil 4.6. <i>Seksenler</i> Dizisi Oturma Odası Dekor.....	83
Şekil 4.7. <i>Seksenler</i> Dizisi Oturma Odası Dekor.....	84
Şekil 4.8. <i>Seksenler</i> Dizisi Oturma Odası Dekor.....	84
Şekil 4.9. <i>Seksenler</i> Dizisi Oturma Odası Dekor.....	85
Şekil 4.10. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	85
Şekil 4.11. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	85
Şekil 4.12. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	86
Şekil 4.13. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	86
Şekil 4.14. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	87
Şekil 4.15. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	88
Şekil 4.16. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	88
Şekil 4.17. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	88
Şekil 4.18. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	89
Şekil 4.19. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	89
Şekil 4.20. Dönem Dizisi <i>Seksenler</i>	90
Şekil 4.21. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	90
Şekil 4.22. <i>Seksenler</i> Dizisi Salon Dekor.....	91
Şekil 4.23. <i>Seksenler</i> Dizisi Mutfak Dekor.....	92
Şekil 4.24. <i>Seksenler</i> Dizisi Mutfak Dekor.....	92
Şekil 4.25. <i>Seksenler</i> Dizisi Mutfak Dekor.....	92
Şekil 4.26. <i>Seksenler</i> Dizisi Banyo Dekor.....	93
Şekil 4.27. <i>Seksenler</i> Dizisi Banyo Dekor.....	93
Şekil 4.28. <i>Seksenler</i> Dizisi Yatak Odası Dekor.....	94

Şekil 4.29. <i>Seksenler</i> Dizisi Genç Odası Dekorü.....	94
Şekil 4.30. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	95
Şekil 4.31. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	95
Şekil 4.32. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	95
Şekil 4.33. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	96
Şekil 4.34. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	97
Şekil 4.35. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	97
Şekil 4.36. Pastacı Sami'nin Ev Dekorü.....	97
Şekil 4.37. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	98
Şekil 4.38. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	99
Şekil 4.39. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	99
Şekil 4.40. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	100
Şekil 4.41. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	100
Şekil 4.42. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	101
Şekil 4.43. Gülden'in Ailesinin Ev Dekorü.....	101
Şekil 4.44. Ahmet ve Gülden'in Ev Dekorü.....	102
Şekil 4.45. Ahmet ve Gülden'in Ev Dekorü.....	102
Şekil 4.46. Çınaraltı Mahalle Dekorü Yapımı.....	103
Şekil 4.47. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	103
Şekil 4.48. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	104
Şekil 4.49. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	104
Şekil 4.50. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	105
Şekil 4.51. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	105
Şekil 4.52. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	106
Şekil 4.53. <i>Seksenler</i> Dizi Dekorü.....	106
Şekil 4.54. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	107

Şekil 4.55. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	107
Şekil 4.56. Çınaraltı Mahalle Dekorü.....	108
Şekil 4.57. Ergun Plak Dükkan Dekorü.....	108
Şekil 4.58. Ergun Plak Dükkan Dekorü.....	109
Şekil 4.59. Ergun Plak Dükkan Dekorü.....	109
Şekil 4.60. Tadıgüzel Pastanesi Dükkan Dekorü.....	110
Şekil 4.61. Tadıgüzel Pastanesi Dükkan Dekorü.....	110
Şekil 4.62. Tadıgüzel Pastanesi Dükkan Dekorü.....	111
Şekil 4.63. Tadıgüzel Pastanesi Dükkan Dekorü.....	111
Şekil 4.64. Tadıgüzel Pastanesi Dükkan Dekorü.....	111
Şekil 4.65. Şimbil Bakkal Dükkan Dekorü.....	112
Şekil 4.66. Şimbil Bakkal Dükkan Dekorü.....	112
Şekil 4.67. Şimbil Bakkal Dükkan Dekorü.....	113
Şekil 4.68. Şimbil Bakkal Dükkan Dekorü.....	113
Şekil 4.69. Berber Recep Dükkanı Dekorü.....	114
Şekil 4.70. Berber Recep Dükkanı Dekorü.....	115
Şekil 4.71. Berber Recep Dükkanı Dekorü.....	115
Şekil 4.72. Berber Recep Dükkanı Dekorü.....	116
Şekil 4.73. Manav 76 Dükkanı Dekorü.....	117
Şekil 4.74. Manav 76 Dükkanı Dekorü.....	117
Şekil 4.75. Bahar Kasap Dükkan Dekorü.....	118
Şekil 4.76. Bahar Kasap Dükkan Dekorü.....	118
Şekil 4.77. Çınaraltı Balıkçı Dükkan Dekorü.....	119
Şekil 4.78. Çınaraltı Balıkçı Dükkan Dekorü.....	119
Şekil 4.79. Çınaraltı Kahvehanesi Dükkan Dekorü.....	120
Şekil 4.80. Çınaraltı Karakol Dekorü.....	121

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 5.1. Yaş Gruplarının Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	123
Tablo 5.2. Cinsiyet Gruplarının Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	123
Tablo 5.3. Meslek Gruplarının Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	124
Tablo 5.4. Öğrenim Durumunun Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	124
Tablo 5.5. Medeni Durumun Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	125
Tablo 5.6. Soru-1 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	125
Tablo 5.7. Soru-2 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	126
Tablo 5.8. Soru-3 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	126
Tablo 5.9. Soru-4 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	127
Tablo 5.10. Soru-5 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	127
Tablo 5.11. Soru-6 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	128
Tablo 5.12. Soru-7 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	128
Tablo 5.13. Soru-8 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	129
Tablo 5.14. Soru-9 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	129
Tablo 5.15. Soru-10 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği.....	130

BİRİNCİ BÖLÜM

1-GİRİŞ

Mimarlık, güzel sanatlardan resim, heykel, sahne sanatları vb. sanatları içeren, estetik bir kurgu ile bütünleşip mekân olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Gerçek bir mekân kurgusunu ifade edebilen mimarlık ile gerçek olmayan bir mekân kurgusunu ifade edebilen sanat yönetmenliği arasında kurulan ilişki kurgusal mekân (dekor) bağlamında ortaya çıkmaktadır. Dekor gerçek mekân çekimlerinin zorluğu, maliyet gibi faktörlerden dolayı sanat yönetmenleri tarafından oluşturulmaktadır. Yönetmenin ve sanat yönetmeninin işbirliği ile senaryonun gerektirdiği şekilde dekor ve aksesuarlarla film seti oluşturulmaktadır. Ancak mekân (dekor) tamamen kurgu üzerine oluşturulmuş olsa da hikâye ve hikâyedeki karakterlerle birlikte gerçek mekân algısını yansıtmalıdır.

Çalışmada sinema ve dizi film sektöründe “sanat yönetimi” ve sanat yönetmeni Dilek Pınarcı Başak’ın dekor tasarım ve uygulamasını yaptığı dönem dizisi olan *Seksenler*’in dekoru üzerinden dönem etkileri, kurgusal mekânlar mimari estetik bağlamında incelenmektedir.

Dönemin sosyal, siyasal, kültürel etkilerinin toplum açısından getirileri ve toplumun yaşayış biçimini kavrayarak oluşturulan kurgusal mekânın (dekorun) gerçeklik algısıyla inanılabilirliğinin nasıl sağlandığı; oluşturulan kurgusal mekânın izleyici üzerindeki etkisi, dekorda kullanılan evrensel ve doğal sembollerin üzerinden mekân bütünlüğünün hikâyedeki karakterler ve 1980’li yıllarda yaşanan hayatın dekorda nasıl yansıtıldığı sorgulanmaktadır.

Kavramalar: Kurgusal Mekân, Sanat Yönetmeni, Dekor Tasarım, Dizi Seti, Dönem Dizisi, Seksenler Dizisi

Tezin Amacı:

Mimarlıkta bir mekân oluşumunda etkili olan fiziksel ve işlevsel faktörlerin tasarım açısından birçok sanat dalı ile ilgili olduğu görülür. Sanat yönetmenliği, mekân kavramını bünyesinde barındıran sanat dallarından biridir.

Televizyon dizileri için oluşturulan kurgusal mekânlara (dekorlara) bakıldığında; sanat yönetmenliğinin alt yapısını, amacını kavrayıp iç mimarlık formasyonları göz önünde bulundurulduğunda bu iki alanın birbirlerinden etkilendiği, birbirleriyle bağlantılı olduğu ve bütünleşmeye başladığı görülmektedir.

Bu bağlamda çalışmada, dönem dizisi *Seksenler* dekoru üzerinden mimarlık disiplini ve sanat yönetimi etkileşimi ile dönemin siyasi, sosyal ve ekonomik etkilerinin izleri incelenerek kurgusal mekânda gerçeklik duygusunun tasarım olarak etkileri ele alınacaktır.

Tezin Önemi:

Mimarlık geçmişten günümüze birçok etmeden dolayı değişim göstermektedir. Mimarlıkta mekânlar ve donatılar dönemin siyasi, sosyal ve ekonomik etkilerini yansıtmaktadır. Mekânın, içinde yaşayanların ihtiyaç ve isteklerine göre şekillendiği ve tasarlandığı gözlemlenir. Mekânın kullanıldığı, tasarlandığı bir başka sanat dalı da sanat yönetmenliğidir. Film ya da dizilerdeki sanat yönetmeninin görevlerinden biri olan dekor tasarımı-uygulaması karakterleriyle, karakterlerin yaşam biçimiyle, zamanla kısacası anlatılmak istenen ile ilişkili olarak gerçekleştirilir.

Bu tez çalışması; televizyon dizilerinde dekor tasarımında sanat yönetimi ile mimari olguları bütünleştirilerek mekân oluşumundaki etmenleri ve 1980'ler döneminin siyasi, sosyal ve ekonomik etkilerini dönem dizisi *Seksenler*' in dekoru üzerinden incelemek amacıyla yapılacaktır.

Yöntem:

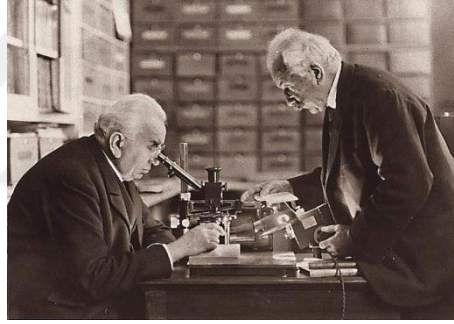
Dönem dizisi *Seksenler*' in kurgusal mekân tasarımının dekor tasarım ve yapım sorumlusu Dilek Pınarcı Başak ile yapılan söyleşi ve anket çalışması ile beraber analizinin yapılması.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TELEVİZYON DİZİLERİNDE KURGUSAL MEKÂN TASARIMI (DEKOR TASARIMI – UYGULAMASI) VE MİMARLIK ETKİLEŞİMİ

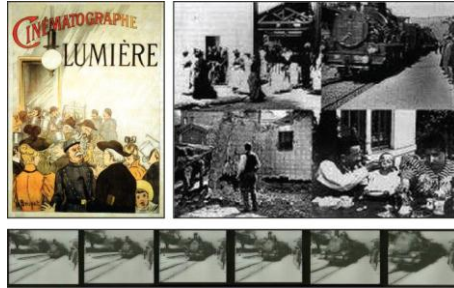
2.1. Genel Tanım Ve Kavramalar

Sinema: Göz ve beyin algıları kullanılarak, bir eylemin parçalara ayrılmış resimlerini, eylemi oluşturacak şekilde bir araya getirip, gösterici aracılığı ile karanlık bir ortamda perdeye yansıtma işidir. İnsan algısında bir yanılsamaya dayanan sinema beyin ve göz arasındaki iletişimle bütünleşir. Ardışık şekilde hızla devam eden olay, gözün ağ tabakasının algıladığı görüntünün ortadan kalkmasına rağmen beyin kısa süreliğine o görüntüyü hatırlaması yanılsamasına dayanır. İlk kinema adı ile ortaya çıkmasına rağmen sinemayı Lumiere Kardeşler bulmuştur.

Şekil 2.1. “Louis ve Auguste Lumiere”

Kaynak: (<http://www.broadcasterinfo.net/81/sinema.html>)

Şekil 2. 2. “Lumiere Kardeşler ve sinematograf”

Kaynak: (Öztürk, B. , “Sinemada mekân tasarımının incelenmesi: bilim kurgu sineması örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul,9,3 (2012))

Şekil 2. 3. “Western film- Hollywood'da Western set”

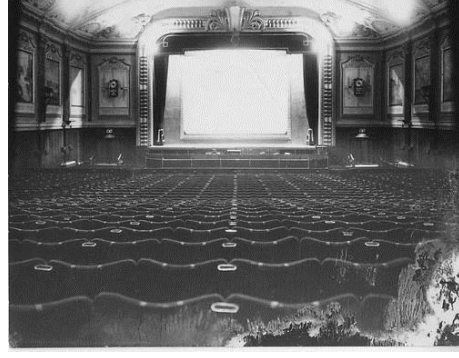
Kaynak: ([http://en.wikipedia.org/wiki/Western_\(genre\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Western_(genre)))

1950-1960'da "Beyaz cam" olarak da nitelenen televizyonun günlük hayata girmesiyle izleyici sinemadan uzaklaşmıştır. Ancak televizyon dünyası her ne kadar sinema sektörünü etkilese de karanlık bir mekânda, dev ekranda izlenen bir film insanların hoş vakit geçirmek için gittiği sinema vazgeçilmezlerdendir.

Şekil 2. 4. “Sinema”

Kaynak: (<http://cinemawales.homestead.com/BARGOEDMAIN.html>)

Şekil 2. 5. “Gaumont sinema”

Kaynak: (<http://www.hhtandn.org/relatedimages/235/interior-of-the-picture-house>)

Türk Sineması tarihinin ilk filmi 14 Kasım 1914 tarihli *Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı* olarak kabul edilse de, Manaki Kardeşlerin gerçekleştirdiği filmler de burada değerlendirilmelidir. Cumhuriyet ile hareketlenen film sektöründe 1960'lı yıllara kadar film sayısı 100 iken, 1960 sonrasında Yeşilçam'da üretilen film sayısı yılda 300'lere ulaşmıştır. 1970'li yıllarda Türk toplumunun hayatına televizyonun girmesi ile sinema sektörü zorlanmış ve erotik komedi filmler çekilmeye başlanmaktadır, 1980'lerde Türk sineması çöküş dönemine girmektedir. Sosyal içerikli fantastik filmler, 12 Eylül filmleri, arabesk filmler, seks komedileri gibi içerikli birçok film denenmiştir. (<http://www.turkcebilgi.com/sinema,02.02.2015>)

Televizyon dizisi: Televizyonda bölüm şeklinde haftada bir kere, belirli bir tabloya uygun şekilde, yayınlanan programdır. Dizi türleri aksiyon, dönem, dram, komedi, gerilim, bilim-kurgu, hiciv ve animasyon gibi çeşitlilik gösterir. Yayınlanan ilk televizyon dizisi ABD'de senaryosunu ve yapımcılığını Wilfred Pettit'in üstlendiği, sinema hayali olan bir genç kızın hikâyesinin anlatıldığı, *Srap Caddesi* adlı komedi dizisidir. Batıya göre Türkiye'nin televizyonla tanışması geç oldu. Yayınlar gerçek anlamda 1970'li yıllarda izleyici ile buluştu. TRT'nin satın alıp yayınladığı yabancı diziler büyük ilgi görmüştü. Yayın saatlerinde caddeleri boşaltan, herkesin evinde ekran başında oturtan diziler *Aşk Gemisi*, *Dallas*, *Görevimiz Tehlike*, *Kaçak* dizileridir. Gösterilen ilgi sonucunda yerli dizilere öncelik tanınmaya başlanmıştı. İlk yerli televizyon dizileri

1974 yılında yayınlanmaya başlayan *Kaynanalar*, 1975 yılında yayınlanmaya başlayan *Aşk-ı Memnu*'dur. Türkiye'de dizi kültürü TRT 2 kanalının açılması ve 1986 yılında *Perihan Abla* dizisinin yayınlanması ile başladığı söylenebilir. Perihan Abla karakterinin benimsenmesi, Kuzguncuk'ta çekilip mahalle kültürünün öneminin altına çizilmesi izleyicinin dikkatini çekmiş ve dizi furçasının devamında da bu mahalle kültürünün izlerini görmüştür.

Şekil 2. 6. “*Kaynanalar*”

Kaynak:

(http://www.radikal.com.tr/yazarlar/tan_morgul/kaynanalardan_muhtesem_yuzyila_tam_tesekkullu_dizi_antolojisi-1093683)

Şekil 2. 7. “*Aşk-ı Memnu* -1975”

Kaynak: ([http://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk-%C4%B1_Memnu_\(dizi,_1975\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk-%C4%B1_Memnu_(dizi,_1975)))

Şekil 2. 8. “Perihan Abla”

Kaynak: (<http://www.porttakal.com/foto-galeri/rejtingleri-deviren-diziler-5149/1>)

Tek kanallı dönemde hayatımızın ufacak bir alanını kaplayan diziler Türklerin en sevdiği alışkanlığı olmuştur.

Dizilerin metinsel anlatım olarak izleyiciyi nasıl etkileyip nasıl algılatıldığı, gündelik yaşamlarını nasıl etkilediği, televizyon ve film sektörünün yapım/yayın gerçekleri dizilerin oluşmasında etkilidir.

“Aslında “Bizim hayatımız dizi” iki taraflı okunabilir bir yorum aynı zamanda. Yani bir anlamıyla hayatlarımız dizi, diğer açıdan bakıldığında da diziler hayatımız. Hal böyle olunca hem gündelik hayatımıza, hem de sosyal bilimlerin birçok dalının tam orta yerine yeni bir sosyolojik olgu damgasını vurmuş oluyor: Diziler. Günümüzde Türkiye’de diziler gerçek anlamda bir toplumsal–kültürel fenomen veya antropolog Marcel Mauss’un deyimleriyle bir “bütüncül olgu” boyutuna bürünmüş durumda. Mauss bu kavramı tüketim, moda ve iletişim gibi, bir toplumun tüm özelliklerinin ve dinamiklerinin açıklanabileceği durumlar için kullanıyor. Günümüzde diziler de diğer sayılanlar gibi bir “bütüncül olgu” olarak karşımıza çıkıyor.”
(http://www.tuvturk.com.tr/images/paylasimler/pdf/istasyon_dergileri/istasyon_15.pdf)

Dönem dizisi: Bir hikâyeyi geçmişin ya da geleceğin belli bir döneminde yaşanmış/kurgulanmış olayları, etkileriyle anlatan programdır. Dönem dizisi zaman kavramı açısından geçmişi ya da geleceği temsil edebilir. Tasarımcı açısından geleceğe dair herhangi bir bilgi olmadığı için çalışmak daha kolay ve sınırsızdır. Geçmiş, yaşanmışlığı anlatacak bir dizi çalışması için döneminin en ufak ayrıntısı dahi önem taşır. Yapılacak çalışmalar döneme ait tarihsel tüm verilere, gazete, dergi, film, fotoğraf gibi her türlü kaynaktan araştırma ve incelemeler yapmayı gerektirir. Anlatılacak konuyla ilişkili olarak tasarımcının izleyeceği yolun tarihsel süreç odaklı mı ve ya

dönemin ruhunu, ambiyansı mı yansıtacağına öncelikle karar vermesi önemli bir noktadır. (Barnwell, J., 2011 s: 115)

Şekil 2. 9. “Çemberimde Gül Oya”

Kaynak: (<http://www.selosepet.com/turkiyede-en-cok-izlenen-en-uzun-soluklu-ve-en-eski-diziler-hangileridir/>)

Şekil 2. 10. “Kırık Kanatlar”

Kaynak: (<http://www.mbc.net/en/mbc4/articles/-----.html>)

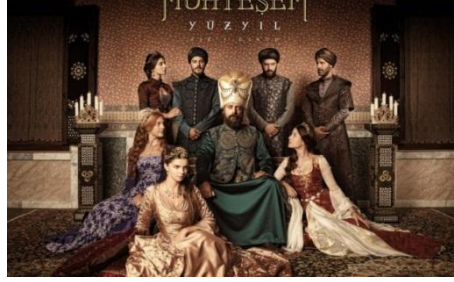

Şekil 2.11. “Öyle Bir Geçer Zaman ki”

Kaynak: (<http://www.sinematurk.com/film/44927-oyle-bir-gecer-zaman-ki/fotograflar/>)

Geçmiş anlatan bir dönem dizisinin zor yönü izleyicinin hem günceline hem de geçmiş birikimine erişebilmesidir. Kendi geçmişine, kültürüne yolculuk eden, hatta kendi

hayatından çok şey bulan Türk izleyicisi derin bir uykudan uyanırcasına dönem dizilerini izliyor. Dönem dizileri siyasal, kültürel anlatımın yanında toplumsal dönüşümünde bünyesinde barındırmaktadır. (http://www.radikal.com.tr/radikal2/neden_donem_dizileri-1034216)

Şekil 2.12. “Muhteşem Yüzyıl”

Kaynak: (<https://www.pinterest.com/pin/454722893601434041/>)

Şekil 2.13. “Doksanlar Dizisi”

Kaynak: (<http://www.alieyuboglu.com.tr/doksanlar-dizisine-hollywood-platosu/>)

Dizi seti: Bir sahnenin çekimi için kullanılan mekân ya da alandır. (Barnwell, J., 2011 s: 125)

Dizi setleri iç veya dış mekânlarda tamamen dekorlardan oluşan bir stüdyo veya değişikliklerle kullanılan gerçek bir mekân olabilir. (Tosun, M., 2011)

Şekil 2.14. “Seksenler Kapalı Alan Dekor Seti”

Kaynak: (<https://www.youtube.com/watch?v=zJnscuz44Ts>)

Şekil 2.15. “*Doksanlar Açık Alan Dekor Seti*”

Kaynak: (usi.web.tr/gorsel/i/doksanlar-set-fotograf-lari-1/15)

Şekil 2.16. “*Çemberimde Gül Oya Gerçek Mekân Dizi Seti*”

Kaynak: (<http://www.kadinlarkulubu.com/forum/index.php?threads/gelmis-gecmis-en-sevdiginiz-dizi-hangisi.268437/page-37>)

Kurgusal mekan (Dekor): Set mekânı olarak nitelendirilen set ortamındaki her türlü yapı, mobilya, aksesuarlar gibi ayrıntıların bütünüdür. Karakterlere ait en ufak ayrıntıyla dizi setinin dekorasyonu ile izleyici kitlesine hitap edilir. Görsel algı olarak izleyici karakterler ve mekânların ambiyansı ile bir ilişki kurarak hikayenin içine gireceğinden dekor önem teşkil etmektedir. Dekor ne kadar inandırıcı olursa izleyici de kendini bir o kadar dizinin içinde bulur. Dekorun görevi; sanat yönetmeni tarafından hazırlanan dekordaki renk, şekil, doku bütünlüğü, her bir objenin bir araya geliş biçimi hikâyede anlatılmak isteneni, karakterin kişiliğini, yaşam biçimini yansıtmaktır. (Yeğın, E. B., 2011)

Şekil 2.17. “Öyle Bir Geçer Zaman ki Dekor Yapımı”

Kaynak: (<http://www.evdecor.com/2011/04/ali-kaptanin-evi-sizin-olabilir/oyle-bir-gecer-zaman-ki-dizi-evi/>)

Şekil 2.18. “Öyle Bir Geçer Zaman ki Dekor”

Kaynak: (<http://www.haftasonu.com.tr/index.php/roportaj/item/2446-cok-merak-edilen-setten-ozel-haberler.html?tmpl=component&print=1>)

“Bu tür mekân oluşumları, sinemanın başlangıcından beri birçok örnek vermiştir. Farklı zamanlarda yapılmış farklı film türlerinde kurgusal mekânlar kullanılmıştır. Filmlerde günümüz koşullarının dışına çıkılarak, o zamanın şartlarına, yasayışlarına ve mimari öğelerine uygun mekânlar yaratılmıştır. Bu, farklı zamanlarda, farklı kullanıcılarla mimarinin nasıl değişmesi gerektiğini göstermektedir. Yapılan filmlerde karşılaşılan yaşam koşullarına hizmet eden mimariler; mimarlığın farklı disiplinlere, çevresel etmenlere ve sosyal yapıya olan bağıını da kanıtlar niteliktedir.” (Öztürk, B., 2012)

Şekil 2.19. “Muhteşem Yüzyıl Harem Dekor”

Kaynak: (<http://fotogaleri.dizifilm.com/haber/1968/7/Magazin>)

Şekil 2.20. “*Muhteşem Yüzyıl* Harem Render Çalışması”

Kaynak: (http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/harem_008.jpg)

Şekil 2.21. “*Muhteşem Yüzyıl* Harem”

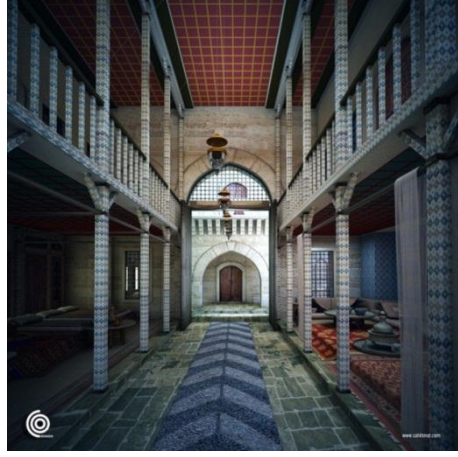
Kaynak: (<http://gecce.com/yazarlar/kenan-ercetingoz/muhtesem-yuzyilda-hareme-girdim>)

Sanat departmanı: İzleyicinin sinemasal mekâna taşınmasından, hikâye de yaşanan dünyayı doğru algılatmaktan sorumludur.

Şekil 2.22. “*Muhteşem Yüzyıl* Set”

Kaynak: (<http://dizilerimizburda.blogcu.com/muhtesem-yuzyil-set-resimleri/11339801>)

Şekil 2.23. “Muhteşem Yüzyıl Harem Render Çalışması”

Kaynak: (http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/harem_005.jpg)

Şekil 2.24. “Muhteşem Yüzyıl Hünkar Odası Render Çalışması”

Kaynak: (http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/has_oda_06.jpg)

Yapım tasarımcısı (ön yapım): iş başlarken setlerin çizimi ile başlayıp bittiğinde ise sökülmesine kadar tüm sürecin sorumlusudur. Set dekoru inşasından, boyanmasından, giydirilmesinden, gerektiğinde yapılacak değişikliklerden, çekimden sorumlu tasarımcıdır.

Şekil 2.25. “Muhteşem Yüzyıl Hünkar Sofrası Render Çalışması”

Kaynak: (http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/hunkar_02.jpg)

Şekil 2.26. “Topkapı Hünkar Sofrası”

Kaynak: (<http://geziyorumturkiye1.blogspot.com.tr/2011/05/topkapi-sarayi-harem-dairesi-gercek.html>)

Sanat Yönetmeni (Art director): Yapım tasarımcısı için çalışan, dekor, kostüm aksesuar, saç – makyaj gibi her türlü ayrıntıdan sorumludur.

Şekil 2.27. “Doksanlar Dekor Yapımı”

Kaynak: (<http://www.izafet.net/threads/doksanlar-dizisi-dekor-calismalari.708683/>)

Şekil 2.28. “Doksanlar Dekor Yapımı”

Kaynak: (<http://www.ensonhaber.com/birol-guven-dogdugu-yeri-plato-yapti-2013-03-26.html>)

Set tasarımcısı (Teknik ressam): Sanat yönetmeninin tasarladığı yapıları ve iç mekânları çizmekle görevli mimardır.

Set dekoratörü: Yapım tasarımcısı ve sanat yönetmeniyle iletişimde olarak dekor içinde gerekli her türlü aksesuarın ve mobilyanın dekorasyonundan sorumludur.

Sahne ressamı: Setin eskitme, kaplama gibi yüzey uygulamalarını, yüzeylerde ahşap, taş, tuğla, metal gibi farklı görünümlerin oluşturulmasını sağlar. (Barnwell, J., 2011 s:118)

Şekil 2.29. “Doksanlar Dekor Yapımı”

Kaynak: (doksanlardizisiizlehd.blogspot.com)

Şekil 2.30. “Doksanlar Dekor”

Kaynak: (<http://baybul.net/wp-content/uploads/2013/11/doksanlar-set-6.jpg>)

Şekil 2.31. “Doksanlar Dekor”

Kaynak: (<http://fotogaleri.dizifilm.com/haber/3678/1/Galeri>)

Şekil 2.32. “Doksanlar Seti”

Kaynak: (<http://www.alieyuboglu.com.tr/doksanlar-dizisine-hollywood-platosu/>)

Storyboard: Zamandan kazanılmak için yapılan, yönetmen, görüntü yönetmeni ve yapım tasarımcısının iletişimi ile senaryodaki planların, hayal edilenini daha iyi anlatabilmesi için, çekimlerden önce hazırlanan ve profesyonellik gerektirmeyen çizimdir. (Barnwell, J., 2011 s: 88)

Şekil 2.33. “Storyboard”

Kaynak: (<http://sosyalbidunya.com/wp-content/uploads/2013/01/storyboard-2.jpg>)

Şekil 2.34. “Storyboard”

Kaynak: (<http://sosyalbidunya.com/wp-content/uploads/2013/01/storyboard-3.jpg>)

2.2. Televizyon Dizilerinde Sanat Yönetimi

2.2.1. Televizyon Dizilerinde Sanat Yönetimi

Sanat yönetmeni senaryodaki ana karakter oyuncu ve diğer oyuncularla ilgili tüm çevresel etmenlerin, mekân, dekor-aksesuarların görsel düzenlenmesi, kostüm-aksesuarlar, saç-makyaj, müzik seçimlerinin yönetilmesi işiyle sorumlu kişidir.

Sanat yönetmeni, yönetmenin imgesinde inşa ettiği görseli arayıp, bulup, hazırlamakla yükümlüdür. Amacı seyirciyi filmin hikâyesinin içine çekebilmektir.

Bazen bir sokak, bazen yaşanan bir mekân, bazen boş bir stüdyo, bazen bir arazi, yola çıkılan senaryonun öngörülerine uygun biçimde dönüştürülecek, inşa edilecek ham mekânlardır. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat_y%C3%B6netmeni)

Tarihi diziler, diğer adıyla dönem dizileri ve bilim-kurgu dizileri sanat yönetmenleri için daha yorucu bir çalışmayı gerektirir. Yalnızca giysileri değil, dönemin kılık kıyafet anlayışını, giyim kuşam tarzını, dekorasyon şeklini, aksesuar zevkini, sağlıklı olarak saptaması, hayal edilerek tasarlanması gerekir.

Televizyonda sanat yönetiminin yetki ve sorumlulukları çalışılan yönetmen ile de değişiklik gösterir.

1950 ve 1970’li yıllarda Türk sinema ve dizilerinde sanat yönetmeni önemsenmeyen, ilgi görmeyen, tercih edilmeyen bir meslek olarak kalmıştır. Sanat yönetmenleri ile çalışmak tercih edilse de emeklerinin karşılığını genellikle alamazlardı. Sanat yönetmeninin görevlerini set ekibine yaptırılırdı. Bu yıllar daha çok “yıldızlar dönemi” olarak ön plandadır. İzleyici tarafından sevilen beğenilen başrol oyuncularını ilgi görmekteydi. Oyuncuların kendi gardıropları kullanılır, mekân seçimlerinde favori mekânlar tercih edilirdi. Türk sinemasında sanat yönetmenliği 1990lı yıllarda önem kazanmaya başlamaktadır. (Yeğin, E. B., 2011)

2.2.2. Sanat Yönetmeninin Görevi Ve Dekor Yapım Süreci

Sanat yönetmeni filmin konseptini yönetmenle birlikte tasarlayan kişidir. Senaryo ve oyuncu, tasarlanmış ve döşenmiş bir mekâna ihtiyaç duyar. Sanat yönetmeni sanatsal kaygılar güderek senaryodaki karaktere, olaya, zamana göre mekân tasarımını, kostüm tasarımını, aksesuar tasarımını, saç makyaj tasarımını hazırlayan kişidir. Sanat yönetmeninin üç ana görevi dekor, kostüm, saç-makyajdır.

Sanat yönetmeni ve ekibi, izleyiciyi görsel çalışmalar ile etkilemekten sorumludur. Bütün bu çalışmalar yönetmenin istekleri doğrultusunda senaryonun sahnenin dramatik yorumuyla tasarlanır. (Yeğin, E. B., 2011)

Sanat Yönetmeninin görevleri çekim öncesi, çekim esnasında, çekim sonrası olarak devam eder. Çekim öncesinde araştırma, planlama, tasarım ve hazırlık çalışmaları yapar.

Yönetmen ile yapılan ön görüşmelerde senaryo, bir bütün olarak hikâyeyi, karakterleri, mekânları, dekorları, aksesuarları ve kostümleri analiz eder. Bütçeyi göz önünde bulundurarak, dönemin olaylarını, konularını ve uygun tasarım elemanlarını, yönetmen ile konuşur ve yeni fikirler eşliğinde tartışarak anlaşmaya varır. Filmin hikâyesi ve tarzına uygun şekilde dekorları tasarlarken, kıyafet ve filmde öne çıkacak aksesuarları da görüntü yönetmeni ve yönetmenle tartışır, yine döneme uygun mekân bulur ve mekân sorumlusuyla onaylatır. Senaryo ve karakterlerle bir bütünlük oluşturacak ve güçlendirecek dekorlar, kostümler, aksesuarlar, saç-makyajlar sanat ekibi ile iletişimde olarak tasarlar. (kostüm ve dekor tasarımcıları, mimar, ressam, terzi, kuaför, makyöz). Mekân, kostüm tasarımı, dekor inşası ve dekorlar için ışık tasarımını, yapım aşamasını denetleyip, gerekirse değişiklik yapar. İç-dış mekân ve dekor listesini yapıp çekim planlarını prodüksiyon amirine bildirir, provaları takip eder. Çekilecek sahnelerin provalarından çekim esnasına ve çekim devam ederken bir sonraki sahnenin hazırlanması için ekibi koordine eder ve hazırlıkları en hızlı şekilde yürütür. Çekilen planlarda kostüm, dekor ve aksesuar devamlılığını sağlamak için gerekli notlar devamlılık yazmanına ulaştırılır. Sanat ekibini bir sonraki iş için hazırlar; oluşabilecek problemlerin önüne geçer. Çekim sonrasında tekrar kullanılacağı düşünülerek tüm dekor, kostüm ve aksesuarların depolayıp saklar. (<http://www.sineterapi.com/2011/08/15/sanat-yonetmeni-ne-is-yapar.html>)

Dekor yapım süreci:

Senaryo dökümü: Senaryo ile başlayan süreç mekân analizlerinin yapılmasıyla detaylandırılır. İç ve dış mekânlar, gece ve gündüz sahneleri, mekân (ev, dükkan gibi), zaman dilimi, konumu ayrıştırılarak setlerin tasarlanmasına veya mekân seçimlerine başlanır. Senaryoda karakterler hissiyat, görünüm, hayat biçimi gibi detaylandırılmaya başlanır, araştırılır ve tasarım süreci buna göre devam eder. Senaryo dökümü doğru ve istenilene yakın yapıldığında gereksiz set kurulumundan aksesuar seçimine kadar maddi manevi oluşabilecek sorunun önüne geçilmiş olur. Senaryo dökümü ile yapılan ön çalışma ile hikaye desteklenir, yönetmen ve oyuncuların oyunları beslenir, ilham verilir, izleyiciye de doğru bir şekilde hitap edilmesinin yolu açılır. (Barnwell, J., 2011 s: 104)

Araştırma: Senaryo dökümünden sonra en temel aşama olan araştırma senaryoyu güçlendirip zenginleştirir. İzleyici kitlesine hitap edilmesi daha kolay olur. Mekânlar,

filmler, resimler, fotoğraflar, moda, tekstil ve hatta müzik gibi çok farklı kaynaklar araştırmaya yardımcıdır. Araştırma sürecinde mekânların iç-dış veya stüdyo olmasına karar verilir. (Barnwell, J., 2011 s: 103)

Bütçe: İyi bir tasarım için yeterli bütçenin de ayrılması gerekmekte ama genellikle yeterli bütçe ayrılmamaktadır. Düşük bir bütçeyle iyi ve istenen tasarımın yapılması ürün ödünç almak ya da çekim bittikten sonra iade etmek üzere antika dükkânlarından kiralamak gibi çözümlerle dekor tamamlanabilir. (Tosun, M., 2011)

Konsept Ve Görünüm: Konsept filmin kimliğini yansıtan önemli bir faktördür. Sınırları belirlenmiş bir şekilde senaryoda anlatılmak istenilenin daha net ve doğru bir şekilde anlatılmasına yardımcı olur. Soyut bir düşünce olsa da, anlatılan ve yansıtılanlar ile belli bir görünüm elde edilmiş olur. Örneğin bir sahnedeki renk uyumu ya da renk zıtlığı, objelerin birbiri ile ilişkisi gibi detaylar konsepti belirler. Görsel olarak derinlik katar. İzleyicinin böylelikle dikkati çekilebilir. (Barnwell, J., 2011 s:106)

Renk: Dekor tasarımında renk seçiminin psikolojik etkileri hikâyeye, karakterlere, izleyiciye yansır. Kırmızı renk seçiminin heyecan ve tehlike duygularını uyandırması dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Bu sebeplerden dolayı tasarımcılar kuvvetli, baskın renklerden kaçıp doğal renkler kullanılarak bir rengi ön plana çıkartabilir. (Barnwell, J., 2011 s:112)

Dönem: Hikâyenin geçtiği zaman dilimi tespit edilerek çalışmaya devam edilir. İçinde bulunduğu zaman diliminin etkilerini doğru yansıtmak önemlidir. Şimdiki zamanda neler olması gerektiği bilinir, tasarımcı rahat çalışır. Gelecek zaman dilimi bilinmemesine rağmen tasarımcı tasarımında özgür davranabilir. Her ikisi için de tehlikeli olan duyguyu doğru yansıtabilmektir.

“Eğer film geçmişte geçiyorsa, çekim mekânından o döneme ait olmayan her şey çıkarılabilir: mesela telefon direkleri ya da sarı yol çizgileri gibi. Araştırma yapmak tasarımcının belli bir dönemin görünümüne dair bilgi toplanmasına yardımcı olur. Aynı dönemin farklı filmlerde nasıl temsil edildiğini incelemek de faydalı olacaktır. Tarihsel verilere kati bir şekilde uymak ya da sadece o dönemin duygusunu yansıtmak arasında kesin bir tercih yapılmalıdır. Çoğunlukla tasarımcılar tarihsel detaylar yerine, genel atmosfere yoğunlaşabilecekleri, yaratıcı olarak daha az kısıtlayıcı olan ikinci seçeneği tercih ederler.” (Barnwell, J., 2011 s:115)

Storyboard: Tasarım sürecinin profesyonel olmasının gerekmediği, doğal, anlatılmak istenene odaklı çizimlerdir. Çizimlerin üzerinden gidilerek de kararlar verilebilir ya da değişim yapılabilir. Kimin ya da nasıl çizildiğinin önemi olmayan, istenilen duyguyu ifade etmek için bir ön bir çalışmadır. (Barnwell, J., 2011 s: 117)

Teknik çizimler: Genel hatlarıyla set tasarımına karar verildikten sonra inşa edilecek dekorun detaylı mimari çizimleri yapılır. Ölçekli, ölçü çizgili, malzeme bilgili, kapı ve pencere detaylarının olduğu şekilde plan ve görünüşler çizilir. (Barnwell, J., 2011 s: 118)

Modeller: Yönetmen ya da yapımcıdan özel bir istek olursa set inşa edilmeden önce ölçekli bir maket, üç boyutlu çizimi yapılabilir. Karar verilen mekânın maketi ya da üç boyutlu çiziminin üzerinden inşa edilmeden konuşmak, karar vermek, gerekli değişimleri yapmak hem bütçe hem vakit kazandırabilir. (Barnwell, J., 2011 s: 118)

İnşa: Set tasarımı için yapılan teknik çizimler üzerinden zaman, kaynak ve bütçede anlaşıldıktan sonra set inşasına başlanır. Dekorların yüzeylerine çeşitli dokular veya eskitmeler yapmak için farklı çeşitlerde boyanır. Çeşitli cephe giydirmeleri yapılabilir. (Barnwell, J., 2011 s:118)

Set giydirme: İnşa edilen dekorlardaki mekânlarda, kararlaştırılıp, satın alınan veya temin edilmeye devam eden mobilyalar, aksesuarlar ile set giydirme başlar. Sanat yönetmeninin kontrolünde ilerleyen bu aşamalar hızlı bir şekilde gerçekleştirilir. Tüm parçaların bir araya gelmesi kurgusal mekânın oluşmasıdır. (Barnwell, J., 2011 s: 120)

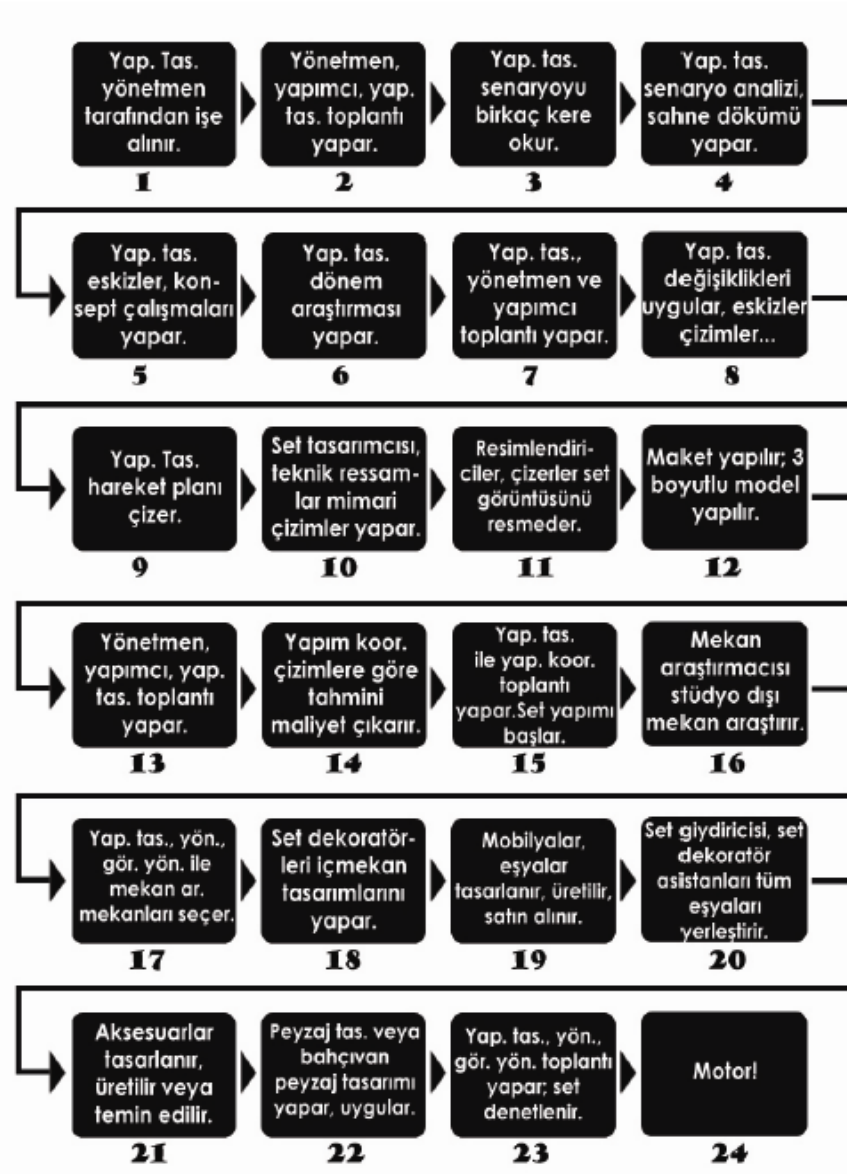
Set kurulduktan sonra yönetmen, görüntü yönetmeni ve yapımcı tasarımcısı net bir şekilde aydınlatmaya karar verir ve değişiklik gerekiyorsa yapılmaktadır.

Işık: *“Bir sahnenin ışık tasarımı yapılırken, ışığın yoğunluğuna, nereden geldiğine (yönüne) ve yapay mı doğal mı olacağına (kaynağına) dair kararlar verilmelidir. Eğer doğal ışık kullanılacaksa pencerelerden ya da kapılardan gelebilir; yapay ışık uygulanacaksa istenilen sayıda lambadan, mumdan ve hatta televizyondan bile geliyor olabilir. Görüntü yönetmeni ve tasarımcı bu konuda birlikte çalışarak pratik ve yaratıcı çözümler bulur.”* (Barnwell,J., 2011 s: 112)

Dekorda ışık objeleri ve oyuncuları aydınlatmak için gereklidir. Doğru ışık kullanımı ile İzleyiciye istenilen psikolojinin iletilmesi için gereklidir. Set ortamında sessiz çalışanlar tercih edilmektedir.

(https://tr.wikipedia.org/wiki/I%C5%9F%C4%B1k_tekni%C4%9Fi)

Şekil 2.35. "Film Seti Tasarım Ve Yapım Süreci"

Kaynak: (Tosun, M.; "Türk Sinemasında İç Mekân Tasarımında İç Mimarinin Rolü". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Haziran 2011)

2.2.3. Seksenler Dizisi Dekor Tasarım Sorumlusu Dilek Pınarcı Başak

Şekil 2.36. “Dilek Pınarcı Başak”

Kaynak: (<http://www.ranini.tv/roportaj/1426/1/dilek-pinarci-basak-egitimli-degilseniz-yarim-kalirsiniz>)

2.2.3.1. Biyografisi:

Dilek Pınarcı Başak 1969’da İstanbul’da doğmuştur. Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne ve Görüntü Sanatları Dekor Kostüm Bölümü’nden mezun oldu.

2.2.3.2. Filmografisi:

- 2015 *Kardeş Payı* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)
- 2014 *Bana Artık Hicran de* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)
- 2012 *Uçurum* (televizyon dizisi sanat yönetmeni-dekor tasarımı)
- 2012 *Türkün Uzayla İmtihanı* (televizyon dizisi sanat yönetmeni-dekor tasarımı)
- 2012-2013 *Seksenler, İstanbul’un Altınları* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)
- 2011 *Nuri* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)
- 2011-2012 *Alemin Kralı* (televizyon dizisi sanat yönetmeni-dekor tasarımı)
- 2010-2013 *Çocuklar Duymasın* (televizyon dizisi sanat yönetmeni-dekor tasarımı)
- 2010-2011 *Yahşi Cazibe* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)
- 2007 *Bez Bebek* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)
- 2002 *En Son Babalar Duyar*
- 2002-2003 *Ayrılsak da Beraberiz* (televizyon dizisi-dekor tasarımı)

2.2.3.3. Dilek Pınarcı Başak İle Dönem Dizisi Seksenler 'de Kurgusal Mekân Tasarım Süreci İle İlgili Yapılan Röportaj:

E.Ö.: Aldığınız eğitimin mesleğinize katkısı nasıl olmuştur?

D.P.B: Kesinlikle, zaten eğitim almadan sanat yönetmeni olunamaz, sanat yönetmeni dekor, kostüm tasarımcısıdır.

E.Ö.: Kariyerinize nasıl başladınız ve devam etmektesiniz?

D.P.B: ANS film stüdyolarında başladım, freelance olarak devam ediyorum.

E.Ö.: Televizyon dizilerinin üretiminde genellikle sürecin neresinde devreye girersiniz ve kim tarafından işe alınırsınız?

D.P.B: En başından, dekor bitmeden çekimler başlayamaz. Yapımcı beni arar, projesini gönderir ben okurum, tasarlarım, bütçelendiririm, her konuda anlaşabilirsek süreç başlar.

E.Ö.: Çalışacağınız televizyon dizilerini, yönetmen ve yapımcıyı nelere göre tercih edersiniz? Yönetmenin veya yapımcının dekor tasarım sürecinde ne kadar etkilidir ya da söz sahibidir?

D.P.B: Yapım Şirketi'nin güvenilirliği önemli, çünkü 60 kişinin çalışacağı iş hem pahalıdır, hem de zor bir süreçtir o nedenle güvenilirlik her anlamda önemlidir. Yapımcının da yönetmenin de istekleri önemli, onlar kafalarındaki düşüncelerini söyler, ben de söylerim ortak müşterekte anlaşırız.

E.Ö.: *Seksenler* dizisinin yapımcısı Birol Güven'in dekor tasarım sürecinde ne kadar etkisi olmuştur?

D.P.B: Birol Güven çoğunlukla bana bırakır,20 yıldır çalıştığımız için güvenir.

E.Ö.: Birlikte çalışacağınız sanat ekibini siz mi belirlersiniz? Siz belirliyorsanız nelere dikkat edersiniz?

D.P.B: Ben belirlerim. Zaten yıllardır çalıştığım, benim ne istediğimi çok iyi bilen bir ekibim var, tam anlamıyla ekibiz.

E.Ö.: Sanat yönetmeni olarak televizyon dizilerinde “dekor tasarım” ve “yapım” sürecini nasıl anlatırsınız? (senaryo, araştırma, eskizler, konsept çizimleri, hareket planları, genel planlar, malzeme, mobilya, renk, doku, obje seçimleri, yapım aşaması)

D.P.B: Anlatmışsın zaten çizimlerden sonra bütçelendirme, pazarlık aşaması ve uygulama başlar. Her aşama aynı anda gitmeli çünkü tüm yapım aşaması 1 ay içinde biter ve kayda girilir.

E.Ö.: Sanat yönetmeni olarak dekorda senaryo ve yönetmenin bakış açısını, dizinin hedefini, aktarmak istediği duyguyu, düşünceyi ve atmosferi görsel biçimde nasıl yakalıyorsunuz?

D.P.B: Senaryo ve yönetmenin bakış açısını dinlerim ama tasarım bana aittir. Dediğim gibi ortak müşterekte anlaşmamız gerekir, bence olmaz dediğim bir şeyi yapmak istemem.

E.Ö.: Dekorda gerçeklik duygusu için nelere dikkat edilmelidir?

D.P.B: Gerçek malzemeler kullanılarak. Çünkü mermeri MDF den yapıp boya ile effect vermek tiyatro dekorunda yapılan bir uygulamadır. Orada reel malzeme kullanamazsınız çünkü o dekor taşınabilir olmak zorundadır. Ama TV dekorunda sabit bir stüdyoda her şey bence gerçek malzeme ile yapılmalıdır.

E.Ö.: Diğer dizi kategorilerine göre dönem dizilerinde dekor tasarım - yapımının zorlukları nelerdir?

D.P.B: Dönem dizileri araştırma gerektirir. İşte okulun önemi! Çünkü okulda Yunan'dan başlayarak günümüze kadar bütün dönemlere ait tiyatro projeleri hazırlarsınız ve ilk başlangıç araştırmadır. Tek tek dönemi, o döneme ait mobilya aksesuar her şeyi araştırırsınız. Yapılacak hata sizin mesleğinize sürülen kara lekedir.

E.Ö.: *Seksenler* dekor tasarım – yapım sürecini anlatır mısınız?

D.P.B: Araştırma, tüm objelerin temini bir taraftan sürerken; diğer taraftan dekorun hazırlanması, butafor (Plastik sahne eşyası, heykel vb.) ve ressam ekibim tarafından binaların eskitilmesi, Arnavut taşlarının polysterden dökülmesi ve ağaçların imalatı zor bir işti.

E.Ö.: Dönem dizisi *Seksenler*' in dekor tasarımında inandırıcılığı, gerçeklik duygusunu yakalamak için neler yapıldı?

D.P.B: O döneme ait bilinen ve unutulmayan tüm objelerin bulunması.

Örnek: Güneş saati gibi.

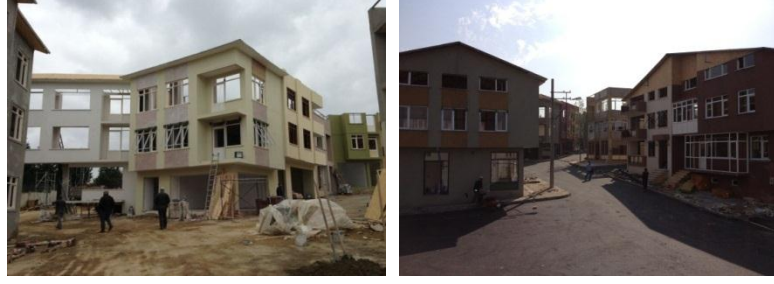
E.Ö.: 1980'li yıllar öncesi ve sonrası Türk topumu sizce nasıldı? Dönem dizisi seksenlerin dekor tasarımında bu sürecin etkileri nasıl yansıtıldı?

D.P.B: Daha naif, daha ahlaklı, aileye önem veren insanlardı, aşk bile daha naifti mesela sofraya ailece oturmak önemliydi. Bunlara hep dikkat ettik.

Şekil 2.37. “Nuri Dizisi Dekor Tasarım Ve Uygulaması”

Kaynak: (<http://cilginmevdos.blogspot.com/2011/01/nereye-gittim-inanamazsiniz-1-bolum.html>)

Şekil 2.38. “ Doksanlar Dizisi Dekor Tasarım Ve Uygulaması”

Kaynak: (<http://www.alieyuboglu.com.tr/doksanlar-dizisine-hollywood-platosu/>)

Şekil 2.39. “ *Doksanlar* Dizisi Dekor Tasarım Ve Uygulaması”

Kaynak: (<http://www.daricagazetesi.com.tr/haber/guncel/daricanin-dizisi-doksanlar-basliyor/2132.html>)

2.3. Televizyon Dizilerinde Kurgusal Mekân Ve Mimarlık Etkileşimi

“Mimaride mekân veya yer, çeşitli yaklaşımlarla farklı ele alınmakla beraber geniş bir çerçeve ile 'insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdür-mesine elverişli olan boşluk' ve 'sınırları gözlemci(ler) tarafından algılanabilen uzay parçası' olarak tanımlanabilir.” (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Mek%C3%A2n>)

Televizyon dizilerinde mekân belirleyici öğelerle bir bölge oluşturmakla kalmaz; karakterleri ve hikâyeyi besleyecek, tamamlayacak bir tasarım oluşturur. Dizide mekân izleyici ile ilk buluşmada iletişime geçilecek olan önemli bir konuma sahiptir. Dizinin anlatımıyla örtüşmek, hikâyede yer alan karakterlerin yaşam biçimini ve gerçeklik hissini tam olarak yansıtmak durumundadır. Mekân zıtlık, fakirlik, zenginlik gibi durumların altını da çizer. Alan, hacim, ışık, renk ve dokuyu kullanarak, gerçek bir mekândan veya dekor tasarımından yararlanılabilir.

Gerçek bir mekân kullanımı söz konusuysen biraz daha kolay olan dekor tercih edilirken, mekân analizinin iyi ve seçiminin doğru yapılması gerekir. Dekor inşa edilmesi gereken durumlarda mekân kavramında karakterlere ait bir mekân duygusunu yansıtmak, gerçekliğe olabildiğince yakın olmak, gerekli tüm ayrıntıların düşünmek gerekmektedir. Tasarımcının yorumlaması ve hayal dünyasına bağlı olsa da hikâyedeki karakterler, olaylar, anlatılmak istenenler, dizinin geçtiği dönem tasarımcıya bu süreçte yardımcı olur. İç/dış mekânlar ve gece/gündüz vakitlerini gruplandırarak kaç mekân kurulacağı netleştirilir. (Barnwell, J., 2011)

“Dekor tasarımı yaparken bir içmimar olağan yaklaşımını değiştirmelidir ve yarattığı mekâna kameranın objektifinden bakmalıdır. Ancak set tasarımı da yönetmenin filme olan bakış açısına göre farklı şekillerde oluşturulabilir. Buna göre, “Sets in Motion: Art Direction and Film Narrative” kitabında, “çekim mekânı” (shot space) yani set tasarımı 5'e ayrılmaktadır:

- 1. Gerçeklik etkisi vermeyi amaçlayan mekân tasarımı (set as denotation): Bu türdeki set tasarımının amacı zaman, yer ve atmosfer oluşturarak gerçeklik etkisi yaratmak ve böylece inandırıcılığı sağlamaktır.*
- 2. İzleyicinin dikkatini toplayan mekân tasarımı (set as punctuation): Tasarlanan mekânın amacı senaryoyu vurgulamak böylece izleyicinin dikkatinin mekânda değil hikâyede toplanmasını sağlamaktır.*

3. *Gösterişli mekân tasarımı (set as embellishment): Mekân tasarımı, senaryoyu vurgulamanın da ötesinde, ihtişamlı dekorlar içermektedir.*

4. *Yapay mekân tasarımı (set as artifice): Bu tür mekân tasarımları bilim kurgu veya fantastik öğeler barındıran filmler için geçerlidir. Hiç görülmemiş mekânlar, canlılar ve eşyaları içermektedir.*

5. *Anlatı nitelikli mekân tasarımı (set as narrative): Hikâyenin bir mekân üzerinden aktarıldığı filmler buna örnektir. ” (Tosun, M., 2011)*

2.4. Bölüm Değerlendirmesi

İkinci bölümde televizyon dizilerinde kurgusal mekân tasarımı (dekor tasarımı – uygulaması) ve mimarlık etkileşimi başlığı altında, öncelikle genel tanım ve kavramlar incelenmiş; televizyon dizilerinde sanat yönetmeni ve görevleri, dekor tasarım ve yapım aşamaları ele alınmıştır. Ayrıca televizyon dizilerinde kurgusal mekân ve mimarlık etkileşimine değinilmiştir. Tezin ana sorunsalını oluşturan dönem dizisi *Seksenler* 'in kurgusal mekânın tasarlanmasında etkili olan 1980'ler: siyasi süreç ve sürecin mekân – mobilya tasarımına etkisi ile ilgili bilgi ve incelemeler üçüncü bölümde detaylı olarak ele alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 1980’LER SİYASİ SÜREÇ VE MEKÂN - MOBİLYA TASARIMI

3.1. Seksenlerden Önce Türk Siyaseti Ve Toplum

Türk demokrasisi 27 Mayıs 1960 ve 12 Mart 1971 tarihlerinde yapılan askeri darbelerin yol açtığı sancılı süreçleri atlatmış ama gelecekte olabilecekleri engelleyememekteydi. 1971 12 Martında siyasette “haki” renk göze fazlasıyla çarpmaktaydı. Protokolün olması gereken yerde esas duruş, makam arabalarının görülmesine alışık olunan caddelerde tanklar görülmekteydi. Sokağa çıkma yasakları uygulanmakta, dernekler kapatılmakta, sol görüşün ortadan kaldırılması için çabalanmaktaydı. Birçok kararı asker almaya başlamış, Demirel hükümeti indirilmişti. Başa geçici bir hükümet getirilmişti.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.1. “12 Mart”

Kaynak: (<http://www.milliyet.com.tr/12-mart-in-gizli-tarihi-frenleri-sikma-zamani-geldi-gundem/gundemdetay/03.03.2013/1675560/default.htm>)

Dönemin sol görüşlü gençlerinden Deniz Gezmiş ve arkadaşları “milli demokratik devrim” dedikleri düşüncüyü savunmaktaydı. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan 6 Mayıs 1972’de idam edildiler.

12 Mart muhtırası 34 yıllık CHP’nin sembolü olan İsmet İnönü’yu devirmişti. Askeri darbeye karşı olan, kabul etmemiş olan İsmet İnönü daha sonraları ılımlı bir yaklaşımda bulununca Bülent Ecevit’le ters düşmüştü. Bu duruma gelince Bülent Ecevit genel sekreterlik görevinden ayrılmıştı. 7 Mayıs 1972 günü CHP olağanüstü kurultayında ya İsmet İnönü ya Bülent Ecevit noktasına gelmiş, Bülent Ecevit tercih edilmişti.

İnönü'den beklenen sert tepki yerine yeni başkanı tebrik etmesiyle herkesi şaşırtmıştı. Karaoğlan böylelikle doğmuştu.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.2. “İsmet İnönü ve Bülent Ecevit”

Kaynak: (<http://www.arastirilm.net/ilk/bu-gidisle-chpye-oy-veremeyecegim-cunku.html>)

Asker ve sivil arasındaki mücadele devam ederken 12 Mart Muhtırasını imzalayan komutanlar arasında fikir ayrılıkları çıkmaya başlamıştı. Komutanlar ikiye bölünmüş bir hal almıştı. Şekil 3.3 te görüldüğü üzere, Memduh Tağmaç (Kara Kuvvetleri Komutanı) ile Celal İnceoğlu (Deniz Kuvvetleri Komutanı) ve Faruk Gürler (Kara Kuvvetleri Komutanı) ile Muhsin Batur (Hava Kuvvetleri Komutanı). Mesele tamamen 24 saatlik bir süreye dayanan terfi konusuydu. Bir çeşit tehdit ve mesaj amaçlı jetler Ankara semalarında dolaşmaya başlamıştı. Amaç Eylül ayını beklemeden Genelkurmay Başkanlığına Faruk Gürler'in getirilmesiydi ve öyle de olmuştu. Askeri yönetimle beraber kendi içine kapanan halkın zirvedeki hareketlilikten haberi yoktu ve halk ilk kez bu dönemde televizyon ile tanışıyordu. Halk arasında hippiliğin etkisi uzun saçlarda göze çarpıyordu. Yeşilçam'da seks, müzikte arabesk furyası yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştı. Ekonominin kötüye gidişi halk arasında kurtuluşun Avrupa'da olduğunu düşündürüyordu. (Sunay, 2009)

Şekil 3.3. “12 Mart döneminin Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Faruk Gürler, Genel Kurmay Başkanı Org. Memduh Tağmaç, Deniz Kuvvetleri Komutanı Ora. Celal Eyiceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Org. Muhsin Batur”

Kaynak: (http://www.radikal.com.tr/yorum/cuntalar_savasinda_orta_yol_darbe-925078)

1973 yılında Cumhurbaşkanı eski asker Cevdet Sunay'ın görevi sona eriyordu ve asker için önemli olan Çankaya'ya yine bir askerın görevlendirilmesiydi. En uygun aday olarak Faruk Gürler'in adı geçerken, Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur Faruk Gürler'in Cumhurbaşkanı olması halinde kendisinin de Genelkurmay Başkanı olması gerektiğini gündeme getirmişti. Kendinde bu hakkı görme sebebi, en kıdemli komutan olmasıydı. Fakat bu tarihe kadar Genelkurmay Başkanlığı'nda hep karacıların görev alması gelenek haline gelmişti. Batur ise “kıdem geleneği bozar” düşüncesindeydi ve istediği olmayınca ordudaki çatlak büyümüş oldu. Herkes Gürler'i işaret ederken ordu da olanları takip etmekte ve 12 Mart dönemini bitirip kışlaya dönmeyi planlamaktalardı. Batur, dönemin önemli isimleri olan Bülent Ecevit'e ve Süleyman Demirel'le düşüncesini kabul ettirmek istemiş ve liderler görüşmeleri dahi reddederek düşüncelerini belli etmişlerdi. Süleyman Demirel bir ülkede en önemli mesele ordunun siyasete bulaşmış olmasıdır diyerek yapılanlarla ilgili tepkisini dillendirmekteydi. Televizyon, radyo gibi iletişim araçlarına kısıtlamalar getirilmekte, teleteks ve telefonlar kontrol altına alınmaktaydı.

13 Mart 1973 cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında gerginlik devam etmekteydi. Sonuç olarak adeta 12 Mart Muhtırası'nın intikamı alınırcasına Fahri Korutürk seçildi. 12 Mart gibi bir dönem geride bırakılmış ve demokrasiye tekrardan merhaba denilmekteydi.

Şekil 3.4. “Bülent Ecevit”

Kaynak: (http://www.yukseldemirsoy.com/haber_eski_detay.php?id=159)

Seçim zamanı Bülent Ecevit mavi gömlek, beyaz güvercini ile Karaoğlan lakabıyla, Süleyman Demirel en köklü ve tecrübeli olarak ön plana çıkmıştı. Erbakan Milli Nizam Partisi 12 Mart öncesi şeriat isteği gerekçesiyle kapatılmıştı. Erbakan bu süreci İsviçre’de geçirdi ve kısa süre sonra MSP ile siyasi hayata tekrardan giriş yapmıştı. Alparslan Türkeş ise sessizliğini koruyarak 12 Mart’tan zarar görmemişti. 1973 seçimlerinde hiçbir parti tek başına iktidar olamamış, seçimde sandıktan ilk kez sol önde çıkmış ve CHP yeni, zorlu bir yola girmişti. Seçim sonuçlarının doğuracağı yeni krizlerden kimsenin haberi yoktu. Koalisyonlar dönemine girilmişti. (İpekliler, 2010)

Laikler ve demokratlar diye iki şekilde hissedilen bir gerilim ortamı hakimdi. Karaköy’ün simgesi olan *Güzel İstanbul (Çıplak İstanbul)* heykeli kaldırmış, bira satışlarına yasak getirilmişti.

Şekil 3.5. “Güzel İstanbul Karaköy Heykeli”

Kaynak: (<http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/24953327/>)

Partiler arasında zıtlıklar baş göstermeye başlamışken Kıbrıs’ta darbe yapıldığı haberi gelmişti (15 Temmuz). Türkiye Cumhuriyeti bir harekâta girişecekti ve bu sınırların ötesinde ilk defa olacaktı. Bu harekâtın Türkiye’nin tüm dış ilişkilerini yıllar boyunca

etkileyip sarsacağını kimse o yıllarda tahmin edememişti. Bütün riskler göz önüne alınarak 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs'a girilmişti. Silah ve cephanenin kısıtlı olması, planların istenilen şekilde olmaması ve havanın kararmasıyla zorlu bir gece geçirilmişti. Ertesi gün Türkler bir atakla prestijini geri kazandı. 1. Cenevre Görüşmesi'nde Türk toplumunun varlığı kabul edildi. 2. Cenevre Görüşmesi'nde Türklerin amacı yeni bir Kıbrıs yaratmak, Rumların amacı Türk askerlerini geri göndermek ve eski düzenlerine geri dönmek olduğu anlaşıldı. 2. harekâtın emri artık kaçınılmaz olmuştu ve yeni emir “*Ayşe tatile çıkabilir*” şifresi ile verilmişti. Adanın %35'i işgal edilince ülkede sağcısı, solcusu, işçisi, işvereni, memuru, öğrencisiyle bir bayram havasında kutlamalar olmuştu.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWwBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.6. “Hürriyet Gazetesi Kıbrıs Barış Harekâtı manşeti”

Kaynak: (<http://www.forumalew.org/haberler/285955-kibris-baris-harekati-gazete-mansetleri.html>)

Ecevit halkın güvenini kazansa da ABD ile yeniden gerilmiştir. İlk gerilim haşhaş üretimi konusundaydı. Batıda bir anda dışlanma kaçınılmaz olmuştu. Aslında bu dışlanma önceden belliydi, Türkiye cezalandırılıyordu. Ekonomik sıkışmalar devam etmiş, benzin fiyatları artmış, tütün, şeker, benzin, yağ için uzun kuyruklar oluşmaya başlamıştı. Oluşan bu durumla beraber sokakta ve mecliste güçlü ve hızlı ayrışmalar beliriyordu. Sola karşı olanlar kendilerini Milliyetçi Cephe diye nitelendirmekte ve iş birliği içinde olan ülkücüler göze çarpmaktaydı. Türk halkının uzun yıllar hayatından

çıkamayacak bir örgütün adı işitilmeye başlanmıştı. Solu durdurmak amaçlı devletin içindeki gizli bir örgütün varlığı konuşulmaktaydı ve ismi “Kontrgerilla” idi. Ayrıca NATO tarafından gerçekleştirilecek işgale karşı kurulmuş ve işgal durumunda ortaya çıkacak ve direneceklerdi.

Sokaklar hareketli ve gergindi. İlk kıvılcım 1974 Aralık ayında solcu Şahin Aydın’ın bıçaklanmasıyla ateşlenmişti; bu olay 12 Mart Muhtırası’ndan sonraki ilk siyasi cinayetti. Bu dönemde gazeteler trafik kazalarından çok anarşi raporları yayınlıyor ve ölenlerin isimleri liste şeklinde veriliyor oluyordu.

Şekil 3.7 de görüldüğü gibi, İstanbul Üniversitesi başta olmak üzere, üniversiteler birer kale misali güç göstergesi haline dönüşmekte ve fakülteler karşılıklı yapılan baskınlarla sürekli işgal edilmekteydi. Bu boykotlar eğitimi engellemekte, hoca ve öğrencilerin güvenliği de sağlanamamaktaydı. (Sunay, 2009)

Şekil 3.7. “İstanbul Üniversitesi”

Kaynak: (<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=4>)

2 Kasım 1974 tarihinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi, rektörün görevden alınmasıyla adeta solcuların geçilmez bir kalesi olmuştu. Bu duruma müdahale gecikmedi; devletle işbirliği içinde olan 300 kişilik ülkücü grup işçi kimliği ile üniversiteye sokulmuştu. Bomba ve silahların konuşmasıyla ODTÜ savaş meydanına dönmüştü.

Ankara’da 16 kişilik bir grup bağımsız bir Kürt devleti kurmak istemekteydi. (Apocular). Sözde Ermeni katliamının intikamını almak için ortaya çıkan ASALA tarafından Viyana’da ve Paris’te büyükelçiler öldürülmüştü. Bu olaylar zincirinin

başlamasıyla 40 diplomatın yaşamına mal olacak suikast ve cinayetler başlamıştı. ASALA eylemleri 1980’li yıllarda Türkiye’yi çok yıpratmıştı ve Ankara Esenboğa havaalanında yapılan baskın son noktaya getirmişti. Türkiye büyük kayıplar içinde sürüklenirken enflasyon kavramı da Türkiye’yi sıkıştırmaya başlamıştı.

Şekil 3.8 de görüldüğü gibi, DİSK işçinin güvenini kazanmış bir işçi konfederasyonuydu ve bir sözüyle işçiyi sokağa dökülebilmekteydi. Milliyetçi cepheye karşı ilk defa 1 Mayıs 1976’da Bahar Bayramı yerine İşçi Bayramı kutlamaları yapılmıştı ve yeni birleşimin habercisi gibiydi. Nitekim daha sonra CHP ve DİSK devlet güvenlik mahkemelerine özgürlüğü kısıtlayacağı ve hatta ortadan kaldıracağı gerekçesiyle karşı çıkmış, grev ve iş bırakma eylemleri yapmıştı. Milliyetçi cephe zor durumda kalmış ve DGM yasası engellenmişti. Askeri huzursuz eden en büyük problem ise ülkedeki terör sorunuydu ve bir an önce çözüme kavuşmalıydı. TSK ile Başbakan Demirel’in arası terfi zamanında 4 yıldızlı bir orgeneral yerine 3 yıldızlı bir korgeneralin atanmasıyla açılmıştı.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.8. “1 Mayıs 1977 Taksim Meydanı”

Kaynak: (<http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/mitingler-siyasete-damga-vuruyor-haberi-27598>)

O dönemde henüz kimsenin pek tanımadığı Kenan Evren Ege Ordu Komutanlığı’na atanmıştı. Gazeteye basılan ilk iki fotoğrafın yanlış olmasıyla en büyük sıkıntıyı gazeteciler yaşamaktaydı. 3. Basılan fotoğrafla tanışıldığında gelecekte Kenan Paşa’nın çok daha iyi tanınacağı bilinmiyordu.

1977 yılına girildiğinde devrimci ve ülkücüler arasındaki olaylar her geçen gün artmaktaydı. Hükümetin devrildiği, seçimlerin erken yapıldığı, ordunun huzursuzlaştığı bir süreçti. Ekonomi çöküntü içerisinde, Merkez Bankası’nın çekleri karşılıksız

çıkmakta, döviz kıtlığı yaşanmakta, Bulgaristan'ın borcu ödenemediği için elektrik kesilmeleri yaşanmakta, Irak da ödeme yapılamadığı için petrol vermemekteydi. Tüp gaz bulunamamakta, benzin kuyrukları belirmeye başlamakta, köyden şehre göç, gecekondu mahalleleri çoğalmaya başlamakta, arabesk müzik halkın isyanını dile getirmekte, Milliyetçi Cephe grubu içerisinde de kutuplaşmalar olmaktadır. 1977 yılı solun yükseliş dönemi gibiydi ve “*gelin Milliyetçi Cephe'nin işini Taksim'de bitirelim*” çağrısıyla sol kesim Taksim'e toplanmaya çağrılmaktaydı. Gerilim arttı ve Milliyetçi Cephe basınının sokağa çıkmama çağrısı kaçınılmaz olmuştu.

Şekil 3.9 “1 Mayıs 1977 Taksim Meydanı”

Kaynak: (<http://mistiklal.com/2012/04/kanl-1-maysn-tang-marmara-oteli/>)

1 Mayıs 1977’de Taksim Meydanı’nda müthiş bir kalabalık hâkimdi. Her şey normal yolunda giderken bir anda iki el silah sesi ortalığın karışmasına yetmişti ve devamı da gelmişti. O kalabalığın içerisinde hiç kimse ne olduğunu, nereden ateş edildiğini kestirememişti. Kalabalığın ara sokaklara dağılmaya başlamasıyla meydana beyaz bir Renault girmiş ve ateş etmekteydi. Taksim’de ses bombaları, silah sesleri ve panzerlerle yaşatılan bu katliam ile tanınmayacak bir haldeydi. Şekil 3.11 ve 3.12 de görüldüğü üzere, halkı resmen Kazancı Yokuşu’nda sıkıştırmayı planlandığı belliydi ve öyle de olmuştu. Kanlı 1 Mayıs hafızalardan hiç çıkmamak üzere Türk tarihinde yerini almıştı. Seçimlerde milletvekili sayısını artırmasına rağmen CHP hükümet kuramamıştı. “Hükümeti kurdurmayan hükümeti kursun, işte o bizdik” diyen Süleyman Demirel Milliyetçi Cephe grubu ile 2. Milliyetçi Cephe hükümeti kurulmuş oldu.

Şekil 3.10. “1 Mayıs 1977”

Kaynak: (http://www.sesonline.net/php/genel_sayfa.php?KartNo=48545)

Kıbrıs ambargosu devam ediyor, borç dahi alınamamaktaydı. Ekonomik sıkıntılar devam ederken, ihracat petrole yetmemekteydi. Ülkedeki sağ-sol kutuplaşmaları artmıştı ve artık giyim kuşam, saç, sakal şekillerine de yansımaktaydı. Kullanılan sözcüklerle dahi ayrımın belirginleştiği fark ediliyordu. Sol grubun; bıyıkları aşağıya doğru uzun, saç uzun, favoriler uzun, ülkücü grubun; saç ve sakal tıraşları daha itinalı, bıyıkları aşağıya doğru kıvrık, favoriler kısa şeklindeydi. İdeolojik farklılıklar göze çarpmaktaydı. Parka-kabanı iki taraftan da giyenler olabiliyordu. Şehirler, okullar, sokaklar paylaşılmış haldeydi ve solcu kesimin bulunduğu Ümraniye 1 Mayıs Mahallesi’nde büyük bir arbede çıkmıştı. Zirvede de Kara Kuvvetleri Komutanlığının boşalacak olması, yerine gelecek ismi belirlemeyi gündeme getirmişti ve ertesi yıl da Genelkurmay Başkanlığı’na oturacaktı. Genelkurmay Başkanlığı’na aday gösterilen 3 korgeneral emekli oldu ancak bir türlü ortak nokta bulunamamasıyla 4. ve yeni bir isim sahnenin başrolü oluvermişti. Kenan Evren böylelikle Kara Kuvvetleri Komutanlığı’nda görevlendirildi.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.11. “Kazancı Yokuşu 1 Mayıs 1977”

Kaynak: (<http://www.barikat-lar.de/tarih/77.htm>)

Şekil 3.12. “Kazancı Yokuşu 1 Mayıs 1977”

Kaynak: (<https://line.do/tr/12-eylul-zaman-tuneli/1pm/vertical>)

1978 yılında CHP hükümeti başa geçmişti. 11 Ocak'ta Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan Ecevit'in şu sözleri ön plana çıkmıştı: “*Enkaz devraldık, çetin dönem geçeceğiz*”. Genelkurmay Başkanlığı krizinde CHP siyasetten uzak, ideal demokrat olan, yumuşak üslubu ile göze çarpan Kenan Evren'i desteklemişti. Kenan Evren apoletlerin değiştirilmesi ile omuzlarına yüklenmiş ağırlıktan kaynaklanan tedirginliğin günbegün artan anarşi olaylarından kaynaklandığını yıllar sonra dile getirmiştir.

Şekil 3.13. “Kenan Evren”

Kaynak: (<http://www.tr.zuhoo.net/gundem/kenan-evren-vefat-etti-kenan-evren-kimdir-h773.html>)

Terör eylemleri artarak devam etmekteydi. Ankara Emek postanesinden dört ayrı bomba dört ayrı yere postalanmıştı. 1. posta AP’li Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu’nun evine gönderilmişti. Sağ gruptan birine yapılan bu cinayet kışkırtmalarını da beraberinde getirmişti. Ancak kısa bir süre sonra CHP’nin Kahramanmaraş milletvekili adayı Memiş Özdal’ a yapılan saldırı ters tepmiş, paketten şüphelenen Özdal paketi geri göndermesi ile paket postanede patlamıştı. Diğer iki paket fark edilip imha edilmişti. Türkiye terörle mücadele edemezken terörün farklı bir biçimi ile daha tanışmış ve toplumsal çatışmaların da artmasına neden olmuştu. 16 Mart katliamı İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nde öğrencilerin çıkış saatinde havaya atılan bombayı gören birinin bomba diye bağırmasıyla otomatik silahların sesi de duyulmaya başlamıştı.

(<http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/03/16/16.mart.katliami.hatirlamak.unutmamaktir/610131.0/index.html>)

Ülke çalkantılı durumdayken yurtdışına çıkış iki yılda bire indirilmekte, yokluk artmakta, elektrik kesintileri devam etmekte ve televizyon tasarruf amaçlı olarak 23.00’de kapanmaktaydı. Ülkedeki sağ-sol ayrımı siviller dışında üniformalılara da uzanmış; polisler POLBİR ve POLDER diye ayrılmıştı. Orduda da kutuplaşmalar başlamış, Harp Okulu’nda olaylar çıkmıştı. Anarşist olaylar devam ederken Kürtler de (Apocular) türemişti. “Güneş ne zaman doğacak” filmi de, Kırım Türklerinin Sovyet birliklerine direnişini anlatan bir film ve ülkücü grubun sevdiği bir filmi.

Kaynak:

(<http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/03/16/16.mart.katliami.hatirlamak.unutmamaktir/610131.0/index.html>)

Düşünceler, fikirler meydanlarda unutulur hale gelmişti. Ecevit karşı olmasına rağmen sıkıyönetimi ilan etmek durumunda kalmıştı. Ordu yeniden göreve çağırılarak asker daha aktif hale getirilmiş, siyasetin içine girmişti.

1979 yılında Türkiye; odun, kömür olmadığından en soğuk, elektrik olmadığından en karanlık yılını geçirmişti. Getirilen yasaklara, kısıtlanan özgürlüklere, sokaklarda dolaşan askerlere rağmen terör bir türlü durdurulamamıştı.

Türkiye için her yaşanan olay iç savaşın sinyallerinin belirtisiydi. Tren kazaları, yangınlar, soygunlar yüzünden her bankanın önünde asker beklemesi, mazot kıtlığından arabalı vapur seferleri iptal edilmekteydi. Fabrikaların çalışmama noktasına gelmesi, en ufak malın bulunamaması hatta karaborsaya düşmesi, döviz olmadığı için ilaç, röntgen, yedek parça, kahve, sigara, gübre bulunamaması, çiftçi üretmeyecek noktaya gelmesi, terör ile mücadele edilememesi Ecevit'e olan güvenleri yok etmeye başlamıştı. İran'da İslamcıların yönetime gelmesinden sonra bir panikleme dönemi olmuştu. Herkes Türkiye için kaygılanmaya başlamıştı. Türklerin olayların üstesinden gelemeyeceğini düşünenler çoktu. ABD Türkiye'den uzman casus uçaklarını uçurabilmeyi istemişti; Ecevit reddetti. ABD ise Ecevit hanesine eksi puan vermiş ve yardım alamamakla tehdit etmekten geri kalmamıştı. 5 Ocak 1979 Guadeloupe zirvesinde Amerikalı, İngiliz, Alman, Fransız bir grup Türkiye için ivedinin ivedisi yardım kararı almışlar ama yardımı önemli bir koşula bağlamışlardı. Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu - IMF'nin gözetimine girmesi istenmişti. Zorlayıcı koşulların başında paranın değerinin düşürülmesi, başta petrol olmak üzere her şeye zam getirilmesi, düşük ücret uygulanması, serbest piyasa, devlet yetkisi azaltılması, karma ekonominin bırakılması gelmekteydi. Kısacası Batı Türk ekonomisini kontrolü altına almak istemekteydi. Köşeye sıkıştırılan Türkiye tek çıkış yolunu uluslararası tefeci piyasasında bulmaktaydı. Silolarında bulunan bütün tarım ürünlerini bir ABD bankasına 150 milyon dolarlık kredi karşılığında rehin etmişti. Tarım Türkiye için önem arz ettiği için haberlerde

duyulduğunda manevi bir yıkım ve tepkiler kaçınılmaz olmuştu. CHP halktan tepki almasının dışında kendi içinde de suçlamalar başlamıştı.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

3.2. Seksenlerde Türk Siyaseti Ve Toplum

1 Mayıs 1979'da sokağa çıkma yasağı konulmasına rağmen bazı gruplar ve Behice Boran öncülüğünde Türkiye İşçi Partililer yasağı deldiler; müdahale gecikmedi. 14 Ekim'de yapılan milletvekili ara seçimi boykot edilip Ecevit'in seçimde kaybetmesiyle, Karaoğlan efsanesi sona ermişti. 12 Kasım 1979'da Süleyman Demirel 6. kez Başbakan olmuştu. Bu süreçte oluşabilecek ayaklanmalardan korkan Kenan Evren, Haydar Saltık ve ekibine ülkenin durumuna ilişkin gizli görev vermişti. Genelkurmay'da bazı subaylar bu durumu fark etmeye başlamışlardı. Fark eden generallerden biri “*Galiba darbe hazırlığımı ne yapıyor musunuz ne? Sizin haberini var mı?*” diye sorunca Evren orduyu küçültmek için olduğunu söyleyerek generalini rahatlatmıştı ve Selimiye'deki gündemi anarşi olan önemli randevusunu hatırlatmıştı. Yavaş yavaş ordu siyasete hâkimiyetini hissettirmişti. Bu süreçte Süleyman Demirel çalışmalar yapmaktaydı. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak amaçlı kurulan devlet planlama teşkilatında görevli Turgut Özal ile görüşmeler yapmaktaydı.

Şekil 3.15. “1 Mayıs 1979 ”

Kaynak: (<http://taksimdenelinicek.org/1-mayis-1979>)

Şekil 3.16. “Süleyman Demirel Ve Turgut Özel”

Kaynak:(<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=2>)

Türkiye geri dönülmez bir sürece 24 Ocak tarihinde gizli atılım adıyla IMF'nin istediklerini kabul etmiştir. TARIŞ fabrikasının işçi çıkarmaları karşısında üniversite öğrencileri meydanlara çıkarak işçilere destek olmuşlardı. Diğer fabrikalardan da destek gecikmedi. Demirel'in terör ile ilgili ilk eksi notu almış, asker müdahalesi gecikmemiştir. Haydar Saltık'ın hazırladığı rapora göre Türkiye'de yaşanan kutuplaşmaların ordunun kendi içinde de gelişmeye başlaması nedeniyle Silahlı Kuvvetlerin bölüneceği belirtilmekteydi.

Şekil 3.17. “Hürriyet gazetesinin 30 Nisan 1979 tarihli manşeti”

Kaynak: (<http://en.habervesaire.com/haber/1413/>)

Türkiye 1980 Mart'ında 7. Cumhurbaşkanlığı seçimlerine kilitlenmiş gibiydi ve cumhurbaşkanının bir türlü seçilememesinden dolayı bir girdaba girilmişti. Süleyman Demirel Kenan Evren ile görüşmesinde Güneydoğu'daki terör olaylarının neden bir türlü durdurulmadığını sorarak oradaki sıkıyönetim komutanının değiştirilmesini istemişti. Terör ile mücadelede Özel Harp Dairesi'nin kullanılmasını istemişti. Evren her iki istediği de reddetmişti. Tekrardan Kontrgerilla söylentilerinin çıkmasını

istememişti. Her iki taraf da gerilmişti. Kenan Evren Genelkurmay'a gidip Haydar Saltık'a düğmeye basması emrini verdi: *“Haydar Paşa müdahale için gerekli hazırlığı yapın, radyoda okunacak bildirimler her şey hazır olsun, bu işi artık bitirelim”*. Ülkedeki kargaşa ortamı ve dökülen kanları sadece ordunun durdurabileceği artık netleşmişti. Bu esnada Çorum'da uygulananlar Kahramanmaraş, Sivas, Malatya'ya uygulananların aynısıydı. 1979 yılında Terzi Fikri Sönmez Fatsa'da belediye başkanı olarak seçilmişti. Karaborsa zamanı yapılan baskınlarla güven kazanmıştı. Yağ, şeker bulamayan halk baskın yapan gençlere destek vermekteydi. Fatsa'da 5 yılda yapılacak birçok şey bir haftada yapılmış, şehrin giriş çıkışları kontrol altındaydı. Terzi Fikri Fatsa'da sosyalist iktidarın küçüğünü kurmuştur. *“Samsun'dan helikopterle gidiyoruz. Orada bize ne dediler biliyor musunuz? Efendim helikopterleriniz Fatsa'dan geçerken yüksekte geçsin. Aşağıdan ateş edebilirler dediler.”* diyen Kenan Evren'in verdiği emir ile Fatsa'ya müdahale gecikmedi.

Şekil 3.18. “Terzi Fikri Sönmez Fatsa”

Kaynak: (<http://www.turkeyinfonet.com/2011/05/bir-kitap-bir-fenomen-kisilik-ve-devrimci-yol-uzerine-deginmeler-2/fatsa-fikri-2/>)

Şekil 3.19. “Karaborsa Zamanı Stokçulara Yapılan Baskın”

Kaynak: (https://www.youtube.com/watch?v=mFh1_alx-Bg)

12 Mart döneminin Başbakanı olan Nihat Erim 19 Temmuz 1980 tarihinde Dragos'ta evinin önünde öldürülmüştü. İlk kez zirvedeki önemli bir kişiyi öldüren terörün şoku atlatılmadan üç gün sonra da Kemal Türkler evinin önünde öldürüldü. Asker için müdahale sebepleri her geçen gün artmaktaydı.

Şekil 3.20. “Cumhuriyet Gazetesi”

Kaynak: (<http://turkistiklalikurtulusu.blogspot.com.tr/2013/07/turkiye-devrimci-ariyor-turkiyenin-12.html>)

11 Temmuz olarak belirlenen harekât tarihinin iki nedeni vardı. CHP hükümetini düşürmek için bir gensoru verilmiş ve Erbakan “*kadayıfın altı kızardı*” diyerek desteğini açıklamıştı. 3 Temmuz günü yapılan seçimde güvenoyu alan Süleyman Demirel hükümeti komutanların planlarını altüst etmişti. Planlanan ise hükümetin düşüp müdahalenin daha kolay yapılmasıydı. MHP AP’yi destekleyerek CHP’ye oyun oynamıştı. O gün tüm olan-bitene rağmen kimse bir darbeden dönüldüğünü bilmiyordu. Artık komutanlar güvenoyu almış bir hükümeti devirmenin uygun olamayacağını düşündükleri için müdahale iptal edilmişti. Orduda terfiler düzene girdikten sonra Bayrak Harekâtı tekrar gündeme gelmiş ve yönetime el konulduktan sonra yapılacaklar konuşulmaktaydı. “Yasama organı olan mecliste asker olmalı mı” sorusuna cevap aranmaktaydı. Yasamayı üstlenme kararı olarak beş kuvvet komutanı belirlenmişti. Sırada yürütme, yani cumhurbaşkanının kim olacağı sorusu vardı ve yanıt Kenan Evren’in olacağıydı. Siyasetin içindeki liderlerin Ankara’da tutulmaları da sakıncalı

görülmüştü. Liderler kamplara, milletvekilleri de Ankara'daki istihbarat okuluna gönderileceklerdi. 26 Ağustos 1980 tarihinde alınan kararları 2. Başkan Öztorun zapta geçti ve altında şu imzalar vardı: Orgeneral Kenan Evran, orgeneral Nurettin Ersin, Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Oramiral Nejat Tümer, Orgeneral Sedat Celasun, Korgeneral Necdet Öztorun. Kritik konu olan müdahalenin gün ve saati siyasetteki bir kriz anı olarak belirlenmişti. Ancak planlanan gene olmamıştı. Çünkü Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen hakkında verilen gensoru ile Erkmen'in düşürüleceği ve arkasından hükümetinde istifa edeceği düşünülmekteydi. Müdahale için alt yapı hazır olacaktı. Erkmen'in düşürülmesiyle, hükümet istifa etmeyince komutanlar müdahale gününü kendileri belirlemeye karar vermişlerdi. 1980 Eylül ayı Türkiye terörle, enflasyonla, grevlerle ve siyasetçiler arasındaki gerilimlerle mücadele devam etmekteydi. G günü S saatiyle kodlanan harekatta gizlilik hakimdi, eşlere dahi söylenmesi yasaktı. 9 Eylül'de Evren komutanları toplayıp hareketin Cuma günü yapılmasının hareketin daha kolay yürütüleceğini düşünmekteydi ve emri imzaladı. 12 Eylül 1980 saat 04.00...

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.21. "Milli güvenlik kurulu"

Kaynak: (<http://www.muhalifbaski.com/darbenin-33-yili-4612h.htm>)

3.2.1. 12 Eylül Darbesi (1980 İhtilali)

11 Eylül rutin bir şekilde geçerken yoğun bir gündemin beklediği Süleyman Demirel saat 10.00'daki Bakanlar Kurulu toplantısına katılacak, ekonomi ve terör konuşulacaktı. Erbakan da Londra'dan dönüş yapacaktı. Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya da Amerika gezisini karısının rahatsızlığı bahanesi ile yarıda kesip dönmekteydi. Bülent Ecevit 12 Eylül günü Trabzon'da yapılacak miting için Oran'daki evinde konuşmasını hazırlayıp çalışıyordu. Ankara'da peş peşe patlatılan bombalı pankartlar İçişleri Bakanı Orhan Eren'i tedirgin etmişti. Durumu araştıran Eren hiçbir suçlunun olmadığını duymasıyla tedirginliği, suçlunun olmadığını duymasıyla artmıştı. Bakanlar kurul toplantısını arayan AP Genel Sekreteri Vahit Mentеше Demirel'e şöyle demişti: *"Beyefendi İsmet ile Esad'ı kurtaracağız ama galiba devleti kurtaramayacağız."* Tekrar ettirmeyen Süleyman Demirel *"konunun üzerindeyim ben. O zatla sayın Çağlayangil öğleden sonra konuşacak."* O zat diye bahsedilen Kenan Evren'di.

Orhan Eren Ankara'ya hareket eden tanklarla ilgili gelen haberle ilgili bilgi almak için birlikleri aramış ve NATO tatbikatı yanıt almıştı. Herkese aynı yanıt verilirken hareketin başı Haydar Saltık'ın yol kenarına dikilmelerine çıkışıp durumu sormasıyla ona da aynı yanıt verilmişti. Gizlilik esastır. Demirel saat 14:30daki olağan basın toplantısında teröre karşı aldığı önlemleri anlatmakta; siyasetçilere karşı yapılan tüm suçlamalara önceden cevap vermekteydi. *"Milletimizin bize inanmaya, vatandaşımızın bize güvenmeye devam etmesi altında Türkiye'nin işlerini kolaylaştırır. Hükümetin canla başla Türkiye'nin düşmanlarına, Türk milletinin düşmanlarına kanunlar dairesinde gerekli dersi vermesi için yürütülen mücadelesi takip etmekte, sevki idare etmektedir. Üstüne düşeni yapmaktadır. Üstüne düşeni yapmaya devam edecektir."* Bütün bakanların olağandışı hareketliliği fark etmesiyle iletişime geçecekleri komutanları aramışlardı. (İpekliler, M. 2010)

Havada dolaşan darbe söylentisi artık herkes tarafından bilinmekteydi. 11 Eylül gergin sancılı bir bekleyişle geçmekteydi. Saat 18.00 civarında TRT Genel Müdürü Doğan Kasaroğlu ve yardımcıları Genelkurmay'a çağırılmış; askerın ağızından müdahale kararını ilk öğrenen siviller olmuştu. Asker radyo ve televizyon yayınının saat 04.00'da hazır olmasını istemişti ancak normalde saat 05:00'da yayına girildiğinden bu teknik açıdan zordu. Yayın ekibi mesai saatlerinde yapılması fikriyle gitse de şiddetle reddedilmişti. Akşam saatleriyle beraber hareketlilik arttı ve bambaşka bir mesai

başlamıştı. Söylentiler yayıldıkça darbeye saatler kala devrimci örgütlere haber gitmeye başlamıştı.

11 Eylül 1980 saat 22.00 sularında darbeyi ilk yaşayan basın grubu olmuş, askerler matbaalara el koymuştu. Başbakan Süleyman Demirel'i arayan Güneri Cıvaoglu "ve aynen şu konuşma geçti aramızda efendim, gazetelere de el koydular bu iş oluyor artık dedim. Haberinizin olmasında fayda var. Cevap haklısın olabilir ama kardeşim burada yaprak bile kıılmıyor dedi. Maalesef ben burada hiç durumu öyle görmüyorum dedim. Artık iyice yaklaştı askeri birlikler ben de şu anda gidiyorum eve bir saat kadar istirahat edeceğim ve bundan sonra görüşmezsek size en iyi dileklerimi sunuyorum dedim."

Kenan Evren 03:00'de uyandırılmak istemişti ancak 02:00'da uyandırılarak Amerika'dan gelen mesaj iletilmişti. Mesajda bir tank taburunun Amerikalıların bulunduğu Mamak'ta bir yeri seçmiş ve dikkat çekmesiyle bu tank taburunun burada ne aradığı sorulmuştu. Az bir zaman kaldığından Kenan Evren artık söyleyin diye yanıt vermişti. Amerikan'ın da öğrenmesiyle ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nden Paul Henze "Ankara'daki çocuklar yaptılar" demişti.

Asker, Bayrak Harekatı'nı gerçekleştirmişti. Beklenen olmamış direniş ile karşılaşılmamıştı. "Yollar açık" parolasıyla Kenan Evren her şeyin yolunda olduğunu bildirmişti. Asıl önemli konu siyasetçilerin akıbetiydi ve 12 Mart muhtırasındaki gibi olsun istememekteydi. Her türlü özenin ve dikkatin gösterilmesini emretmişti. Öztoran'a liderlerin kapılarına askeri üniformalı gidilmemesini, kapılarını çalan onlar yerine partiden yakın olan kişilerin görevlendirilmesini söylemişti. Nahit Menteşe Süleyman Demirel'in, İrfan Özaydınlı Bülent Ecevit'in kapısını çalarak durumu anlatmıştı. Erbakan da aynı dikkatle tutuklandı ancak Türkes bulunamamıştı. İlk önce karşı darbe yapılacağı düşünülmüş, yapılan çağrıyla kendisi teslim olmuştur.

İhtilalin radyolardan duyurulmasına geldiğinde paşalardan biri bu sefer bildiriye askere okutmak istemedikleri için TRT haber spikeri Mesut Mercan görevlendirilmiş ve daha sonra yayın Hasan Mutlucan'dan kahramanlık türküleriyle devam etmişti.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.22. “Trt Haber Spikeri Mesut Mercan”

Kaynak: (<http://haber.star.com.tr/medya/unlu-spiker-mesut-mertcan-artik-huzurevinde-yasiyor/haber-961433>)

Şekil 3.23. “12 eylül 1980 hürriyet gazetesi manşeti”

Kaynak: (<http://www.tersninja.com/wp-content/uploads/2011/12/12-Eylul.jpg>)

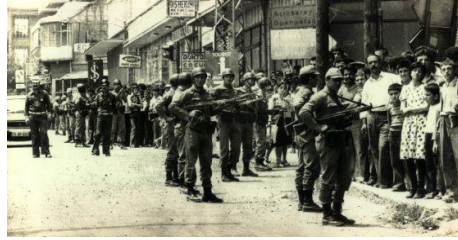
Sokağa çıkma yasağı vardı ve halk gelişmeleri radyo ve televizyondan öğrenmekteydi. Kenan Evren liderlerin asılmasına karşıydı, Hamzakoy’da bir askeri kampa sürgüne gönderildiler. Burada liderler için en sıkıntılı dönem TRT’nin liderlere iyi davranıldığını gösteren propaganda filminin çekimlerinde yaşandı.

Cumhurbaşkanlığına Süleyman Demirel’in desteği ile emekli Deniz Kuvvetleri Komutanı Bülent Ulusu seçildi. Turgut Özal’ın Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı olması istendi ama kendisi Süleyman Demirel’den de izin alarak Ekonomiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı olmayı istedi ve isteği kabul edildi.

Türkiye’deki darbe dünyayı da sarsmıştı. Komutanlar NATO ve diğer ittifaklara sadık kalacağını açıklayarak Amerika başta olmak üzere dış ülkeleri rahatlatmıştı.

Ülkede toplu tutuklamalar, aramalar başladı. Birçok örgüt kapatıldı, silah teslim etme çağrısı yapıldı. Selimiye Kışlası geçici bir süre cezaevi olarak kullanıldı. Yeni

cezaevleri yapıldı. Suikast katilleri yakalandı. En büyük sorunun DİSK ile yaşanacağı düşünülürken şaşırılmışlardı ve 1 numaralı bildiri ile örgüt yöneticilerinin teslim olması çağrısı yapıldığında ilk teslim olanlar DİSK yöneticileriydi.

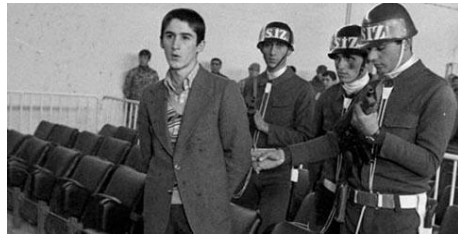
Şekil 3.24. “12 Eylül Sonrası Sokaklar”

Kaynak: (<http://www.canlihaber.com/12-eylul-darbesinin-ocesinde-ve-sonrasinda-neler-yasandi-78667h.htm>)

Şekil 3.25. “12 Eylül Sonrası Sokaklar”

Kaynak: (<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=7>)

Şekil 3.26. “Erdal Eren”

Kaynak: (<http://www.canlihaber.com/12-eylul-darbesinin-ocesinde-ve-sonrasinda-neler-yasandi-78667h.htm>)

İki lider 1 ay sonra toplantı yapmaları, demeç vermeleri, bildiri yayınlamaları yasaklanmış şekilde dönmüşler, ancak uymamışlardı. MGK 52. bildirisi ile mevcut liderlerin yeniden siyasete giremeyeceği ve genel başkan olamayacakları bildirilmişti.

Bildiriden sonra Ecevit'in CHP'den istifa etmesi şaşkınlık yarattı. Ecevit *Arayış* dergisiyle sesini duyurdu ve 3 kez yargılandı, hapis yattı. Ecevit her şeyi açık açık yaparken Süleyman Demirel işlerini sessizce yürütmekteydi. (Balbay, M., 2012)

16 Ekim 1981'de tüm siyasi partilerin kapatılmasıyla yeni bir süreç başlamaktaydı. Amaçlanan yeni yüzlerle yeni siyasi anlayıştı. 120 yıl aradan sonra ilk kez partisiz bir döneme girilmişti. En çok ses getiren ise Atatürk'ün mirası CHP'nin kapatılmasıydı. Demirel yeni parti kurma çalışmaları yapmakta, Ecevit demeçler vererek ve yerli yabancı gazetecilerle konuşarak yasakları delmeye devam etmekteydi. 1150 gün görevde kalan ordu ise halktan beklediği desteği görmüştü. Önceden izin alınmak şartıyla düğünlere izin verilmişti. At arabalarının ana yola girmeleri yasaklandı, yayaların yaya kaldırımından yürümesi mecburiyeti vardı. Her yer temiz tutulacak, her esnaf dükkan önüne siyah ya da mavi renk çöp kovası koyacak, E-5 kenarındaki evler beyaza boyanacak,12 Eylül öncesinden kalma yazılar silinecek, ölçü ve tartılar kontrollerden geçirilecekti. Sokağa çıkma yasakları gece uygulanıyor, eve yetişemeyen vatandaşlar gözaltına alınıyordu. Sıkıyönetim gazeteleri de etkiledi ve bazılarında davalar açıldı. Siyasi, ekonomik, sosyal olaylarla ilgili yazı yazmak yasaklanmıştı. Bunalan basın magazin ağırlıklı haberlere yöneldi. Asparagas haberler ve erotik ağırlıklı haberler çoğaldı. Dış haberler aleyhimize olmazsa yayınlanacaktı. İç haberlerde de anarşiyle ilgili haberler, küçük yangın, trafik kazası gibi haberler ve sıkıyönetim ile ilgili haberler verilmeyecekti. 12 Eylül müdahalesi ile ilgili halkla söyleşiler yapıp yayınlanacaktı. Basın yasaklarını sanata getirilen yasaklar takip etmişti. Yaşar Kemal, Adalet Ağaoğlu, Tomris Uyar, Leyla Erbil gibi yazarlar bu yasaklardan etkilenmişlerdi. Okullar denetim altına alınmış, birçok öğretmen görevden alınmıştı. YÖK kuruldu. Yeni üniversiteler açılırken, din kültürü ve ahlak bilgisi dersi konuldu. Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu kapatıldı. Yıl 1981 gösterdiğinde o yıl Atatürk'ün 100. Doğum yılı olarak kutlandı ve Atatürkçülük düşüncesi ile toplumu bir araya getirip, kenetlenmek hedeflendi. Türkiye'de anarşi olayları derin izler bırakmış ve göçler başlamıştı. Siyasi hareketlere katılanların bir kısmı yurt dışına kaçmıştı. Eski Dev-Genç Başkanı Bülent Uluer de bulardan biriydi ve yurt dılındaki yaşamını şöyle anlatıyordu: *"Hugo'nun söylediği gibi "uzun süren bir uykusuzluk" yabancı bir ülke, size ait olan hiçbir şey yok ve bütün arkadaşlarınız burada kalmış ve yahut ceza evine girmiş ve siz yeni bir*

topluma gidiyorsunuz ve her şey size yabancı. Yani şey dedirtiriyor insana yatsaydım daha iyiydi dedirtmiştir bana...”

Davalar uzun soluklu ve zorlayıcı bir şekilde devam etmekteydi. Cezaevlerinde sağcı ve solcuları aynı koğuşlara yerleştirilerek kaynaştırmak planlanmıştı. Şekil 3.27 de görüldüğü gibi, saçların kesildiği, kıyafetlerin tek tip olduğu bir uygulamaya geçildi. 12 Eylül 1980 tarihi zihinlerden hiç çıkmayacak bir dönüm noktası olmuş, askerinin kışlaya dönme vakti kendini hissettirmeye başlamıştı. Bu da yeni siyasi partilerin oluşması anlamına gelmekteydi.

(<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>)

Şekil 3.27. “12 Eylül Sonrası”

Kaynak: (<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=14>)

Şekil 3.28. “12 Eylül Sonrası Sokaklar”

Kaynak: (<https://line.do/tr/turkiyede-devlet-teroru/g84/vertical>)

Şekil 3.29. “Turgut Özal”

Kaynak: (<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lerde-siyasi-hayat.html>)

Zorlu 1980’li yıllar hafızalara köklü bir şekilde yerleşmişti. 12 Eylül darbesinden sonra televizyonda sürekli konuşan Kenan Evren profili bunlardan biriydi. Türkiye’nin her evinde, her bir köşesinde yapılan aramalar, tutuklananlar, gözaltına alınanlar, karakol önünde bekleyen aileler, gece gündüz sokaklarda duyulan postal sesleri, sokağa çıkma yasakları, bir iftiraya kurban gider miyim korkusu ile yaşayan bir toplum dönemi anlatan önemli noktaları. O yıllarda etkilerinin bu kadar derin olacağı bilinemediği değişim sürecinin izleri kolay kolay geçecek gibi değildi.

1982’ de bir referandum yapıldı. Evren cumhurbaşkanı, Özal iktidarı ile Türkiye’nin yeni bir dönemi başlamış oldu.

(<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lerde-siyasi-hayat.html>)

3.3.1980’ler Mekân – Mobilya Tasarımı

“Anlam olarak mobilya (İtalyanca mobilia; Fransızca mobilier), oturulan yerlerin süslenmesine ve türlü amaçlarla donatılmasına yarayan eşyadır. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi mobilya, işlevsel değeri ile mekânın kullanılabilirliğini etkileyen, estetik değeri ile de mekânın güzel ya da çirkin görünmesini, yaşadığımız veya çalıştığımız mekânların sıcak, sevimli ve renkli bir ortam haline gelmesini sağlayan, kısaca sanat ve tekniği birleştiren bir üründür.”

(<http://acikerisim.iku.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11413/484/1/Tolga%20Erdem.pdf>)

20. yüzyılda gelişmeye başlayan mobilya tasarımları yalın, düz formlar, dik açılı ergonomik birleşimler ile ön plana çıkmaktadır. *L’esprit Nouveau* (Yeni Ruh)

düşüncesini benimseyen tasarımcılardan biri olan Charlette Perriand insan vücuduna uyumu ön planda tutmaktadır. Bu tasarımlarla yeni başlangıç misali, geçmişi geride bırakıp yeni arayışlar içerisinde olduğu anlaşılır. Yeni başlangıç ve yeni arayışlar içinde bilim ve teknolojiyi de hapseden bir yol izlemekteydi.

Özellikle ahşap kullanımı ile ön plana çıkan Finli tasarımcı Alvar Aalto, 1930'lu yıllarda çağdaş işlevselliğin İskandinav çeşitlemesini ön plana çıkarmıştır. Arayışı doğal, günlük, yöresel bir dil ve serbest biçim olmuştur. Mobilya tasarımı açısından kalıcı iz bırakan bu tasarımlarda ilk kez uygulanan büküm ve bağlantı yöntemleri yenilikçi bir yolun başlangıcı olmuştur. (Arslangazi, H., 2013)

Şekil 3.30. "Artek Alvar Aalto 44 Armchair"

Kaynak: (<http://www.houzz.com/photos/162501/Artek-Alvar-Aalto-44-Armchair-modern-armchairs-and-accent-chairs>)

Şekil 3.31. "112B Narrow Shelf"

Kaynak: (<http://www.aram.co.uk/designers/alvar-aalto/112b-narrow-shelf.html>)

Şekil 3.32. “Paimio Sanator”

Kaynak: (pixshark.com)

Kentlerde giderek nüfusun artması ile ailenin minimum bir alanda yaşayacağı tasarımlar ön plana çıkmaya, gelişmeye ve üretilmeye başlamıştır. Tasarımların kabulü ise kültürle doğrudan ilişkilidir. Örneğin dünyada açık mutfak kavramı ortaya çıkmış ve yerleşmişken, Türk toplumunun gelenek ve görenekleri bu olguyu içselleştirmemiştir.

Şekil 3.33. “depolama ünitesi Charles ve Herman Miller ”

Kaynak: (<http://www.homedit.com/modular-eames-storage-unit/>)

Şekil 3.34 “Danimarka Modern Cadovius Duvar Ünitesi Tik Desk. Eames”

Kaynak: (<http://www.worthpoint.com/worthopedia/danish-modern-cadovius-wall-unit-teak-desk>)

İnsanların kişilik yapısındaki faktörün çocukluk ve gençlik yıllarında edindiği birikim ve deneyimler olduğu düşüncesi netleşince; iç mimarlığı etkileyen akımlarda gençlerin etkisi büyük olmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, gençlerin düşünce ve istekleri temel alınarak renkli, değişken, rahat mekânlar; mobilya ve aksesuarlarda özgün, ilginç, eğlenceli, renkli, modası çabuk geçen, ucuz tasarımlar ön plana çıkmıştır. 1950'lerden itibaren üretilen sentetik malzemeler de ucuz tasarımları desteklemiştir.

Şekil 3.35. “İsveç duvar ünitesi”

Kaynak: (<http://www.boomerangformmodern.com/tag/desk/>)

Şekil 3.36. “Carlo Mollino Tasarımı”

Kaynak(https://www.1stdibs.com/furniture/seating/armchairs/pair-of-easy-chairs-style-carlo-mollino/id-f_1760512/)

Artan talep ve hızlanan bilimsel araştırmalarla beraber yeni malzemeler ve yapım teknikleri geliştirilmiştir. Teknolojiden de yararlanılarak az malzemedен yapılmış ekonomik ürünler ortaya çıkmıştır. Modernizm’in geometrik biçimselliği yerini daha organik üsluba bırakmıştır. Organik üslup insan rahatlığını ön planda tutmaktaydı. Charles ve Ray Eamesler bu akımın öncülerindendir. Maliyetli olmaması ön planda tutulan, az parçalalı ve seri üretime uygun, yalın tasarımlar öne çıkmıştır. (Arslangazi, H., 2013)

Şekil 3.37. “Carlo Mollino Tasarımı”

Kaynak: (<http://www.iainclaridge.co.uk/blog/11303>)

Şekil 3.38. “Gio Ponti Yatak”

Kaynak: (https://www.1stdibs.com/furniture/more-furniture-collectibles/beds/gio-ponti-bed/id-f_800245/)

Şekil 3.39. “Gio Ponti Yatak Odası”

Kaynak: (https://www.1stdibs.com/furniture/more-furniture-collectibles/beds/gio-ponti-bed/id-f_800245/)

Şekil 3.40. “Marco zanuso”

Kaynak: (<https://www.pinterest.com/pin/370913719285337934/>)

Usta el işçiliğiyle tik ağacından yapılan ahşap iskemleler, masaların köşeleri yuvarlatılarak zarif görünüm elde edilmekteydi. Sonuç olarak 1940-1950li yıllarda sade, özgün, heykelimsi görünüşleriyle İskandinav tasarımcılar öne çıkmış ve önem kazanmışlardır.

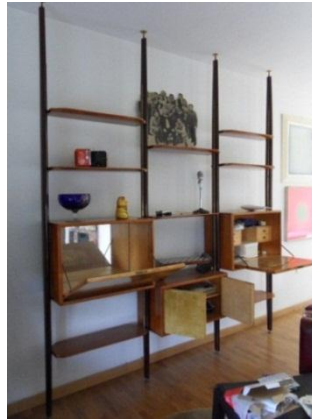
Şekil 3.41. “Arflex için Marco Zanuso tarafından İtalyan "Lady" Koltuk 1951”

Kaynak: (https://www.1stdibs.com/furniture/seating/lounge-chairs/italian-lady-armchair-marco-zanuso-arflex/id-f_807418/)

Şekil 3.42. “Brionvega Algol TV”

Kaynak: (<http://www.dailyicon.net/2011/10/icon-brionvega-algol-tv-by-richard-sapper-marco-zanuso/>)

Şekil 3.43. “Kütüphane Osvaldo Borsani 1948”

Kaynak: (http://www.anticoantico.com/scheda_articolo_main.asp?ID=77823&zoombox=3)

Teknolojik gelişmeler hızla ilerlerken, 1960'lı yıllar her alanda canlılık, neşelilik, aşırılık yılları olmaktadır. The Beatles, Woodstock Festivali, Barış ve Aşk taraftarları gibi pop sanat kùltürü dönemin izlerindedir. Moda kavramının hayatlara girmesiyle ve ucuz üretimin etkisiyle tüketim çılgnlığı patlamıştı. 1960'lar ve 1970'lerin başında Batının özgür yaşam anlayışı ile doğunun gizemli dũnyasından etkilenilerek oluşturulan mekânlar popùler olmuştu.

şekil 3.44. "Ernest Race 1950s Woodpecker chair"

Kaynak: (<http://www.modernroom.co.uk/www.modernroom.co.uk>)

şekil 3.45. "Hans J Wegner Style GE 270 Lounge Chair"

Kaynak: (www.vita-interiors.com)

”Temelde alçak ve rahat oturma mobilyaları, açık depolama elemanları, çeşitli yerlere serilmiş renkli otantik kumaş ve kilimler, pirinç kâğıdından yapılmış Japon lambaları, kalın seramik, renkli cam ve ilkel görünümlü metal aksesuarların bolca kullanıldığı bu odalar sıradanmış gibi görünen ama aslında zor bulunan pahalı elemanlarla meydana getirilmekteydi.” (Arslangazi, H., 2013, s:39)

Şekil 3.46. “1960 salon oturma grubu”

Kaynak:(<http://galleryhip.com/1960-living-room.html>)

Şekil 3.47. “1960 yatak odası takımı”

Kaynak: (<http://imgarcade.com/1/1960s-bedroom-furniture-styles/>)

İç mimarlık adına 1960’larda okullarda öğretilen ile dışarıda uygulananlar çelişmekteydi. Tasarım eğitimi işlevsellik, yalınlık, dürüstlük, çağdaş endüstri ürünlerinin kullanımını ve akılcılığı savunurken, süslü, gösterişli ve geleneklere bağlı

mekân anlayışı ile çelişmekteydi. Mobilya açısından petrolden elde edilen düşük fiyatlı malzemeler olan polietilen ve öteki termoplastikler ile hafif, dayanıklı, kolay renklendirilen tasarımlar ortaya çıkmıştı.

İç mekânı etkileyen dönemin sanatları *archigman* grubu, *pop art*, *op art*, nesne sanatı, *superstudio*'ydu.

Archigman grubu; kişisel talep ve ihtiyaçlara hemen cevap veren, esnek ve değişkenliğe açık, serbest ve kişisel özgürlüğe önem vermektedir.

Pop art; temel yöntem olarak günlük tüketim eşyalarını çevrelerinden uzaklaştırıp resim, roman, reklamcılık teknikleri ile abartılı duruma getirmeyi benimsemektedir.

Op art; geometrik biçimlerin düzenlemelerinden yararlanılarak retinayı etkilemek, optik yanılsama ile titreşim, yanıp sönme, hareket duygusu yaratmaktır.

Nesne sanatı; bir nesnenin tek başına ya da bir kompozisyon içinde kullanılarak bütünlük sağlamasıdır. (Arslangazi, H., 2013)

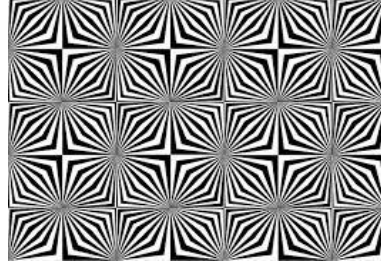
Şekil 3.48. “archigman grubu”

Kaynak: (<https://biblandia.wordpress.com/>)

Şekil 3.49. “Pop art”

Kaynak: (<http://afterglowretro.com/tag/orange/>)

Şekil 3.50. “Op art”

Kaynak:

(<http://schools.alcdsb.on.ca/teachers/macpkath/ASM3M/Images1/Forms/DispForm.aspx?ID=14&RootFolder=%2Fteachers%2Fmacpkath%2FASM3M%2FImages1%2FOp%20Art-%20Colour%20Theory>)

1970’lerden itibaren tasarımcılar Bauhaus öğretilerine karşı tavır almaya başlamıştı. İç mimarlığın temelini rahatlık ve kullanışlılık oluşturmaktaydı. Bunlar Rönesans stiline modern yorumlamaları, Bauhaus öğretilerinin etkileri ile sade ve kullanışlı mekânlar, metalik ve sentetik malzemelerin endüstri ürünleri ile birleşmesi, ahşap ve metalde el işçiliğinin kullanıldığı tasarımlardır. Teknolojinin ilerlemesi ile günlük hayatımızın vazgeçilmezi olan ürünler televizyon, video, müzik seti, bilgisayar vb. mekânların birer parçasıydı. Yeni teknolojik ürünler çelik, cam, beton tasarımcıların kullandıkları önemli öğeler olmuştu. (Arslangazi, H., 2013)

Şekil 3.51. “1970’ler Mobilya”

Kaynak: (<http://www.lovesussexweddings.co.uk/2012/09/all-fun-fair-belles-vintage-wedding-fair/>)

1970’lerde mobilya akılcı ve tutucudur; biçim ve işlev arasındaki ilişki belirgindir. Seri üretime uygun sadelikte, akılcı, malzeme ve işlevi ön plana çıkaran mobilyalar yapılmıştır.

1980’ler tasarımda Bauhaus öğretilerine kabul etmeyen Memphis ve Bauhaus öğretilerini kabul eden geç modernizm akımları ile daha da çeşitlenmiştir.

İç mimarlıkta geç modernizm tasarım öncülerini taklit etmez, onun izinden gider ve geliştirir. Modernizmin izinden gidip ince ve abartılı bir tarz oluşturulmuştur. Modern olması gerektiği yerde fazla abartıdan kaçınmayan, dolaşıma ve mekaniğe önem verirken; teknolojiyi dekoratif bir şekilde kullanan, *avant-garde* bir tasarım anlayışı benimsenmiştir.

İç mimarlıkta *Memphis* gurubu modernizmin isteklerine karşı durup, meydan okuyan akımdır. Modernizme meydan okumayı dokuma ve mobilya tasarımlarıyla, az fonksiyonla, parlak renkler ve dekoratif yüzey biçimleri, şekilleri kullanarak yapar.

1980’lerin mobilya tasarımında sağlam malzeme ve yapım metodu açısından iyi olan endüstriyel sektör tercihi ilk sıradaydı. Tasarımlar minimal, çok fonksiyoneldir; eşyaların bakım ve temizlenmesi kolaydı.

“Bu dönemde görülen özellikler; fabrika kubbe ışıkları, depo veya dükkan rafları, beğenilen malzeme olarak metal, delinmiş metal, telle desteklenen cam masalar, çelikle güçlendirilmiş şebekeler, traktör oturma tabureleridir.” (Arslangazi, H., 2013)

Şekil 3.52. “Kütüphaneli Dolap”

Kaynak: (<http://derenden.com/simdi-yapacaksiniz-kizim/>)

Şekil 3.53. “Ahşap Sandalye”

Kaynak: (<http://basthome.com.tr/designmixer/>)

Şekil 3.54. “Aplikler, Banyo, Halı”

Kaynak: (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 3.55. “Vitrin, Salon Takımı”

Kaynak: (1977 ev dekorasyon dergisi sayı 10)

Şekil 3.56. “Yatak Odası, Objeler”

Kaynak: (1977 ev dekorasyon dergisi sayı 10)

Şekil 3.57. “Klasik Salon, Objeler”

Kaynak: (1977 ev dekorasyon dergisi sayı 10)

Şekil 3.58. “Perdeler, Kadife Perde, Kadife Aplık”

Kaynak: (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 3.59. “Klasik Salon Takımı, Kadife Koltuk”

Kaynak: (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 3.60. “Mutfak, Yatak Odası”

Kaynak: (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 3.61. “Kumaş Deseni, Raf”

Kaynak: (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Geç modernizm tasarımcıları işlevsel, uzun, ince hatlarıyla seri üretime uygun tasarımlar üretmişlerdir. Memphis grubu teknolojiden yararlanarak, işlevsellik ve akılcılık ön planda tutularak, seri üretime uygun tasarımlar üretmişlerdir.

”Memphis, biçim ve renklerin dilini yenileyen, oyuncuğa benzeyen, canlı renklerden oluşan, çizgi romanları hatırlatan tasarımlarında gerçek ve taklit malzemeleri kullanmış; sottsass, casablanca ve carlton adlı bölücü elemanlarıyla, modernizm’i gülünç duruma sokmuştur. Bu mobilyalar, uzamış hatları, garip biçim ve dekorasyonlarıyla, anti-işlevsel özellikler taşır.” (Arslangazi, H., 2013)

3.4. Bölüm Değerlendirmesi

Türkiye’nin 1970’li yıllarla da eklemlenen 1980’li yıllar ağır politik şiddet barındıran zamanlardandı. Türk toplumunun yaşanan olaylardan dolayı kendini güvende hissettiği mekânlar evleri, mahalleleriydi. Gündelik yaşam kültürü, dönemin ağır politik havasını yok edemediği gibi kendisini etkisi altına alırdı.

Seksenli yıllarda çevre ve mekânlar geçici değil, kalıcı olarak düşünülmekteydi. Her şey kullanıcıların istekleri doğrultusunda, uzun süreli kullanım için yapılmaktaydı. Üretilen, tasarlanan her şey yenilenmeden uzak, sakinlik ve sağlamlığı bünyesinde barındırmaktaydı. Tüketimden uzak, tüketimi desteklemeyen tasarımlar ve düzenlemeler bu dönemlerin özelliğiydi. Evlerde mekânlardaki ihtiyaçlar önceden belirlenip göz önünde bulundurularak evi kullananlar tarafından dekore edilirdi.

Kısacası özel mobilya yaptırılırdı. Deneyerek, hatalar yaparak oluşturulan mekânlarda oturma zorunlu olurdu.

Ev dekore etmede batının etkisi çok fazlaydı. Batıda mobilya seçeneğinin fazla olmasıyla ev döşemek yüzlerce ürün arasından yapılmaktaydı. Çeşitlilik içinde ucuz mobilyalar denenebilmekte, odalara göre ürün alımı yapılabilmekte, tek tek seçilip değiştirmeye açık kapı bırakılmaktaydı. Türkiye’de komşuda, akrabada olanın bizde de olması durumu hakimdi ve birbirine benzeyen şekilde dekore edilmiş evler görülürdü. Avizesiz ev, büfesiz, vitrinsiz yemek masası takımı, pufsuz tuvalet masalı yatak odası takımları, kat kat perdeler vazgeçilmeyen bazı mobilya örneklerindedir.

Üçüncü bölümde anlatılan 1980’ler siyasi süreç, mekân ve mobilya tasarımına etkisinin irdelenmesi dördüncü bölümde anlatılacak olan bu sürecin *Seksenler* dizisinin yapımcısı Birol Güven’in 1980’li yıllarına ve *Seksenler* dizisi kurgusal mekân tasarımının analiz edilmesine alt yapı sağlamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SEKSENLER DİZİSİNİN YAPIMCISI BİROL GÜVEN VE SEKSENLER DİZİSİ KURGUSAL MEKÂN TASARIMI

4.1. Birol Güven'in Biyografisi

Şekil 4.1. “Birol Güven”

Kaynak: (http://www.gazetenefes.com/h1240-birol_guven_darica_belgeseli_icin.html)

Birol Güven, 1 Mayıs 1964 tarihinde Kocaeli, Darıca’da doğmuştur. Annesi Aynur Hanım ve babası Erdoğan Bey Girit’ten gelip Darıca’ya yerleşmiştir. Küçüklüğünden itibaren Darıca’da Aygaz tüp bayiliği yapan babasının yanında çalışmıştır. Darıca Ortaokulu’ndan sonra Gebze Lisesi’nde; 1983 yılında başladığı Ankara Hacettepe Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği’nden de 1988 yılında mezun olmuştur. Kısa bir süre İngilizce öğretmenliği, animatörlük denemesi ve bir süre de turizm rehberliği ile meşgul olmuştur. İstanbul Sultanahmet’te İngilizce turist rehberliği yaptığı sırada iş görüşmesi için gittiği Manajans’ta Yavuz Turgul ile ve onun sayesinde senarist Gani Müjde ile tanışmış sonra da onun yanında “Tükenmez Kalem” ekibinde senaryo yazarlığına başlamıştır. Gani Müjde, tanışmalarının ardından Birol Güven ile birlikte 1996 yılında bir şirket kurmuş; şirkette ikilinin ortaklığı 2002 yılına kadar sürmüştür. Daha sonra Birol Güven, eşi Burcu Güven’le beraber isim değişikliğine giderek MinT’i (Made in Turkey) (Türkiye’de Üretilmiştir) oluşturmuştur.

Cem Özer'in televizyonda yayınlanan "Laf Lafı Açıyor" programına iki yıl metin yazarlığı yaptı. 1999 yılında ilk dizisi "Ayrılısak da Beraberiz" i TRT için yaptı. Ardından 2002 yılında "Çocuklar Duymasın" dizisini yaptı. Beklenenin çok çok üzerinde bir ilgiyle karşılandı. Ardından, yine bir aile dizisi olan En Son Babalar Duyar'la televizyon izleyicisinin karşısına çıktı. O da çok beğenilir. Daha sonra Arka Sıradakiler, Seksenler, Doksanlar, Zengin Kız Fakir Oğlan gibi dizilere imza atan Birol Güven, Burcu Güven ile evlidir. Can (d.1997) ve Öykü (d.2003) adında iki çocukları vardır.

Kitaplar:

Teneke Üzerinde Midyeden Sosyeteyle Suşiye

Yatak Odası Diyalogları

Filmler:

2014 - *Mandıra Filozofu*

2010 - *Bayrampaşa: Ben Fazla Kalmayacağım*

2009 - *Dersimiz Atatürk*

Diziler:

2013 - *Doksanlar*

2013 - *Aşk Emek İster*

2013 - *Evlilik Okulu*

2012 - *Zengin Kız Fakir Oğlan*

2012 - *Seksenler*

2011 - *Arka Sıradakiler Umut*

2011 - *Babam Sağolsun*

2010 - *Bana Bunlar Gel*

2010 - *Öğretmen Kemal*

2009 - *Papatyam*

2008 - *İyi Uçuşlar*

2008 - *Komedi Türk*

2008 - *Yalancı Romantik*

2007 - *Arka Sıradakiler*

2007 - *Benden Baba Olmaz*

2007 - *Metropol Cafe*

2007 - *Oks Anneleri*

2006 - *Anadolu Kapları*

2006 - *İlk Aşkım*

2005 - *İki Arada Aşk*

2005 - *Sonradan Görme*

2004 - *Kadın İsterse*

2004 - *Çocuklar Ne Olacak*

2004 - *Karım ve Annem*

2002 - *En Son Babalar Duyar*

2002 - *Çocuklar Duymasın*

1999 - *Ayrılısak da Beraberiz*

(<http://www.daricagazetesi.com.tr/haber/guncel/daricanin-gururu-birol-guven/3667.html>)

4.2. Birol Güven'in 1980'li Yılları

Birol Güven çocukluğunda ve 1980'li yıllarda, Darıca'da babasının tüp bayiliğinde çalışmıştır. Güven büyüdüğü yer olan Darıca'yı Türkiye'yi temsil eden bir yer; Darıca'daki insanları da Türk halkını temsil eden bir kitle olarak görmüştür. Yaptığı çalışmalarda Darıca'dan esinlendiğini ve sık sık oraya giderek beslendiğini belirtmektedir. Birol Güven, “*Oraya baktığınızda Türkiye'yi görebilirsiniz*” diyor.

(<http://www.demokratgebze.com.tr/darica-mint-studyolari-139966h.htm>)

Birol Güven, *Seksenler* dizisinin senaryosunda darbeyi anlatmak dışında siyasetin günlük hayata etkilerini anlatmayı tercih ettiğini söylemektedir. Örneğin darbe sonrası alınan kararlar, uygulanan yasaklar, esnafın çöp tenekelerinin siyah ya da lacivert olma zorunluluğu, 12 Eylül sabah iptal olmak zorunda kalan düğünler gibi konulara değinerek 1980'leri bir de bu açıdan anlatmayı tercih etmiştir. *Seksenler* dizisi siyaset senaryolarının dışında sıradan insanların darbeden nasıl etkilendiklerini anlatan hikâyesi ile ön plana çıkmaktadır.

(<http://kelebekgaleri.hurriyet.com.tr/galeridetay/73310/2368/13/birol-guven-omur-gedik-eylul-2013>)

4.3. Seksenler Dizisi

Dizinin Hikâyesi:

“Seksener dizisi kırk yaşındaki ortanca kardeş Nazlı'nın abisi Ahmet'e getirdiği bir teklifle başlar. Bu teklif yaşlı anne babalarının yaşadığı ve kendi büyüdükleri evin satılması ile ilgili babalarını ikna etmeleri üzerinedir. Hatıralarla dolu bu ev kat karşılığı satılırsa hepsi maddi olarak rahatlayacaktır ama önlerindeki en büyük sorun babanın buna nasıl ikna edileceğidir.

Üçkardeş o gece ikna etmek amacıyla babalarının karşısına çıkarlar. Bu evde hatıraları ile birlikte yaşayan babalarına evin satılması konusunu açmak bile bir derttir. Birlikte yedikleri yemek sırasında en büyük kardeş Ahmet yavaş yavaş geçmişteki günleri hatırlamaya başlar ve hatırladıkça babalarına bu teklifi götürmenin ne kadar zor olduğunu idrak eder. Çünkü babalarının bu evle kurduğu duygusal bağ aslında geçmişe olan özlemidir. Ahmet de eski günleri hatırladıkça bu duyguya kapılır.

Ahmet'in hatırladığı yıllar 1980'lerdir. Seksenler aslında hepsinin hayata adım attığı yıllardır. Geçmişe döndüğümüzde bu ailenin erken yıllarını, kavgalarını, sevgilerini, evliliğe ilk adım atışlarını, ilişkilerinin yapılanmasını görmeye başlarız. Örneğin günümüzde evli ve çocuklu olan Ahmet ile Gülden'in geçmişine döndüğümüzde asla olamayacak imkânsız bir aşk hikâyesine başlarız. Seyirci bu bölümler boyunca “Ahmet'in umutsuz aşkının nasıl olup da evliliğe dönüştüğünü” merak etmeye başlar.

Nazlı o yıllarda kendisine aşık olan iki gençten birini nasıl seçmiştir. Seçmediği adam yıllar sonra boşanmış olan Nazlı'nın karşısına çıktığında neler yapacaktır.

Dizi ilk bölümde babanın evin satılması teklifini öğrenmesi ile biter. Hayatını çocuklarına ve ailesine adanmış olan Fehmi çocuklarına şöyle bir teklif götürecektir; “Eğer evin satılmasını istiyorsanız bir şartım var. Bir ay boyunca bu evde birlikte yaşayacaksınız”. Fehmi'nin tüm beklentisi ise birbirinden tamamen kopmuş çocuklarının bu bir ay boyunca tekrar birbirlerine bağlanmasıdır. Seyirci ise hem bu ailenin geçmişini yavaş yavaş öğrenecek hem de günümüzde hangi noktaya varacağını merak edecektir.

Maddi sıkıntılar içinde olan aile fertleri babanın bu teklifini mecburen kabul eder ve bu eski evde yaşamaya başlar.

Bu eski ev ve hatıralar Fehmi Bey'in çocukları ve torunları üzerinde büyük bir değişime neden olur ve zaman ilerledikçe tüm aile bireyleri evin satılması fikrinden vazgeçerler. Bu ev hepsini iyileştirmiştir. Aile dayanışması, geçmişte yaşanan hatıralar, bu Seksenler mahallesinde hepsinin kenetlenmesine neden olur.”
(<http://www.trt1.com.tr/seksenler/26200>)

Romantik dönem komedisi olan *Seksener* dizisinin anlattığı 1980 yılı Türkiye'de derin izler bırakmış, ağır hatıraları anımsatan zorlu yıllardır. *Seksener* dizisi ile 35 yıllık geçmişin ve değişim sürecine değinilmektedir. Günümüz zaman diliminden başlayarak klasik bir Türk ailesinin ve mahallenin bir araya gelerek sıcak, samimi günlük olaylara,

ilişkilere ve 1980'li yıllarda yaşanan önemli konulara değinerek duyulan özlem anlatılmaktadır. (<http://seksenler.tv/hakkinda/>)

Seksenler dizisi dönemini gazozuna maçlar yapılan, bakkal amcanın önünde maç sonucunun kutlandığı, karpuz kabuğu düşmeden denize girilmediği, etin kasaptan, peynirin bakkaldan alındığı, mahalle pazarlarının kurulduğu gibi önemli noktalarla anlatılmaktadır. Seksenlere ait günlük yaşamdaki her türlü durumun, bakkalı, kasabı daha henüz süpermarketlerin yutmadığı, kafelerin açılmadığı, fastfood ile tanışılmadığı bu yılların aslında ne kadar özleildiğini göstermektedir.

Seksenli yıllarda çocukluğunu ve gençliğini geçirmiş nesil dönemin siyasi ve sosyal karışıklıklarına rağmen özlem duymaktadır. Seksenler dizisinin amaçlarından biri de seksenleri yaşayan, bilen bir kitleye hitap edip özlem gidermenin yanı sıra, yeni nesillere de hitap etmek ve kaybedilen insani değerleri yeni nesle kazandırmaktır. Seksenler dizisi, belki de seksenlerden geçmiş neslin dışındaki çocukların seksenlerin izini yansıtan sobayı, merdaneli makineyi, pul yapıştırıp yolladığımız mektupları, anket defterlerini, siyah önlükleri, kolalı yakaları, sokaklarda koşturarak sürdürdüğümüz telli arabaları, misket dolu torbaları ilk defa *Seksenler* dizisinde görülmektedir. Seksenli yılların unutulmuş değerlerini anlatan *Seksenler* dizisi aile birliği, arkadaşlık, komşuluk, yardımlaşma gibi noktalara dikkat çekmektedir. Gençler o yıllardan ve bu yıllara büyük değişime farklı bir noktadan tanıklık edilmektedir.

Dizi seksenli yılları yaşayan nesille ve bu yılları bilmeyen bir nesle ulaşmaktadır. Bu noktada dekorla hitap şekli ve gerçekçilik önemlidir.

“Cep telefonumuz yoktu ama her nasılsa birbirimizi daha çok görüşüyorduk, kaloriferimiz olmadığı için akşamları bir sobanın etrafında oturup sohbet ediyorduk. Artık evlerimiz kaloriferli ama biz ayrı ayrı odalarda yaşıyoruz. Ayrı odalarda yaşadığımız için birbirimizle daha az iletişim kuruyoruz. O yıllarda televizyonumuz tek kanallıydı, evlerimizde tek bir televizyon vardı ama seyrettiklerimizden daha çok zevk alıyorduk. Bilgisayarlarımız yoktu, sokaklarda ve boş arsalarda top oynuyorduk. Oyuncaklarımız yoktu ama kendi oyuncaklarımızı yapacak yaratıcılığımız vardı. Seksenler dizisi sayesinde aileler bu tip duyguları hatırlıyor ve çocuklarıyla paylaşacağı hikâyeler anlatıyor.”

(<http://www.trt1.com.tr/seksenler/26200>)

4.4. Seksenler Dizi Dekoru

Seksenler tarihe damgasını vuran bir on yıldır. Yaşam tarzıyla, modasıyla, müziğiyle, darbesiyle, sıkıyönetimi ile bir topluma damgasını vurmuş bir değişim sürecidir. Dizi için inşa edilen dekorda da bütün bu yaşanmışlıkların izleri görülmelidir.

“Eskiden var olup, günümüze kadar ulaşamayan mekânlar, yeniden kurgulanarak bugünkü seyirci kitlesine ulaştırılmaktadır. Bu mekânlar o dönemde kitaplardan ve fotoğraflardan görüldüğü şekilde kalmamakta, o dönemde mimarının ne şekilde değerlendirilip nasıl yorumlandığı konusunda bilgi aktarmaktadır. Yeniden var edilen bu mekânlar o dönemin müziğiyle, kıyafetiyle, eşyalarıyla o mekânın kullanımı hakkında bilgi vermektedir.” (Öztürk, B., 2012)

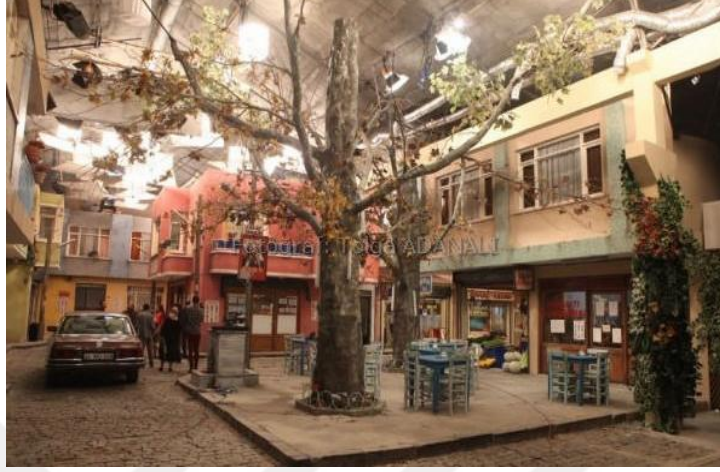
Eski büyük bir fabrikaya inşa edilen dekorlar gerçek dünyadan koparılmış mekânlar gibidir. Dekorlar dizideki karakterlerin daireleri ve mahalle esnafının dükkânları şeklinde inşa edilmiştir. Şekil 4.2 de görüldüğü gibi, Eski Darıca'dan, Darıca'da bulunan tarihi Çınaraltı Meydanı'nındın esinlenilmiştir. Çınar ağacı etrafında oluşturulmuş bütün mekânlar Darıca'da bulunan, esnaf olan Çınaraltı Kahvesi, Çınaraltı Balıkçısı, Manav 76 (Mustafa), Şimbil Bakkal, Çınaraltı Polis Karakolu, Berber Recep, Bahar Kasabı, Galipağa Hayratı gibi yerler, artık bu dizinin yeni mekânları haline gelmiştir. (<http://www.tuzlaolay.com/kultur/seksenleri-daricaya-uyarladi-h569.html>)

Dönem dizisi *Seksenler* seksenli yılları yaşayanları, o günleri dinleyerek büyüyenleri ve o yıllardan bir haber olanları da geçmişe götürerek *Seksenler* ve *Seksenler* sonrası olarak anlatılmaktadır. Dizinin dekoru da anlatım açısından o dönemi bilen ve bilmeyen bir kitleyi doğru bir şekilde etkilemelidir.

Şekil 4.2. “Darıca Çınaraltı Kahvehanesi”

Kaynak: (www.kulisgazetesi.com/medya/darica-film-merkezi-oluyor-h7618.html)

Şekil 4.3. “Çınaraltı Kahvehanesi Dekor”

Kaynak: (<http://www.forumaski.com/yerli-diziler-tanitimi/136296-seksenler-dizisi-nerede-cekiliyor.html>)

4.4.1. KONUT DEKORU

4.4.1.1. Fehmi Özdemir ve Ailesinin Evi

Dizideki Fehmi Özdemir ve ailesi kendi halinde geçinmeye çalışan, orta halli klasik bir Türk ailesini yansıtmaktadır. Dönemin siyasi olaylarına çok bulaşmayan, kendi dünyalarında hayatta kalmaya çalışmaktadırlar. Kendi iç dünyalarında hayata adapte olmaya çalışan aile, bu dönemde korunakları olan evlerine gösterdikleri önem ve özen dekora yansımaktadır.

“Günlük yaşamda ve konut içi yaşamında pek çok dengeyi değiştiren televizyon, bu yıllarda insanların hayatına yerleşir. Yukarıda özetlenen tüm siyasi ve ekonomik gelişmeler sonucu giderek gerginleşen ortam, sokakları güvensiz hale getirmiş, halkın evine kapanmasına neden olmuştur.” (Dinçay, D. A., 2014)

Seksenlerde orijinal ev dekorasyonu dönemin lüks dairelerinden küçük burjuvanın ev dekorasyonuna yansıyan bir çeşit taklittir. Dönemin iki ana teması klasik romantizm ve modern pop, renk ve desen kullanımıyla daha çok pekişmektedir. Pasteller ve doğa desenleri koyu renk cilalı ahşap mobilyalarla birleşirken, 1970’lerin devamı niteliğindeki parlak ve metalik renkler cam, lake gibi malzemeler modern formlarla bütünlüğü yakalamaktadır. Günümüz modern anlayışın amatör bir başlangıcı olan 1980’li yıllar modüler mobilyanın evlerde daha sık kullanılmaya başlandığı yıllardır. Televizyonlar odalarda merkezde, kumandasız, sürgü kapaklı dolaplarda izlenmekte, korunmaktadır. Dizide çekim açısının iyi olması açısından odada televizyon merkezli bir koltuk yerleşimi uygulanmaktadır; 1980’li yıllarda İskandinav kol modelli kanepelerin moda olduğu ve salonda ailenin bir ara toplaşıp televizyon izlemelerine vesiledir. Dönemi yansıtan bir başka dekorasyon unsuru o yıllarda oldukça moda olan duvar kâğıtlarıdır

1980’li yıllarda odalarda başköşeye yerleşen bir diğer sembol de sobadır. İnsanları etrafında toplayan merkez bir noktadadır ve dekorda dönemi yansıtan önemli bir elemandır. Günümüzde dahi özlemle anılan soba kültürü 80’lerde bir semboldür. Geçmişe yolculuk soba kurma, odun, kömür taşıma sahneleriyle yansıtılmaktadır. Genel olarak 80’lerden öncesine ait ahşap ağırlıklı klasik mobilyalar tercih edilmektedir. Maliyet bakımından avantajlı olduğu için de tercih ediliyordu. Dekorun genel konsepti sade, doğal etkiler ve natürel çizgilerdir.

Fehmi Özdemir’in konut dekorunda evlendiği zamanki mobilyaların 80’li yıllarda salondan oturma odasında kullanılmaya başlandığı, salon takımının yenilendiği gözlenmektedir. Koltukların yerleşimi birbirine yakın, karşılıklı ve televizyon odaklı yerleşim görülmektedir. Dekorda 1980’li yılların havasını yaşatmak için dönemin

modası olan klasik mobilyalar ve aksesuarlar kullanılmaktadır. İskandinav tarz; dekorda kullanılan sandalye, koltuk, masa ve sehpalarda görülmektedir.

Şekil 4.4’ de görüldüğü gibi, döneme damgasını vuran duvar süslerinden makromeler, tavandan sarkıtılan makrome saksılar vazgeçilmezler arasındadır.

Koltuklarda kadife, sade, tek renk ile modernliğin izinden gitmektedir. 1980’lerin sonuna doğru saten kumaşlar tercih edilmeye başlansa da kadife zarafetinden bir şey kaybetmemiştir. Koltuklarda el emeği dantel, örgü kırilentler konforun vazgeçilmezidir. Bu öğeler çoğu zaman gösteriş amaçlı, sosyal statüyü etkileyen etmenlerdendi ve dekordada yansıtılmaktadır.

Odalar plastik kare marley parçalarla döşenir, bir başka tercih duvardan duvara halı kaplamadır. Parkeler ilk zamanlar çok yaygın olmamakla beraber ev dekorasyonunda yerini almaktadır. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 4.4. “Seksener Dizisi Oturma Odası Dekoru”

Kaynak: (Evrin Öztöp)

Popülaritesini uzun yıllar yitirmemiş olan kütüphaneli kanepelerin yatma, oturma, depolama işlevselliği bir arada oluşu tercih sebeplerindendi. Rahat bir ergonomiye sahip olmayan bu kanepeler işlevselliğinden ötürü tercih edilmekteydi.

Şekil 4.5. “*Seksenler Dizisi Oturma Odası Dekorü*”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler-1-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms)

Şekil 4.6. “*Seksenler Dizisi Oturma Odası Dekorü*”

Kaynak: (Evrin Öztöp)

Günümüzde kartonpiyerin yaptığı işi o zamanlar kornişlerin üzerine çakılan ahşap lambriler yapmaktadır. 5 x 10 cm ebatlarındaki parke balıksırtı tipidir. Kapılar ve pencereler eski tip ahşap doğrama ve ispanyolet kilitler bu döneme uygulanan sistemlerdir.

1980’lerden önceki yıllarda moda olan ama 1980’li yıllara kadar ulaşan koltuk köşelerinde yerini alan uçlarından püskül sallanan dev abajur ve duvar aplikleridir.

Şekil 4.7. “Seksener Dizisi Oturma Odası Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler-1-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms)

Şekil 4.8’ de görüldüğü gibi, Mekânı dolduran ve gösteren olmazsa olmazı perdelerin modası da dönemin izlerini en iyi yansıtan eşyalardandır. Mutlaka düz, yere kadar inen perdelerin hakimiyeti vardır. Perdelerde zıtlık görülebilmektedir. Bir evde sade, düz perdeler tercih edilirken bir başka evde büyük, renkli çiçek desenli perdeler, kadife, ağır perdeler veya saten perdeler tercih ediliyordu. Gösteriş ve abartılı çiçek motiflerin perde modasını da etkisi altına aldığı görülür. Her ne kadar tülün arkasında durup güneşten koruma amaçlı olsa da aslında görevi dekorasyon amacı olduğu bir gerçektir. Büyük desenlerden, abartılı renklerden, hareketli kalın perdeler sıklıkla tercih edilir.

Şekil 4.9’ da görüldüğü gibi, kapı arkalarında gizlenen gırgır ve yeni yeni elektrikli süpürge evlere girdiği görülmektedir.

Şekil 4.8. “Seksener Dizisi Oturma Odası Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler-1-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms)

Şekil 4.9. “Seksener Dizisi Oturma Odası Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Şekil 4.10. “Seksener Dizisi Salon Dekoru ”

Kaynak: (Evrin Öztöp)

Şekil 4.11. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Şekil 4.12. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (<https://tr.foursquare.com/v/seksener-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d/photos?openPhotoId=521f358e11d2224d04db9563>)

Şekil 4.'13 de görüldüğü gibi, vitrin takımı veya büfenin oluşturduğu yemek odası takımlarının raflarından üçgen üçgen sarkan dantel üzerinde kristal mutfak eşyaları, fincanlar, kristal gondollar, şekerlikler, kristal çay ve su bardakları, sürahiler, biblolar, likör takımı sergilenirdi. Çoğu zaman kullanılmayan, zaman zaman temizlik için indirilen sanki sadece vitrinde sergilenmek için alınmışlar gibiydi. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 4.13. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksener)

Yaşam alanlarında kullanılan mobilyalar için genellikle koyu ceviz cila, kuşgözü ahşap kaplama tercih edilmekteydi. İri kristal taşlı avizelerin bütün azametiyle kullanıldığı salonlarda avizelerle kombin duvar aplikleri de en popüler aydınlatma seçenekleri arasında salon ve yaşam alanları bu yönde dekore edilirken yatak odaları için daha çok pastel renkli döşemelik ve perdelikler, firfırlı yastıklar ve kendini tekrar eden minik çiçek desenleri çok popülerdi. 1970’lerde öne çıkan geometrik desenler 1980’lerde daha sadeleşmiş olsa da kullanılmaya devam etti.

(<http://www.yuksektopuklar.com/seksenler-dekorasyonu-8444>)

Şekil 4.14. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Tavanlardan sallanan süslü, taşlı avizeler, duvarlarda aplik odası evlerin vazgeçilmezidir. İki koltuk arasına konulan dev abajurlar da mekânı süslemekteydi. Abajurların tasarımları kadife kumaş tercihiyle beraber uçlarından ponpon, püskül sarkacak şekildeki oluyordu.

Şekil 4.16’ da görüldüğü gibi, 1980’lerde dantel modası vazgeçilmezlerden olmuştur. O dönem dantelin altın çağı olarak tanımlanabilir. Dantel kullanımının abartılışı telefon, televizyon, sehpa, vitrinler, yemek masasının, süpürgelerin, ütülerin üzerlerinde, koltuk kolçak ve sırtlarında, gırgır saplarında, havlu, yatak örtülerinin kenarlarında, önlük yakalarında görülmektedir. Mobilyaların çizilmemesi, zarar görmemesi için aynı zamanda da güzel, düzgün görünmesi için kullanılan dantellerin böylelikle eve gösterilen özen, hassasiyet, süsleme etkileri görülmektedir.

Şekil 4.15. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (<http://www.baybul.net/seksener-92-bolum-izle/>)

Şekil 4.16. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksener)

Şekil 4.17. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksener-1-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms)

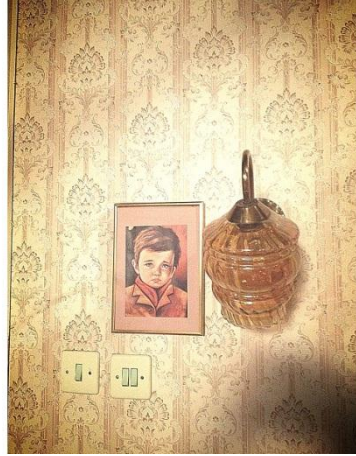
VHS ve Betamaks video kasetlerle çalışan cihazların evdeki varlığı, video film kiralama, bütün ailenin toplaşıp düşün kasetlerini izleme alışkanlıkları televizyon kanallarının çoğalmasıyla azaldığı görülmektedir.

Şekil 4.18’ de görüldüğü gibi, duvarların vazgeçilmezi prinç kaplamalı, gonglu duvar saatleri, büyük boy aile fotoğrafları, taklit manzara resimleriydi.

Şekil 4.18. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (<https://tr.foursquare.com/v/seksenler-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d/photos?openPhotoId=542bedd7498e498a7a492ce2>)

Şekil 4.19. “Seksener Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Koridor ve ıslak hacimlerde kalebodur kullanımı tercih ediliyordu. Mavi ile bal köpüğü renklerinde dikdörtgen, gölgeli desenli olanlar ilk tercihlerdendi. Umumi hacimde ferahlık ve genişlik temini için giriş ve salon arasında genişçe bir açıklık bırakılırdı; fonksiyon yönünden farklılığı ve derinlik sağlayabilmek için renk ayrımı yapılmaktaydı. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı:1)

Şekil 4.20. “Dönem Dizisi *Seksenler*”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler-1-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms)

Salonlardaki tercih edilen klasik avangart tarzı yemek odaları olurdu. Yemek masası ve sandalyelerin ayaklarının da dönemin tasarım şekillerini yansıttığı görülür. Yemek masaları büyük olurdu ki; gelen misafir ve akrabalar olduğunda büyük sofralar kurulabilirdi.

Şekil 4.21. “*Seksenler* Dizisi Salon Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Şekil 4.22. “Seksenler Dizisi Salon Dekoru”

Kaynak: (<https://www.youtube.com/watch?v=OP3hoyAQi80>)

Şekil 4.23’ de görüldüğü gibi, mutfak dolapları ceviz kaplamadır. Mutfakta firfırların, farbelaların, küpürlerin mutfak önlüklerinin süslediği mutfaklarda buzdolaplarının üzerinde örtüsü ve saplarına orlondan, tığ işi elde örülmüş ayçiçeği, mısır, biber, patlıcan, domates figürlü süsler asılırdı. Mutfak süngerleri olmadığından orlondan örme bezler kullanılırdı.

Orlon örgü mutfak önlükleri, yer paspasları, koltuk örtüleri, yatak örtüleri, bardak örtüleri, sürahi kapağı şeklinde abartılmış bir boyuttaydı. Bu moda arabaların arka torbidosundaya alan karpuz dilimlerine kadar ulaşmıştır. Karpuz dilimli orlon süsler seksenlerden bir rüzgar gibi geçti. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Eskiden evleri dekore etmek, süslemek daha kolaydı. Uzun yılların verdiği deney ve görgü ile olgunlaşmış, evin oymalı büfesi de tel dolabı da mutfak ve odalarda da görülmektedir. Dönemin alışkanlıklarına, ihtiyaçlarına uygun görevler yapıyordu.

Şekil 4.23’ de görüldüğü gibi, günümüzde aspiratör sistemlerin yer aldığı bu dönemde baca sistemi, mutfak tezgâhı beton üzeri kalebodur, tezgâh altında ip gerilerek perde takılması, dönemin doku, desen ve renkleri görülmektedir. Mutfak dolapları bu yıllarda çok fazla çeşitli ve işlevsel olmadığı için tabakların dizildiği sergen, telli dolap ve tek kapılı buzdolapları tercih edilirdi. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Şekil 4.23. “Seksener Dizisi Mutfak Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x14uf3j_seksener-72-bolum-tek-parca_tv)

Şekil 4.24. “Seksener Dizisi Mutfak Dekorü”

Kaynak: (Evrım Öztöp)

Şekil 4.25. “Seksener Dizisi Mutfak Dekorü”

Kaynak: (<https://www.youtube.com/watch?v=OP3hoyAQi80>)

1980’lerde pazar günü demek banyo günü demektir; banyo kazanında ısıtılan su kullanılarak sırayla banyo yapılan günlerdir.

1980’ler merdaneli çamaşır makinesinden otomatik çamaşır makinesine, siyah beyaz televizyondan renkli televizyona, çevirmeli telefondan tuşlu telefona, plastik renkli kaplardan mutfak robotlarına, el gırgırlarından elektrikli süpürgeye geçişin yılları olduğu görülmektedir. Merdaneli çamaşır makinelerinin kullanılmadığı zamanlarda ev hanımlarının güzel bir örtü ile korudukları gösterilen özenin evin her köşesinde hakim olduğu görülmektedir.

Geleneksel ”yumuşak ev” kavramı vardı. Teknolojik yenilikler ve imkânlar hızla hayatlara girerken bilincimizdeki bu yumuşak ev duygusunda yok olmaya başlamıştı.

(1976 ev dekorasyonu dergisi sayı: 1)

Şekil 4.26. “Seksener Dizisi Banyo Dekorasyonu”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksener)

Şekil 4.27. “Seksener Dizisi Banyo Dekorasyonu”

Kaynak: (<http://www.yazete.com/foto-galeri/seksener-dizisi/14100/sayfa-4/>)

Meşe, çam, açık renk yatak odası takımları her evin sıradan mobilyalarıydı. Yatak odalarında en çok tercih edilen tuvalet aynası ve önünde pufuydu. Aksesuarlar dekora genel bakıştaki bütünlüğü ve çekim anında oyuncunun arka planını tamamlayan unsurlardır. Duvarlarda büyük ebatlardaki, kalın ahşap çerçeveli, oymalı tablolar, masa ve sehpa üzerlerindeki cam küllükler, sigaralıklar, kristal vazolar, biblolar dönemin aksesuarlarıdır.

Şekil 4.28. “Seksener Dizisi Yatak Odası Dekoru”

Kaynak: (Evrin Öztop)

Şekil 4.29. “Seksener Dizisi Genç Odası Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksener)

4.4.1.2. Pastacı Sami'nin Evi

Pastacı Sami karakterinin evi de klasik çizginin dışına çıkmadan dekore edilmiştir. Daha çok babaanne evi ruhunu yansıtan konsept hakimdir. Mekânda babaannenin 1980'lerden çok daha eski yıllara ait olan mobilyaları görülmektedir. 1980'lere de adapte olmuş olan bu mobilyalar mekânda birbirini dışlamadan bir bütün gibi görülmektedir. Yeni ile eskinin harmanlanması, evlerdeki eski ve yeni mobilyanın değişimindeki farklılıklar olsa da abartılı bir sonuç yoktur.

Şekil 4.30. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorü”

Kaynak: (<http://ekrandelisi.com/seksenler-26-bolum/>)

Şekil 4.31. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorü”

Kaynak: (http://1.bp.blogspot.com/-WBQlh1JHKT8/UDX19tkN84I/AAAAAAAAAU0/5JVjSRY60rU/s1600/292388_373778329362837_870411709_n.jpg)

Şekil 4.32. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Evler süslü, kalabalık, boğucu bir halde, bir o kadar da rahatsız etmeyen, evi ev yapan ayrıntılarla doluydu. Odanın güneş alan köşesinde yetiştirilen favori çiçekler aşk merdiveni, peygamber kılıcı, menekşe, deve tabanları şeklinde çeşitlilik gösterirdi. Evlerin içinde olduğu gibi balkonlara da aynı özen gösterilirdi. Şekil 4.33’ de görüldüğü gibi, saksılardaki çiçekler balkonları süslerdi.

Sehpa üzerlerine konulan bir çok obje olurdu. En belirgin olanları evdekiler sigara içmese dahi, misafir amaçlı olan sarı, kırmızı, yeşil camdan masa çakmakları, sigaralık, küllükler en şık, en lüks, en gösterişli haliyle yerlerini alırdı.

Şekil 4.33. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorasyonu”

Kaynak: (<http://ekrandelisi.com/seksenler-18-bolum/>)

Şekil 4.34’ de görüldüğü gibi, televizyon odaklı bir yerleşim söz konusudur. Dönemin izlerini yansıtan semboller ön plandadır. Bu sembolik aksesuarlar ve objeler (danteller, gaz lambası gibi) izleyiciyi etki altına almaktadır. Bu anlamda; dekorda kullanılan küçük ya da büyük bir nesnenin izleyici üzerinde büyük etkisi olabileceği söylenebilir. Dekorda derinlik etkisini arttırmak ve mekân farklılıklarını algılatmak için farklı bir malzeme kullanımı tercih edilir. Bu dekorda da giriş bölümünün duvarı pembe renk boyanmış, böylece mekân geçişi netleştirilmiş ve derinlik sağlanmıştır. 1980’lerde oda duvarlarında açık renkli duvar kağıtları vazgeçilmezdi. Bej, krem tonları ilk tercihlerdendi. Duvar kağıtları genellikle yuvarlak, minik, sarmaşık desenli olurdu.

Şekil 4.34. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorasyonu”

Kaynak: (Evrim Öztop)

Şekil 4.35’ de görüldüğü gibi, tarihi daha eskilere dayanan gaz lambaları elektriğin gelmesiyle önemini yitirmiş olsa da 1980’leri ifade eden bir eşyadır. Bu evdeki koltuk modelinden kumaşına, vitrin dolaplarından sehpaaların modellerine kadar bütün mobilyalar, daha çok 1970’li yılların mobilyalarıdır.

Şekil 4.35. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorasyonu”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler)

Şekil 4.36. “Pastacı Sami’nin Ev Dekorasyonu”

Kaynak: (<https://instagram.com/seksenler/>)

1980’lerin etkisi bazı objelerde görülmektedir. Cam objeler, duvarda asılı ağlayan çocuk portresi, işlemeli çerçeveli büyük tablo gibi. İç dekorasyonda günümüzde kartonpiyerlerin yaptığı görevi 1980’lerde korniş üzerine yapılan ahşap lambiriler yapmaktadır.

Bu dönemde ve dizide kullanılan mobilya modellerinde sürgü kapak gündemde olmadığı için genellikle menteşe kapak tercih edilmektedir. Yine beyaz lake boyama

takımlarda da mat bir beyazlık söz konusudur. Bunun yanında beyaz mobilyalarda da eskitilmiş ürün kullanılması görsellik açısından doğallık ve gerçekçilik duygusu yaratmaktadır.

4.4.1.3. Gülден'in Ailesinin Evi

Büyük oturma grubu barok stilindedir. Zemin parkedir. Perdeler ve koltuk iskeletinin kahverengi bütünlüğü, koltuk döşemesindeki bej renk, çiçek deseni ve sandalyedeki yeşil kadife kumaş ferahlatıcı etkiyi vermektedir.

O yıllarda yemek masalarında büyük dantel örtüler eksik olmaz, bu örtüler kristal vazo ile tamamlanırdı. Kristal objeler vitrinde de eksik olmazdı. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı:1)

Şekil 4.37. "Gülден'in Ailesinin Ev Dekorü"

Kaynak:

(https://www.facebook.com/photo.php?fbid=579519122112310&set=ms.c.eJw1ycEJADAIA8CNionG1v0XKy~_j9MtoSBFKMOOxiRAx9pyvsavsp~_5z375B4QiEBg~-_.bps.&type=1&theater)

Şekil 4.38. “Gülden’in Ailesinin Ev Dekorü”

Kaynak:

(https://www.facebook.com/photo.php?fbid=579519155445640&set=ms.c.eJw1ycEJADAIA8CNionG1v0XKyg~_j9MtoSBFKMOOxiRAx9pyvsavsp~_5z375B4QiEBg~-b.p.s.&type=1&theater)

Şekil 4.39. “Gülden’in Ailesinin Ev Dekorü”

Kaynak:

(https://www.facebook.com/photo.php?fbid=579519025445653&set=ms.c.eJw1ycEJADAIA8CNionG1v0XKyg~_j9MtoSBFKMOOxiRAx9pyvsavsp~_5z375B4QiEBg~-b.p.s.&type=1&theater)

Şekil 4.40. “Gülden’in Ailesinin Ev Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x14jx3i_seksenler-71-bolum-tek-parca_tv)

Şekil 4.41. "Gülden'in Ailesinin Ev Dekorasyonu"

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x14uf3j_seksenler-72-bolum-tek-parca_tv)

Diziye dâhil edilen Gülden'in ailesinin evi 1980'lerin ortalarına doğru mobilya modasının değişimini göstermektedir. Şekil 4.42' de görüldüğü gibi, koltukların klasik çizgisiyle birlikte estetik açıdan ahşap oymaların, yani süslemelerin ön planda olduğu, aynı zamanda saten kumaşlara geçiş görülmektedir. Oymalı ahşap iskelet üzerine mermer oturtulmuş orta sehpa dikkat çekmektedir.

Şekil 4.42. "Gülden'in Ailesinin Ev Dekorasyonu"

Kaynak: : (http://www.dailymotion.com/video/x14jx3i_seksenler-71-bolum-tek-parca_tv)

Şekil 4.43. “Güliden’in Ailesinin Ev Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x1ai62y_seksenler-74-bolum_tv)

4.4.1.4. Ahmet ve Güliden’in Evi

1980’li yılların ortalarına gelindiğinde modern çizginin etkileri görülür. Dinamik renkler; 1980’lerin kasvetli ruhundan kurtuluşunun birer belgesidir. Şekil 4.44’ de görüldüğü gibi, Canlı, dinamik ruhun altında sakinliği, sadeliği de yakalamaya çalışan bir anlayış hakimdir. El dokuma halıları ön planda ve değerlidir.

Şekil 4.44. “Ahmet ve Gülden’in Ev Dekorü”

Kaynak: (<https://www.youtube.com/watch?v=YUzeTL11uQM>)

Şekil 4.45. “Ahmet ve Gülden’in Ev Dekorü”

Kaynak: (<https://www.youtube.com/watch?v=tc0NadQMubQ>)

4.4.2. MAHALLE DEKORU

1980’li yılların vazgeçilmeyen bir kültürü olarak “mahalle”, günlük yaşamın getirilerinin hep beraber yaşandığı, paylaşımların fazla olduğu bir mekân konumundadır. Zorlu hayat şartları karşısında alışılmış düzeni korumak ve insanlar arasındaki sıcak ilişkiyi sürdürmek isteği mahallenin her bir sokağına da yansımaktadır.

Şekil 4.46. “Çınaraltı Mahalle Dekor Yapımı”

Kaynak: (<http://www.televizyondizisi.com/forum/seksenler-t10073.0.html>)

Şekil 4.47. “Çınaraltı Mahalle Dekoru”

Kaynak: (Evrin Öztop)

Şekil 4.48. “Çınaraltı Mahalle Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x1ai62y_seksenler)

Şekil 4.49. “Çınaraltı Mahalle Dekorü”

Kaynak: (<https://tr.foursquare.com/v/seksenler-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d?openPhotoId=51a1ca0c498e0c5ab222c837>)

Seksenler dizisinin mahalle dekorunda dönemin mimari özelliklerinden olan çok katlı apartmanlar, cumbalı ya da balkonlu yapılar söz konusudur. Dekorun inşasından sonra kullanılmış hissi vermek açısından boyayla eskitmeler yapılmıştır. Kapılar ve pencereler eski tip ahşap doğrama ve ispanyolet kilitler bu döneme özgü sistemlerdir. Balkon, pencere, kapı demirlerinde dönemin izleri yansıtılmıştır.

Şekil 4.50. “Çınaraltı Mahalle Dekorü”

Kaynak: (<http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-10818/fotolar-detay/?cmediafile=19959760>)

Şekil 4.51 ve 4.52’ de görüldüğü gibi, gerçeğe yakın bir dekor olması açısından ayrıntılar atlanmamıştır. Arnavut kaldırım taşlarının arasında izmaritler bırakılmıştır. Kaldırım taşlarının kenarından kendiliğinden büyüyen otlar eklenmiştir. Binaların dış cephelerinde dolaşan dekoratif kemerler, su, elektrik saatleri ve numaraları gibi detaylar unutulmamıştır.

Şekil 4.51. “Çınaraltı Mahalle Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x14jx3i_seksenler)

Şekil 4.52. “Çınaraltı Mahalle Dekoru”

Kaynak: (Evrim Öztop)

Şekil 4.53. “Seksenler Dizi Dekoru”

Kaynak: (Evrim Öztop)

Binaların duvarlarına çeşitli renklerdeki duvar yazıları olaylara göre değişim göstermekte ama hiç eksik olmamaktadır. Dönemin sinema, tiyatro, konser afişleri duvarlara, panolara, dükkânların camlarına, yapıştırılmıştır, yırtıldıktan sonraki kalıntıları gerçeklik hissini vermeye tam anlamıyla yardımcıdır.

(<http://arsiv.taraf.com.tr/haber-yazdir-119493.html>)

Mahalle; hayatın belli bir kültür, değer, inanç, ritüel ve gelenek çerçevesinde örüldüğü, bu yönüyle kendine özgü yapısı, kimliği hayat tarzı ile mücehhez bir ortamdır. Gerçek yaşamdır. (Kurt,2012)

Şekil 4.54. “Çınaraltı Mahalle Dekoru”

Kaynak: (Evrin Öztop)

Şekil 4.55. “Çınaraltı Mahalle Dekoru”

Kaynak: (Evrin Öztop)

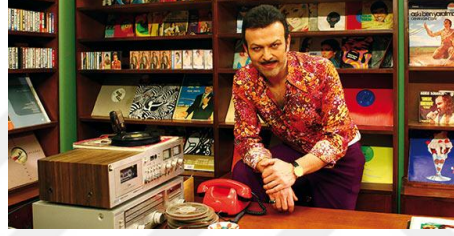

Şekil 4.56. “Çınaraltı Mahalle Dekoru”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/x14jx3i_seksenler)

4.4.2.1. Ergun Plak

1980'lerin belirgin özelliklerinden biri de plakçılar, kasetçilerdir Plakçıların çoğaldığı, toplumun kaset modasını takip ettiği bir dönemdir. Teknolojinin gelişmesi ile 1970'li yılların sonunda plaklar yerine kasetlere devretmeye başlamıştır. Toplumun eğlence biçimini şekillenmesinde rolü olan plakçılar verilen şarkı listelerine göre kaset kayıtları yapardı. Yeni çıkan yerli ya da yabancı müzikler bu şekilde yayılırdı.

Şekil 4.57. “Ergun Plak Dükkân Dekorü”

Kaynak: (http://www.aksiyon.com.tr/dosyalar/ergun-plak-sosyal-medya-iliskilerimizi-yozlastirdi_534466)

Şekil 4.58’ de görüldüğü gibi, Ergun Plak dekorunda klasik çizgide mobilya ünitesi ile sunum yapılması tercih edilmiştir. Raf sistemi ile bu küçük mekân oyuncunun arka planı olarak dolu gösterilmiştir. Teknik elektronik kayıt cihazları, büyük hoparlörler, kasetler, plaklar, afişler temel aksesuarlardır. Dükkânın camlarında Ergun Plak yazısının afişlerden dolayı kaybolma endişesinin, büyük tabela gereksiniminin duyulmadığı görülmektedir. Dükkânın vitrini durumundaki camlar renkli ampulleriyle bu eğlence dünyasını tamamlamaktadır.

Şekil 4.58. “Ergun Plak Dükkân Dekorü”

Kaynak: (<http://www.meleklermekani.com/threads/seksenler-dizisi-2-ekim-ergunun-soyledigi-sarkinin-sozleri-buyrun.231172/>)

Şekil 4.59. “Ergun Plak Dükkân Dekorü”

Kaynak: (<http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-10818/fotolar-detay/?cmediafile=19959760>)

4.4.2.2. Tadıgüzel Pastanesi

Tadıgüzel Pastanesi şekerlemeler, pastalar, muhallebilerin yendiği küçük, samimi, sıcak bir mekândır. Müşterilerin içine ortadan giriş yaptığı mekânda, sağlı sollu iki vitrinli bir cephe oluşturulmuştur. Pastane dekorunun bir diğer cephesi ise Çınaraltı Kahvehanesi ’ne bakan cephedir. Çekim genellikle buradan yapılmaktadır ve bu yüzden açılmaya uygun yapılmıştır. Pastane içindeki mobilyalarda ahşap sıcaklığından ve doğallığından vazgeçilmemiştir.

Şekil 4.60. “Tadıgüzel Pastanesi Dükkân Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xzw5pc_seksenler-63-bolum-tek-parca_tv)

Şekil 4.61’ de görüldüğü gibi, dönemin ahşap tutkusu dış cephe ile iç mekânda net bir şekilde gözlenmektedir. Mekân içinde şekerleme, çikolata, pasta gibi yiyeceklerin konulduğu süslü, kurdeleli paketler için raf üniteleri duvarları sarmış ve yapay depolama alanları oluşturulmuştur. Dönemin bir çok dükkan ve evinde sıklıkla olduğu gibi pastanenin de duvarlarında meşhur ağlayan çocuk resmi, Kenan Evren’in resmi, büyük çerçeveli aile fotoğrafları görülmektedir.

Şekil 4.61. “Tadıgüzel Pastanesi Dükkân Dekorü”

Kaynak: (<http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-10818/fotolar-detay/?cmediafile=19959760>)

Şekil 4.62. “Tadıgüzel Pastanesi Dükkân Dekorü”

Kaynak: (<http://www.izlesene.com/video/seksenler-49bolum-parca-1/6848830>)

Şekil 4.63. “Tadıgüzel Pastanesi Dükkân Dekoru”

Kaynak: (<http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-10818/fotolar-detay/?cmediafile=19959760>)

Şekil 4.64. “Tadıgüzel Pastanesi Dükkân Dekoru”

Kaynak: (<https://tr.foursquare.com/v/seksenler-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d/photos?openPhotoId=521b65b611d23818ab85a2ab>)

4.4.2.3. Şimbil Bakkal

Bakkal dükkânları mahallelinin, sokakta oynayan çocukların en sık uğradığı mekânlardır. Balkonlardan aşağıya sepet sallandırılıp “Bakkal Amca”dan alışveriş yapmak diye bir durum vardır ki, bu durum 1980’lerde şık sepet modasını başlatmıştır. Dükkan içinde boyalı ahşap kullanılmış, dükkân küçük olduğundan karmaşıklıkta algıyı rahatlatmış ve çekim açısından derinlik yaratılmıştır.

Şekil 4.65. “Şimbil Bakkal Dükkân Dekoru”

Kaynak: (<http://www.neoorog.com/seksenlerde-yeni-dekor/seksenler-4/>)

Şekil 4.66. "Şimbil Bakkal Dükkân Dekorü"

Kaynak: (<http://seyircikedi.com/galeriDetails-galeri-55/Seksenler+Dizi+Seti>)

Kapı ağzını dolduran file içinde renkli plastik toplar, uçurtmalar, un elekleri, çalı süpürgeleri, ekmek dolabı, gazete dolabı bakkal dükkânının klasik vitrin elemanlarıdır. Gazoz, kola şişeleri kasalarında bekler, çoğunlukla depozito uygulaması olurdu. Esnaf genellikle dükkânını kaldırıma taşırır; akşam olunca da malzemeleri dükkân içine taşıyıp kepenklerine kilit vururdu. Bakkalar renkli ve sanki bambaşka bir aleme yolculuk ediliyormuş gibi bir his yaratırdı. Kolonya dolum pompası aksesuarlar arasında en tamamlayıcı objelerden biriydi.

Şekil 4.67. "Şimbil Bakkal Dükkân Dekorü"

Kaynak: (http://www.gazetea24.com/galeri/80ler-dizisi-setten_6130.html?page=96)

Şekil 4.68. “Şimbil Bakkal Dükkân Dekorü”

Kaynak: (Evrım Öztop)

4.4.2.4. Berber Recep

Mahallelerde bir ya da iki berber olurdu. Her bakımdan kalite ve adap önemliydi, düzgün tıraş edilmeli, saç kesilmeliydi.

Şekil 4.69. “Berber Recep Dükkânı Dekorü”

Kaynak: (http://www.gazetea24.com/galeri/iste-80ler-dizisinin-yeni-platosu_6130.html?g=36&page=109)

Duvarları dolduran çerçeveler berber dükkânında da eksik değildir. Temizlik ve düzenin önemli olmasından dolayı aynaların kenarlarındaki raflara dantel serilmiş, eve gösterilen özen burada da gösterilmiştir. Süslemek amaçlı yapma çiçekler, manzara resimleri, gemi heykelleri, berber malzemeleri olarak tıraş fırçaları, tasları, losyonlar, kolonyalar gibi objeler-aksesuarlarla mekân doldurulmuştur. Duvara asılmış olana bazı çerçevelerin kenarlarına sıkıştırılmış olan eski siyah beyaz fotoğraflar baba mesleğinin devam ettirildiğini hissettirmektedir.

Şekil 4.70. “Berber Recep Dükkânı Dekorü”

Kaynak: (<http://seyircikedi.com/galeriDetails-galeri-55/Seksenler+Dizi+Seti>)

Şekil 4.70’ de görüldüğü gibi, havlular dışarıda kurutulurdu. Kapı girişine boncuk perde, cama da perde takarak dışarının içeriyle bağlantısı biraz kesilmeye çalışılmıştır. Bu çözüm hem içerdeki müşteriye hem de dışarıdan gelip geçenlere saygıdan dolayıdır. Camda “Berber Recep” yazısı ile beraber Arko tıraş köpüğü reklam yüzü yapıştırılmıştır. Dükkâna konulan dolaplar evin eski bir mobilyasıdır ve dükkânda kullanılmaya devam edilmektedir. Önceleri evlerde tuğla, ahşap desenli ve doğa resimli duvar kağıtları kullanılırdı ancak çok beğenilmeyince daha çok dükkanlarda kullanılmaya başlandı.

Şekil 4.71. “Berber Recep Dükkânı Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xv97io_seksenler-38-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms)

Dükkânın girişinde soldaki duvar komple doğa manzaralı duvar kâğıdı ile kaplanmıştır. Müşterilerin sıra beklerken oturmaları için demir ayak, deri sandalye konulmuştur. Radyo ise dükkânda başköşeye konulmuştur.

O yıllarda penceresiz, sağır, düz duvarları değerlendirme konusunda moda olan çok büyük boyutlu, ofset ya da tıfdruk tekniği ile basılmış posterlerle kaplanıyordu. (1976 ev dekorasyon dergisi sayı: 1)

Darbeden ile beraber getirilen kuraldan dolayı çöp kutusu siyahtır.

Şekil 4.72. “Berber Recep Dükkânı Dekorü”

Kaynak: (http://www.dailymotion.com/video/xv97io_seksenler)

4.4.2.5.Manav 76

Klasik lacivert branda üzerinde kasa kasa meyve-sebze sergilenmektedir. Manavın renkli dünyasının bir albenisi olması için çalışılır. Duvarlara meyvelerden oluşan resimler asılarak mekân içinde kalabalık arttırılırdı. Bu dönemlerde mahalle pazarları kurulsa da manav varlığını korurdu. Derin kefeli terazi, file poşetler en önemli aksesuarlardandır. Darbe ile beraber getirilen kuraldan dolayı çöp kutusu mavidir.

Şekil 4.73. “Manav 76 Dükkanı Dekorü”

Kaynak: (<https://tr.foursquare.com/v/seksenler-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d?openPhotoId=51a1d23a498e46902f0460ca>)

Şekil 4.74. “Manav 76 Dükkanı Dekorü”

Kaynak: (<https://instagram.com/p/MiytjVqZCe/?taken-by=seksenler>)

4.4.2.6. Bahar Kasap

1970’lerde yaşanan zorlu mücadele devam ederken özellikle karasineklerin ve böceklerin sürekli dolaşması rahatsız etmekteydi. Şekil 4.75’ de görüldüğü gibi, kasap ve berber dükkânları çareyi kapılara asılan boncuk perdelerde bulmuştu.

(http://www.radikal.com.tr/turkiye/1970lerin_turkiyesi_nasildi-10341639)

Şekil 4.76’ de görüldüğü gibi, kasaplarda tezgah arkasının görülmesi için ayna asıldığı görülmektedir.

Şekil 4.75. “Bahar Kasap Dükkân Dekorü”

Kaynak: (http://www.gazetea24.com/galeri/iste-80ler-dizisinin-yeni-platosu_6130.html?g=36&page=106)

Şekil 4.76. “Bahar Kasap Dükkân Dekorü”

Kaynak: (<http://seyircikedi.com/details-galeri-55/Seksenler+Dizi+Seti>)

4.4.2.7.Çınaraltı Balıkçısı

Balıkçı deyince akla gelen ilk aksesuar balık ağılarıdır. Dekorda da köşe bir dükkân balıkçı karakterine ayrılmış, yani çarşının tam içindedir. Aksesuar seçiminde deniz ürünlerinden, deniz renginden, dokusundan uzaklaşmamıştır.

Şekil 4.77’ de görüldüğü gibi, dönemin izlerinden Kenan Evren fotoğrafının asılması her esnafta olduğu gibi balıkçı dükkânında da siyasi sürecin etkileri görülmektedir. Korku, baskı adım başı, kendini unutturmayan cinsten, toplumun gündelik hayatından başlayarak bu dönemi yaşayanların hafızalarına kazınmıştır. Çınaraltı balıkçısı dekor tasarımı her dönemde aşına bir mekân ama sıkıyönetimin izleriyle beraber dönemini belli etmektedir.

Şekil 4.77. “Çınaraltı Balıkçı Dükkân Dekorü”

Kaynak: (<http://seyircikedi.com/details-galeri-55/Seksenler+Dizi+Seti>)

Şekil 4.78. “Çınaraltı Balıkçı Dükkân Dekorü”

Kaynak: (Evrin Öztop)

4.4.2.8.Çınaraltı Kahvehanesi

1950–1980 yılları arasında yaşanan göç, milyonlarca insanın büyük kentlere gelmesine ve buralarda yerleşmesine neden olmuştur. 1950 sonrası Anadolu'dan İstanbul'a göç hemşerilik, gurbetçilik biçimin de olurdu. Göçmenlerin toplandıkları mekânlar olan kahvehaneler, kente tutunabilmelerinde hayati bir öneme sahiptir. Göçmenlerin gittikleri yerleri ekonomik, sosyal, kültürel vb. birçok açıdan etkilemiş, toplumsal anlamda bir değişime ve dönüşüme sebebiyet vermiştir. Kahvehaneler işçi ve iş arayan mekânlar olduğu görülmektedir. Bu sebeple kahvehaneyi işleten kahveciler de her iki grup için önemli durumdadır.

Şekil 4.79. “Çınaraltı Kahvehanesi Dükkan Dekorü”

Kaynak: (<http://www.izlesene.com/video/seksenler-140bolum-parca-1/8058906>)

Kahvehaneler mahalleli erkekler için bir toplanma, her türlü konunun konuşulduğu, siyasi kutuplaşmaların yaşandığı dönemlerde siyaset konuşulan mekânlardandır. Bu sebeple siyasi kutuplaşmaların yaşandığı yıllarda kahvehanelerin de tercihlere göre ayrıldığı görülmektedir.

“Mahalle kahvehaneleri, kentin tamamına yayılan ve her mahallede bir merkez oluşturma yoluyla gündelik yaşamın kültürel dolaşım sistemlerini kuran, önemli bir buluşma mekânı olmuştur. Bu yönüyle mahalle kahvehaneleri, kahvehane türleri arasında tarihsel devamlılık gösteren ve en yaygın olan mekânlardır. Mahalle kahvehaneleri, çoğu zaman mahalleyle ilgili sorunların konuşulup çözüme kavuşturulduğu mekânlar olarak da bilinir.

Mahalleli erkekler için bir toplanma mekânı olduğunu bildiğimiz kahvehanelerde, elbette her türlü konu konuşulmaktadır. Ancak özellikle siyasi kutuplaşmaların yaşandığı dönemlerde bu mekânlarda konuşulan en önemli konu elbette siyasettir. Bu sebeple siyasi kutuplaşmaların yoğun yaşandığı yıllarda kahvehanelerin de ideolojilere göre ayrıldığı görülmektedir.” (Kurt,A., 2012)

4.4.2.9.Çınaraltı Karakolu

Karakollar mahallelerin güvenliğinden sorumludur. Dekorda dönemin mobilyalarının yanı sıra, panolar da gerçeğe uygun bildirimler, aranan kişilerin resmi gibi detaylar atlanılmamıştır.

Şekil 4.80. “Çınaraltı Karakol Dekoru”

Kaynak: (Evrim Öztop)

4.5. Bölüm Değerlendirmesi

Dördüncü bölümde *Seksenler* dizisinin yapımcısı Birol Güven ve *Seksenler* dizisi kurgusal mekân tasarımı başlığı altında, öncelikle *Seksenler* dizisinin yapımcısı *Birol Güven*'in biyografisi incelenmiş; Birol Güven'in 1980'li yılları ele alınmıştır. *Seksenler* dizisindeki karakterlerde göz önünde bulundurularak kurgusal mekân tasarımı konut ve mahalle dekoru olarak iki bölümde incelenmiştir. İnceleme yapılırken gerçeklik algısının nasıl oluşturulduğu ve dönemin sosyal, siyasi ve ekonomik etkileri de göz önünde bulundurularak detaylı olarak ele alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ANKET ÇALIŞMASI

5.1. Araştırmanın Amacı

Birinci bölümde anket katılımcılarının kişisel özellik olan yaş, cinsiyet, meslek, öğrenim durumu ve medeni durumlarına ilişkin bilgilerin edinilebileceği sorular bulunmaktadır. İzleyicilerin kişisel özelliklerinin öğrenilmesiyle deneklerin, izleyici profilinin ortaya çıkması amaçlanmıştır.

İkinci bölümdeki 10 soruda izleyicilerin dönem dizisi *Seksenler*' in dekor tasarımını değerlendirmek ve tasarım kriterlerinin izleyiciyi ne derece etkilediklerini ölçmek hedeflenmiştir.

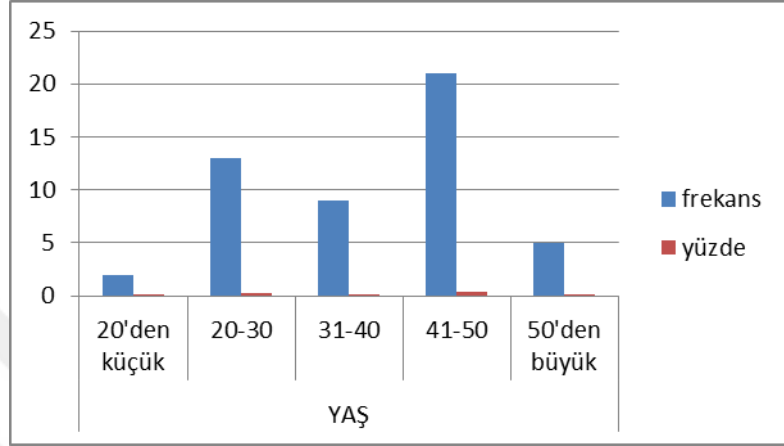
5.2. Verilen Elde Edilmesi

Çalışmanın yöntemi seksenler dizisini izleyen elli kişilik denek grubuna bir pilot çalışma ile denenmiştir. Çalışma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın hazırlanması; tez çalışmasında hazırlanan bilgiler doğrultusunda anket hazırlanmıştır. Pilot çalışma için hazırlanan anket formu giriş bölümü hariç iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde izleyicilerin kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla sorulan sorular mevcuttur. İkinci bölümde ise dönem dizisi *Seksenler* dekor tasarımına dayalı sorular bulunmaktadır. İkinci bölümdeki soruları, izleyicilerden sahip olduğu bilgiler ve deneyimler doğrultusunda cevaplamaları istenmiştir.

Pilot çalışmanın uygulanması; soruların hazırlanmasından sonra, anket iki gün süreyle yapılmıştır. Toplam elli deneğin katıldığı çalışmanın sonucunda soruların değerlendirilmesi yapılmıştır.

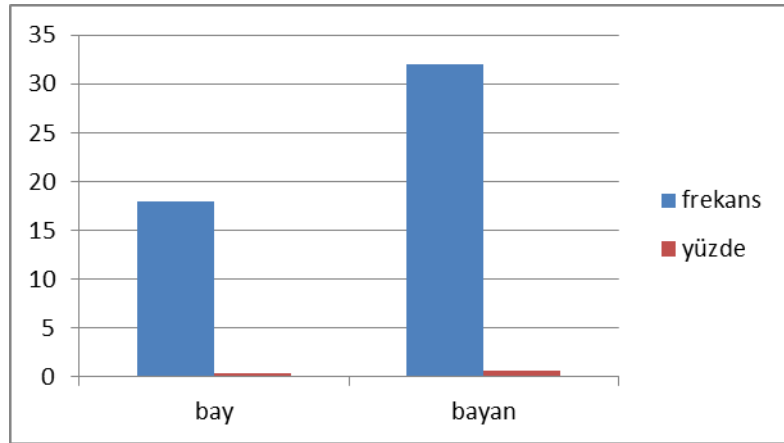
5.3. Bulgular ve İrdeleme

Yapılan anket çalışması sonucunda, izleyicilere yöneltilmiş bulunan 7 sorunun frekans dağılımları aşağıda gösterildiği gibi açıklanmaktadır. Anket kâğıdının birinci bölümünde tüketicilerin kişisel özelliklerini belirleyici sorular sorulmuştur. Buna göre;

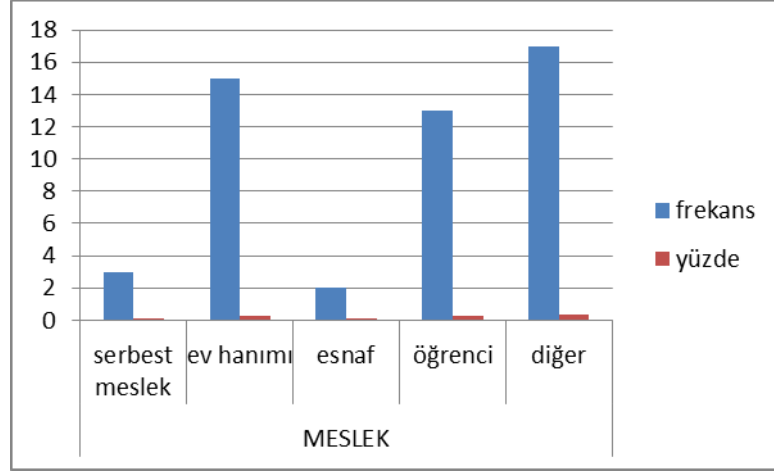
Tablo 5.1. “Yaş Gruplarının Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Ankete katılan tüketicilerin yaş dağılımına Tablo 5.1’ e bakıldığında araştırmaya katılanların her yaş nüfusunun oluşturduğunu söylemek mümkündür.

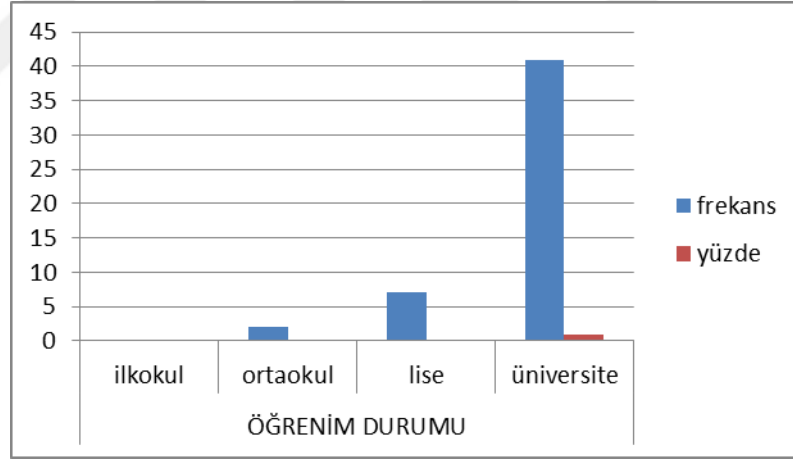
Tablo 5.2. “Cinsiyet Gruplarının Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Ankete katılanların cinsiyet yapısına Tablo 5.2’ den bakıldığında her iki cinsiyetin birbirine yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

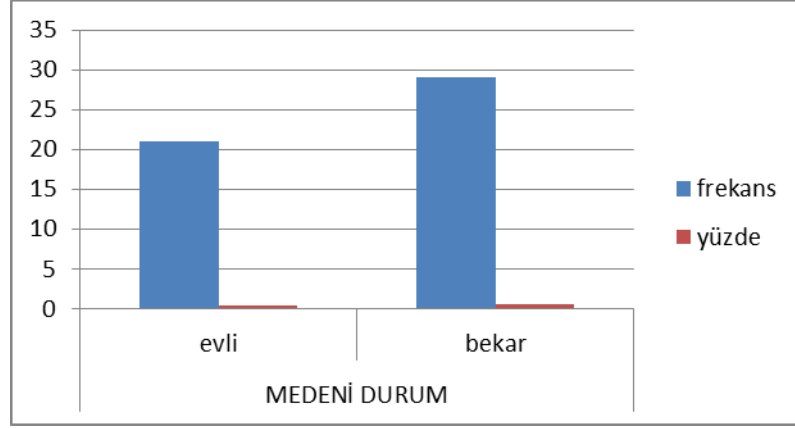
Tablo 5.3. “Meslek Gruplarının Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Ankete katılanların meslek gruplarına bakıldığında diğer meslek, öğrenci ve ev hanımı grubunun birbirine yakın olduğu ve çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 5.4. “Öğrenim Durumunun Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Araştırmaya katılan izleyicilerin öğrenim durumları Tablo 5.4’ den bakıldığında üniversite eğitimi alanların çoğunlukta görülmektedir.

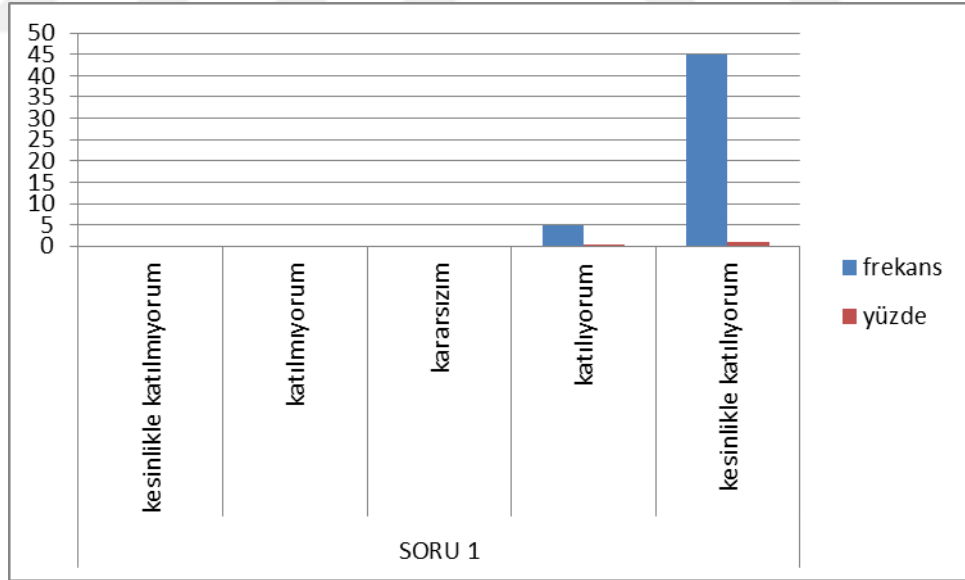

Tablo 5.5. “Medeni Durumun Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Tablo 5.5’den görüldüğü gibi araştırmaya katılanların evli ve bekâr izleyici profili olduğu görülmektedir.

- Anket Kâğıdının İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular ve İrdelenmesi

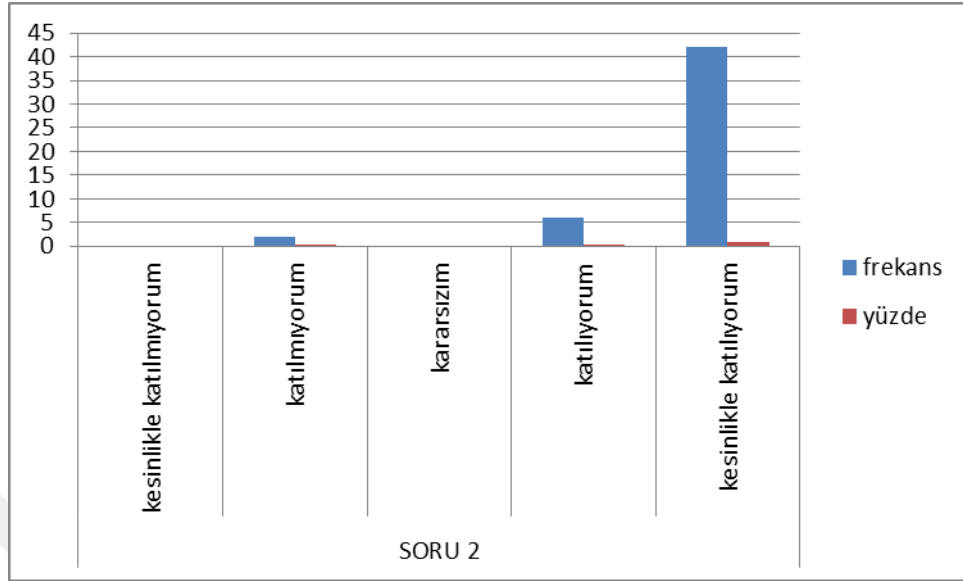
Soru 1: ‘İzleyiciyi *Seksenler* dizisine çeken faktörlerden biri kurgusal mekândır (dekor).’

Tablo 5.6. “Soru-1 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 1’e ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

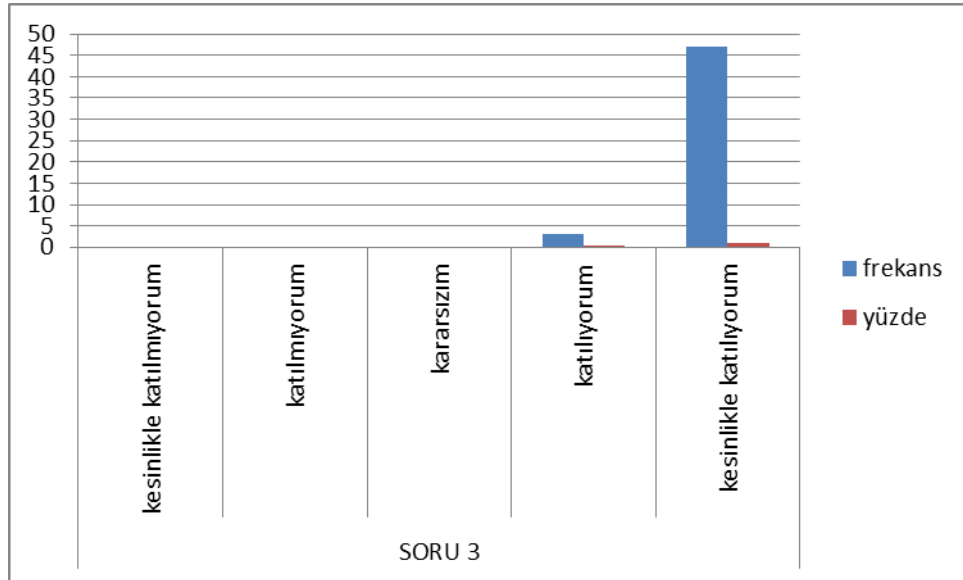
Soru 2: ‘Dönem dizisi *Seksenler*’ de sunulan kurgusal mekânlar izlemeye teşvik edicidir.’

Tablo 5.7. “Soru-2 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 2’ye ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

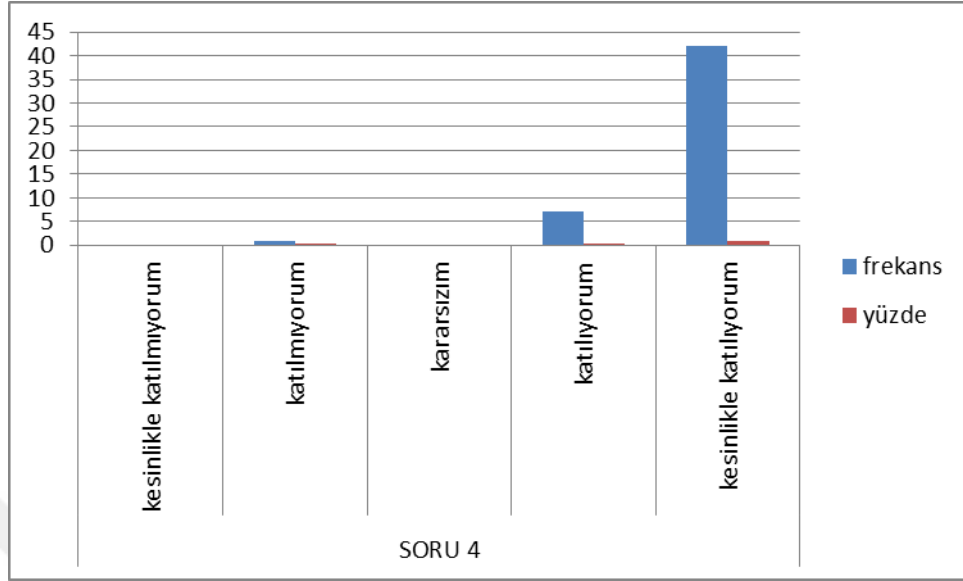
Soru 3: ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında izleyici kendi hayatından izler bulmaktadır.’

Tablo 5.8. “Soru-3 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 3’e ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

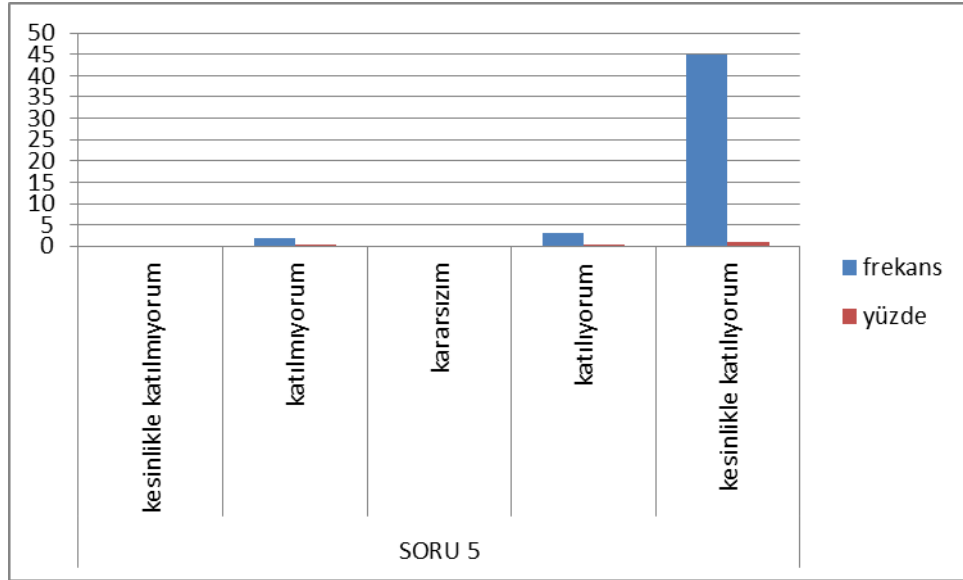
Soru 4: ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında siyasi, sosyal ve ekonomik faktörler yansıtılmıştır.’

Tablo 5.9. “Soru-4 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 4’e ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

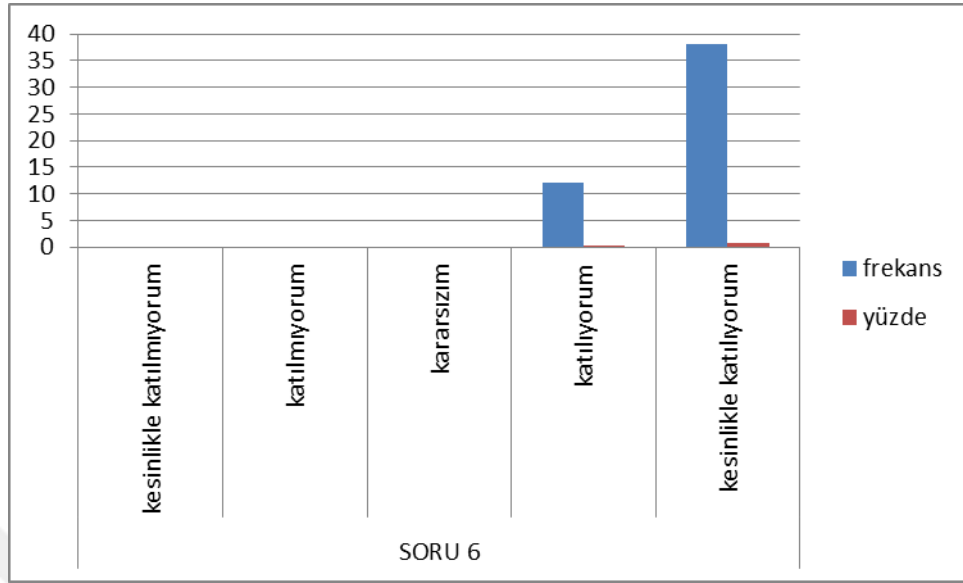
Soru 5: ‘*Seksenler* dizideki konut dekor tasarımında karakterlerin sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklar yansıtılmaktadır.’

Tablo 5.10. “Soru-5 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 5’e ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

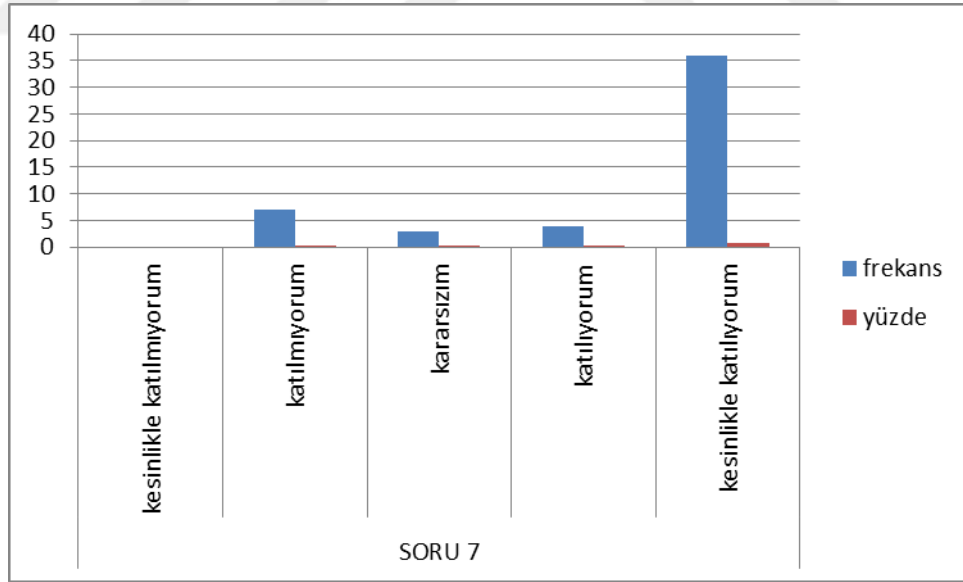
Soru 6: ‘*Seksenler* dizideki mahalle dekor tasarımında ayrıntılı aksesuar seçimi gerçeklik algısını yansıtmaktadır.’

Tablo 5.11. “Soru-6 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 6’ya ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

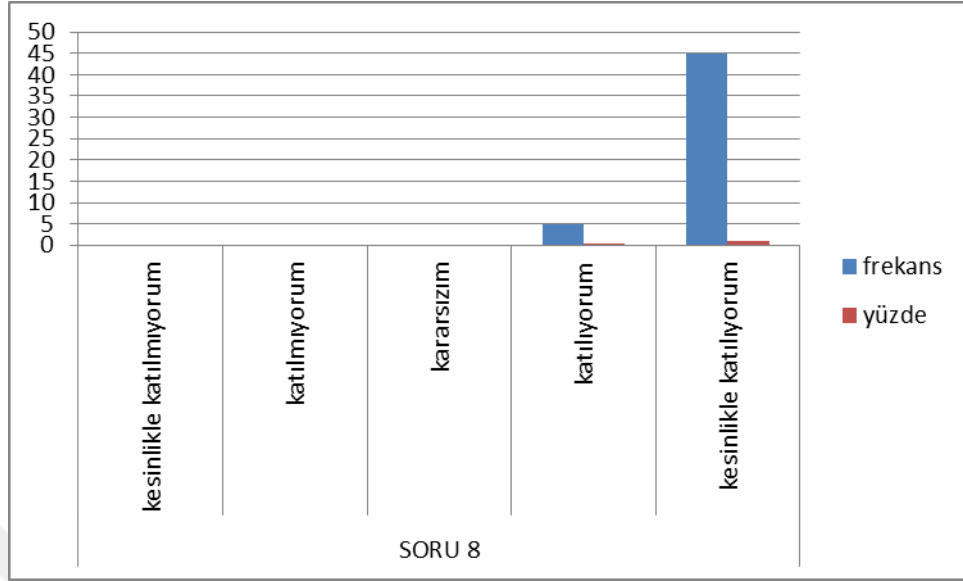
Soru 7: ‘Dönem dizisi *Seksenler*’ in dekor tasarımında dönemin izleri doğru kullanılarak gerçeklik algısını yansıtmaktadır.’

Tablo 5.12. “Soru-7 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 7’ye ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

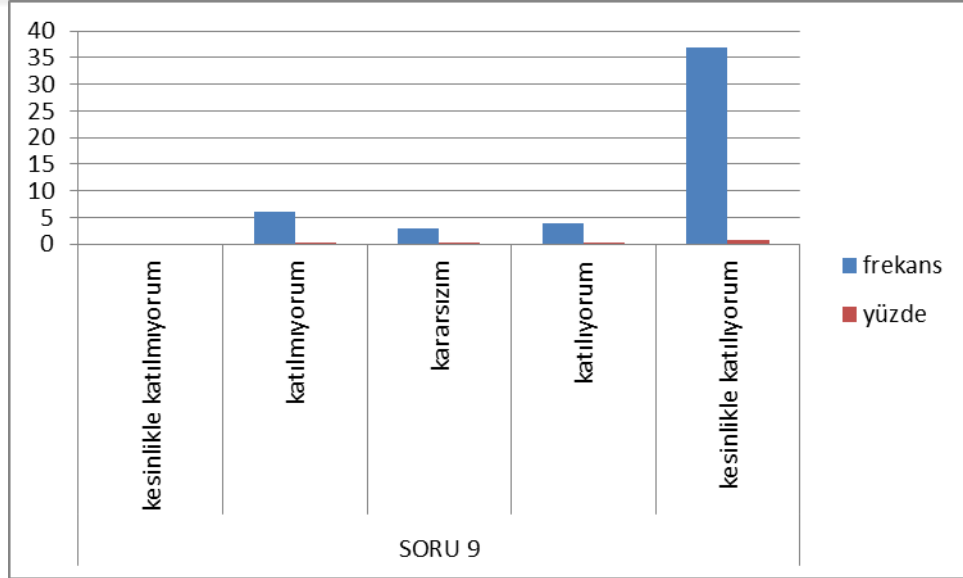
Soru 8: ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında Türk geleneklerini yansıtmaktadır.’

Tablo 5.13. “Soru-8 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 8’ye ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

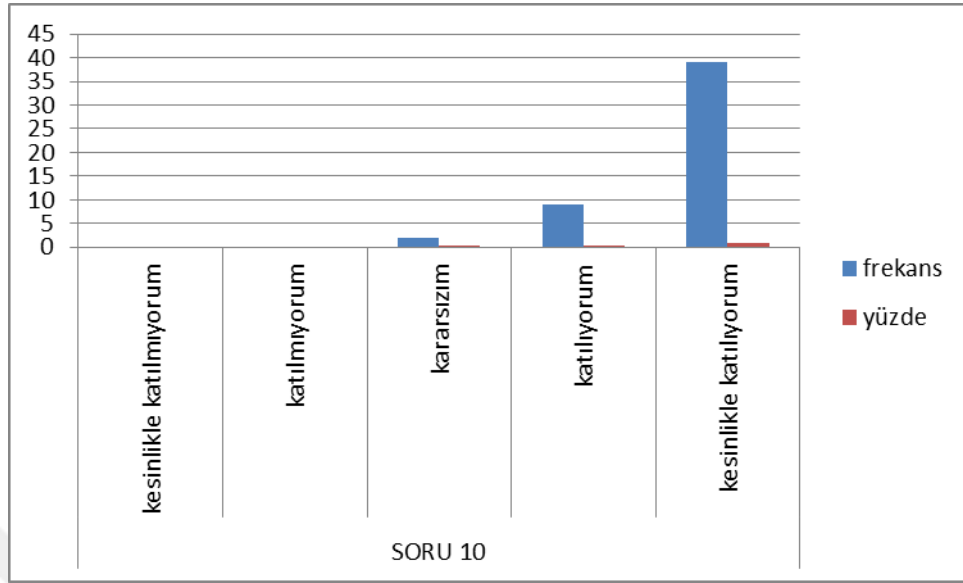
Soru 9: ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında 1980’ler siyasi sürecin etkilerini yansıtmaktadır.’

Tablo 5.14. “Soru-9 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 9’ye ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

Soru 10: ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında 1980’li yıllardaki sıkışmışlık yansıtılmaktadır.’

Tablo 5.15. “Soru-10 Frekans Dağılım Tablosu Ve Grafiği”

Alınan sonuçlara göre Soru 10’ye ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi çoğunluktadır.

5.4. Bulguların Değerlendirilmesi

Anket sonuçları için bir veri tabanı oluşturularak Microsoft

Excel programında veri girişi ve istatistiksel değerlendirmeleri yapılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde frekans dağılımları ile bu dağılımlara bağlı olarak hazırlanan grafiklerle analizleri yapılmıştır.

‘Dönem dizisi *seksenler*in kurgusal mekân tasarımının incelenmesi’ başlıklı tez çalışmasının sonucunda dönem dizisi *seksenler* dizisinin kurgusal mekânlarının izleyiciler üzerinde etkileri şöyledir;

- Dizilerde kurgusal mekânlar izleyicinin ilgisini çekmektedir. Çalışmada izleyicilerin, ankette bulunan ‘İzleyiciyi *Seksenler* dizisine çeken faktörlerden biri kurgusal mekândır (dekor).’ sorusuna %90 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ şeklindeki ifadesi bu sonucu desteklemektedir.

- *Seksenler* dizisini izleyen izleyiciler, yayınlanan bölümleri destekleyen kurgusal mekânları benimsediklerinden diziyi izlemeyi tercih etmektedir. Anket çalışmasında yer alan ‘Dönem dizisi *Seksenler*’ de izleyiciye sunulan kurgusal mekânlar izlemeye teşvik edicidir.’ sorusuna %84 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabı sonucu desteklemektedir.
- *Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımları izleyicinin geçmişini yansıttığından, anketteki ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekan tasarımında izleyici kendi hayatından izler bulmaktadır.’ sorusunun %94 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi bu sonucu desteklemektedir.
- Anketteki ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında siyasi, sosyal ve ekonomik faktörler yansıtılmıştır.’ sorusuna %84 gibi yüksek oranda ‘kesinlikle katılıyorum’ şeklindeki ifadeler sonucunda *seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında siyasi, sosyal ve ekonomik faktörler yansıtıldığı doğrulanmaktadır.
- *Seksenler* dizideki konut dekor tasarımında her bir karakterin yaşam biçimini yansıtan ve ekonomisine uygun mekânlar tasarlanmıştır. Ankette bulunan ‘*Seksenler* dizideki konut dekor tasarımında karakterlerin sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklar yansıtılmaktadır.’ sorusuna %90 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi bu sonucu desteklemektedir.
- İzleyicilerin kısa sürede fark edebileceği dekorlar, izleyicinin ilgisini çekmeli ve benimsemelidir. Anket çalışmasındaki ‘*Seksenler* dizideki mahalle dekor tasarımında ayrıntılı aksesuar seçimi gerçeklik algısını yaşattırmaktadır.’ sorusuna verilen %76 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabı ile dekor tasarımında aksesuar seçimi gerçeklik algısını yaşattığı görülmektedir.
- *Seksenler* dizisi 1980’li yıllarda küçük mahalle insanın nasıl yaşam sürdüğü ve dönemin etkileri anlatılmaktadır. Ankette yer alan ‘Dönem dizisi *Seksenler*’ in dekor tasarımında dönemin izleri doğru kullanılarak gerçeklik algısını yaşattırmaktadır.’ sorusuna % 72 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi bu sonucu desteklemektedir.

- *Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında, Türk geleneklerini yansıtan mekanlar tasarlanmış ve aksesuarlar seçilmiştir. Ankette bulunan ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında Türk geleneklerini yansıtmaktadır.’ sorusuna %90 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabı bu sonucu desteklemektedir.
- *Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında siyasi sürecin baskısı, kuralları yansıtılmıştır. Ankette bulunan ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında 1980'ler siyasi sürecin etkilerini yansıtmaktadır.’ sorusuna %74 ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabı bu sonucu desteklemektedir.
- *Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında 1980’li yılların zorlukları ile insanların içsel dünyalarına kapandığı görülür. Ankette yer alan ‘*Seksenler* dizisinin kurgusal mekân tasarımında 1980’li yıllardaki sıkışmışlık yansıtılmaktadır.’ sorusuna % 78 oranında ‘kesinlikle katılıyorum’ ifadesi bu sonucu desteklemektedir.

Yapılan anket çalışması sonucunda izleyicinin dönem dizilerinde kurgusal mekân tasarımını önemseydiği görülmektedir. Dönem dizisi seksenlerin kurgusal mekân tasarımında, dönemin sosyal, siyasal, kültürel etkileri ve toplumun yaşayış biçimini oluşturulan kurgusal mekânın (dekorun) gerçeklik algısı dekorda kullanılan evrensel ve doğal sembollerin üzerinden mekân bütünlüğünün hikâyedeki karakterler, 1980’li yıllarda yaşanan hayatın kurgusal mekân tasarımında yansıtıldığı ve gerçeklik algısının yaşatıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Televizyon dizilerinde kurgusal mekân tasarımının yapıldığı dönem dizisi *Seksenler* örneği üzerinden kurgusal mekân tasarımının gerçeklik algısı açısından derinlemesine analiz edildiği bu çalışmada, 1980’li yılların siyasal, sosyal ve ekonomik etkilerinin doğru yansıtılmasıyla beraber gerçeklik algısı yakalanmaktadır.

1980’ li yıllar Türk gelenek göreneklerinin yaşatıldığı anlamlı yıllardandır. Dizinin temelinde anlatılmak istenen temel duygular bu değerlerimizdir. 80’ li yılları yaşayan nesilere anılarını hatırlatmak ve bu nesli hiç yaşamamış kuşağı bir noktada kestirmektedir.

Dönem dizisi *Seksenler*’ in kurgusal mekân tasarımında gerçeklik algısı; gerçek malzemeler kullanılarak, binaların eskitilmesi, Arnavut kaldırımlarının polyesterden dökülmesi ve ağaçların imalatı, dönemin izlerini yansıtan doğru aksesuarlar ile teknik birçok detayın üzerinde durulması ile yakalanmıştır.

Dönem dizisi seksenlerin dekor tasarım ve yapım sorumlusu Dilek Pınarcı Başak ile yapılan söyleşi ve yapılan anket çalışmasına göre; 1980’li yıllardaki siyasi süreç Türk toplumunu içine kapatmış, kendisine küçük bir dünya kurarak yaşamaya devam etmesine neden olmuştur. Sokaklarda yaşanan olaylardan ve sokağa çıkma yasaklarından dolayı evlerinde, mahallerinde sıkışıp kalmışlardır. Siyasi baskı, sıkıyönetim ve korku *Seksenler* konut ve mahalle dekoruna yansıtıldığı gözlenmektedir. Senaryodaki karakterlerin hayatlarını kurgusal mekân tasarımında; karakterlerin analiz edildiği, sosyal hayatları ve ekonomik durumları ön planda tutularak mekânların tasarlandığı ve aksesuarların seçildiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak günümüzde dönem dizilerini yapabilmek için kurgusal mekânlara ihtiyaç duyulur. Dönem dizisi seksenlerin kurgusal mekân tasarımı izleyiciye 1980’li yılların gerçek mekânıymış algısını yaşatmayı başarmaktadır.

Kaynaklar:

Barnwell, J., “Film Yapımının Temelleri” Ekim, 2011

Balbay, M.,” 12 Eylül’ün Sol- Kırımı 78’liler”, (2012)

Öngören, M.,T.,” Televizyon Film Yapım Yöntemleri” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No.39, (1976)

Tektaş, O., “Seksenler 80’li Yıllarda Gündelik Hayatımız “, (2012)

Arslangazi, H., “ 1900lerden Günümüze İç Mimarlık Ve Mobilya Tarihi”, Yakın Doğu Üniversitesi

Koçer, K. Z., ”Televizyondan Dekor Yapma Prensipleri Ve Bu Bağlamda “Televizyon Kanallarından Biri İçin”, Bir Dekor Uygulaması”. Yüksek Lisans Tezi, T. C. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,2005

Öksüz, E., ”Televizyon Programı Dekorlarının Estetik Açından İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Trabzon, Haziran,2009

Öztürk, B., ”Sinemada Mekân Tasarımının İncelenmesi: Bilim Kurgu Sineması Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, T. C. Maltepe Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Mart,2012

Yeğin, E. B., ”Türk Sinemasında Sanat Yönetimi Ve Annie Geelmuyden Perten”. Yüksek Lisans Tezi, T. C. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,2011

Tosun, M., ”Türk Sinemasında İç Mekân Tasarımında İç Mimarın Rolü”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran,2011

Ersoy, E., “Mimarlık Ve Sinema Etkileşimi Bağlamında Mekânsal İmge” Kullanımıyla Durağan Mekânın Dinamik Mekâna Dönüşümü”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Eylül 2010

Ünver, B., “Sinemada Mekânsal Duyumsama: The Shining Filmi Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2012

Sunay, C., “12 Eylül Dönemi Türk Siyasetinde Sivil-Asker İlişkileri (1980–1987)” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2009

Erkılıç, H., “Sinema Ve İdeoloji 12 Eylül Filmlerinin Toplumsal Çözümlemesi”. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1997

İpekliler, M., “Anılarda 12 Eylül Dönemi”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2010

Dinçay, D. A., “1960-2010 Yılları Arasında İstanbul Kentli Konut İç Mekân Düzenlemelerini Türk Sineması Üzerinden Okumak Düzenlemelerini Türk Sineması Üzerinden Okumak”. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Haziran 2014

Erdem, T., “Mobilya Tarihine Genel Bakış Ve Art Deco”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Haziran, 2007

Kurt, A., “Anadolu'dan İstanbul'a Göç Ve Kente Tutunma Sürecinde Göçmenler İçin "Kahvehaneler"İN Önemini 1950 Sonrası Türk Romanı'ndan Okuma Ali Kurt” Nisan, 2012

İnternet Kaynakları:

http://www.radikal.com.tr/turkiye/1970lerin_turkiyesi_nasildi-1034163

<http://mellifica.blogcu.com/ulkemizde-bir-milat-seksenler/12893392>

http://www.radikal.com.tr/turkiye/1970lerin_turkiyesi_nasildi-1034163

http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/osman-sengezer-dekor-ve-kostumun-46-yili_17.html

<http://www.kameraarkasi.org/sinema/makaleler/andrebazin.html>

<http://www.pinarsahin.com/seo-makalesi-nedir.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=zoJ5JNVyp8A>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1595/17227.pdf>

http://www.derindusunce.org/wp-content/uploads/2010/10/kendi_ulkesini_iscal_eden_ordu.pdf

http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/yeni%20dergi%2016-17/soner%20dursun%202.pdf

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1595/17227.pdf>

<https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CCgQFjAC&url=http%3A%2F%2Facikarsiv.atilim.edu.tr%2Fbrowse%2F359%2F392083.pdf&ei=DGSSVbmdPMuqsQHFobd4&usg=AFQjCNEytYR2Kfp7VSZbI-Xf34vmJIGMuw&sig2=qreMolKECUAZcQi7Nln02A&bvm=bv.96783405,d.bGg>

<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lere-giris.html>

<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lerde-gunluk-hayat-ve-evlerimiz.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=VIUUHzAseuo>

<file:///C:/Users/pc/Downloads/18969-41554-1-SM.pdf>

http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/32/2.cilt/201-214.pdf

http://www.tuvturk.com.tr/images/paylasimlar/pdf/istasyon_dergileri/istasyon_15.pdf

<http://www.broadcasterinfo.net/81/sinema.html>

[http://en.wikipedia.org/wiki/Western_\(genre\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Western_(genre))

<http://cinemawales.homestead.com/BARGOEDMAIN.html>

<http://www.hhtandn.org/relatedimages/235/interior-of-the-picture-house>

<http://www.turkcebilgi.com/sinema, 02.02.2015>

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/tan_morgul/kaynanalardan_muhtesem_yuzyila_tam_tesekkullu_dizi_antolojisi-1093683

[http://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk-%C4%B1_Memnu_\(dizi,_1975\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk-%C4%B1_Memnu_(dizi,_1975))

<http://www.porttakal.com/foto-galeri/reytingleri-deviren-diziler-5149/1>

http://www.tuvturk.com.tr/images/paylasimlar/pdf/istasyon_dergileri/istasyon_15.pdf

<http://www.selosepet.com/turkiyede-en-cok-izlenen-en-uzun-soluklu-ve-en-eski-diziler-hangileridir/>

http://www.mbc.net/en/mbc4/articles/-----_.html

<http://www.sinematurk.com/film/44927-oyle-bir-gecer-zaman-ki/fotograflar/>

<https://www.pinterest.com/pin/454722893601434041/>

<http://www.alieyuboglu.com.tr/doksanlar-dizisine-hollywood-platosu/>

<https://www.youtube.com/watch?v=zJnscuz44Ts>

usi.web.tr/gorsel/i/doksanlar-set-fotograflari-1/15

<http://www.kadinlarkulubu.com/forum/index.php?threads/gelmis-gecmis-en-sevdiginiz-dizi-hangisi.268437/page-37>

<http://www.evdecor.com/2011/04/ali-kaptanin-evi-sizin-olabilir/oyle-bir-gecer-zaman-ki-dizi-evi/>

<http://www.haftasonu.com.tr/index.php/roportaj/item/2446-cok-merak-edilen-setten-ozel-haberler.html?tmpl=component&print=1>

<http://fotogaleri.dizifilm.com/haber/1968/7/Magazin>

http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/harem_008.jpg

<http://gecce.com/yazarlar/kenan-ercetingoz/muhtesem-yuzyilda-hareme-girdim>

<http://dizilerimizburda.blogcu.com/muhtesem-yuzyil-set-resimleri/11339801>

http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/harem_005.jpg

http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/has_oda_06.jpg

http://www.cahitonat.com/wp-content/gallery/muhtesem-yuzyil/hunkar_02.jpg

<http://geziyorumturkiye1.blogspot.com.tr/2011/05/topkapi-sarayi-harem-dairesi-gercek.html>

<http://www.izafet.net/threads/doksanlar-dizisi-dekor-calismalari.708683/>

<http://www.ensonhaber.com/birol-guven-dogdugu-yeri-plato-yapti-2013-03-26.html>

doksanlardizisiizlehd.blogspot.com

<http://baybul.net/wp-content/uploads/2013/11/doksanlar-set-6.jpg>

<http://fotogaleri.dizifilm.com/haber/3678/1/Galeri>

<http://www.alieyuboglu.com.tr/doksanlar-dizisine-hollywood-platosu/>

<http://sosyalbidunya.com/wp-content/uploads/2013/01/storyboard-2.jpg>

<http://sosyalbidunya.com/wp-content/uploads/2013/01/storyboard-3.jpg>http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat_y%C3%B6netmeni

<http://www.sineterapi.com/2011/08/15/sanat-yonetmeni-ne-is-yapar.html>

<http://www.ranini.tv/roportaj/1426/1/dilek-pinarci-basak-egitimli-degilseniz-yarim-kalirsiniz>

<http://www.sinematurk.com/kisi/9589-dilek-basak-pinarci/>

<http://cilginmevdos.blogspot.com/2011/01/nereye-gittim-inanamazsiniz-1-bolum.html>

<http://www.alieyuboglu.com.tr/doksanlar-dizisine-hollywood-platosu/>

<http://www.daricagazetesi.com.tr/haber/guncel/daricanin-dizisi-doksanlar-basliyor/2132.html>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Mek%C3%A2n>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://www.milliyet.com.tr/12-mart-in-gizli-tarihi-frenleri-sikma-zamani-geldi-/gundem/gundemdetay/03.03.2013/1675560/default.htm>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://www.arastiralim.net/ilk/bu-gidisle-chpye-oy-veremeyecegim-cunku.html>

http://www.radikal.com.tr/yorum/cuntalar_savasinda_orta_yol_darbe-925078

http://www.yukseldemirsoy.com/haber_eski_detay.php?id=159

<http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/24953327/>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://www.forumalew.org/haberler/285955-kibris-baris-harekati-gazete-mansetleri.html>

<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=4>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/mitingler-siyasete-damga-vuruyor-haberi-27598>

<http://mistiklal.com/2012/04/kanl-1-maysn-tang-marmara-oteli/>

http://www.sesonline.net/php/genel_sayfa.php?KartNo=48545

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://www.barikat-lar.de/tarih/77.htm>

<https://line.do/tr/12-eylul-zaman-tuneli/1pm/vertical>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://www.tr.zuhoo.net/gundem/kenan-evren-vefat-etti-kenan-evren-kimdir-h773.html>

<http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/03/16/16.mart.katliami.hatirlamak.unutmamaktir/610131.0/index.html>

<http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/03/16/16.mart.katliami.hatirlamak.unutmamaktir/610131.0/index.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://taksimdenelinicek.org/1-mayis-1979>

<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=2>

<http://en.habervesaire.com/haber/1413/>

<http://www.turkeyinfonyet.com/2011/05/bir-kitap-bir-fenomen-kisilik-ve-devrimci-yol-uzerine-deginmeler-2/fatsa-fikri-2/>

https://www.youtube.com/watch?v=mFh1_aIx-Bg

<http://turkistiklalikurtulusu.blogspot.com.tr/2013/07/turkiye-devrimci-ariyor-turkiyenin-12.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://www.muhalifbaski.com/darbenin-33-yili-4612h.htm>

<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://haber.star.com.tr/medya/unlu-spiker-mesut-mertcan-artik-huzurevinde-yasiyor/haber-961433>

<http://www.tersninja.com/wp-content/uploads/2011/12/12-Eylul.jpg>

<http://www.canlihaber.com/12-eylul-darbesinin-oncesinde-ve-sonrasinda-neler-yasandi-78667h.htm>

<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=7>

<http://www.canlihaber.com/12-eylul-darbesinin-oncesinde-ve-sonrasinda-neler-yasandi-78667h.htm>)<https://www.youtube.com/watch?v=wrqWWBReYSs&list=PL7B6E705568F7AD48>

<http://medyabar.com/habergaleri/32434/12-eylulun-inanilmaz-iskence-yontemleri.aspx?s=14>

<https://line.do/tr/turkiyede-devlet-teroru/g84/vertical>

<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lerde-siyasi-hayat.html>

<http://tuliskursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lerde-siyasi-hayat.html>

<http://acikerisim.iku.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11413/484/1/Tolga%20Erdem.pdf>

<http://www.houzz.com/photos/162501/Artek-Alvar-Aalto-44-Armchair-modern-armchairs-and-accent-chairs>

<http://www.aram.co.uk/designers/alvar-aalto/112b-narrow-shelf.html>

pixshark.com

<http://www.homedit.com/modular-eames-storage-unit/>

<http://www.worthpoint.com/worthopedia/danish-modern-cadovius-wall-unit-teak-desk>

<http://www.boomerangformodern.com/tag/desk/>

https://www.1stdibs.com/furniture/seating/armchairs/pair-of-easy-chairs-style-carlo-mollino/id-f_1760512/

<http://www.iainclaridge.co.uk/blog/11303>

https://www.1stdibs.com/furniture/more-furniture-collectibles/beds/gio-ponti-bed/id-f_800245/

https://www.1stdibs.com/furniture/more-furniture-collectibles/beds/gio-ponti-bed/id-f_800245/

<https://www.pinterest.com/pin/370913719285337934/>

https://www.1stdibs.com/furniture/seating/lounge-chairs/italian-lady-armchair-marco-zanuso-arflex/id-f_807418/

<http://www.dailyicon.net/2011/10/icon-brionvega-algol-tv-by-richard-sapper-marco-zanuso/>

http://www.anticoantico.com/scheda_articolo_main.asp?ID=77823&zoombox=3

<http://www.modernroom.co.uk/www.modernroom.co.uk>

www.vita-interiors.com

<http://galleryhip.com/1960-living-room.html>

<http://imgarcade.com/1/1960s-bedroom-furniture-styles/>

<https://biblandia.wordpress.com/>

<http://afterglowretro.com/tag/orange/>

<http://schools.alcdsb.on.ca/teachers/macpkath/ASM3M/Images1/Forms/DispForm.aspx?ID=14&RootFolder=%2Fteachers%2Fmacpkath%2FASM3M%2FImages1%2FOp%20Art-%20Colour%20Theory>

<http://www.lovesussexweddings.co.uk/2012/09/all-fun-fair-belles-vintage-wedding-fair/>

http://www.gazetenefes.com/h1240-birol_guven_darica_belgeseli_icin.html

<http://www.daricagazetesi.com.tr/haber/guncel/daricanin-gururu-birol-guven/3667.html>

<http://www.demokratgebze.com.tr/darica-mint-studyolari-139966h.htm>

<http://kelebekgaleri.hurriyet.com.tr/galeridetay/73310/2368/13/birol-guven-omur-gedik-eylul-2013>

<http://www.trt1.com.tr/seksenler/26200>

<http://seksenler.tv/hakkinda/>

www.kulisgazetesi.com/medya/darica-film-merkezi-oluyor-h7618.html

<http://www.forumaski.com/yerli-diziler-tanitimleri/136296-seksenler-dizisi-nerede-cekiliyor.html>

http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler-1-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms

http://www.dailymotion.com/video/xopgkb_seksenler

<https://tr.foursquare.com/v/seksenler-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d/photos?openPhotoId=521f358e11d2224d04db9563>

<http://www.yuksektopuklar.com/seksenler-dekorasyonu-8444>

<http://www.baybul.net/seksenler-92-bolum-izle/>

<https://tr.foursquare.com/v/seksenler-dizi-seti/4ff045f7e4b036efb42fd13d/photos?openPhotoId=542bedd7498e498a7a492ce2>

<https://www.youtube.com/watch?v=OP3hoyAQi80>

<http://www.yazete.com/foto-galeri/seksenler-dizisi/14100/sayfa-4/>

<http://ekrandelisi.com/seksenler-26-bolum/>

<http://1.bp.blogspot.com/->

[WBQlh1JHKT8/UDXI9tkN84I/AAAAAAAAAU0/5JVjSRY60rU/s1600/292388_373778329362837_870411709_n.jpg](http://1.bp.blogspot.com/-WBQlh1JHKT8/UDXI9tkN84I/AAAAAAAAAU0/5JVjSRY60rU/s1600/292388_373778329362837_870411709_n.jpg)

<http://ekrandelisi.com/seksenler-18-bolum/>

<https://instagram.com/seksenler/>

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=579519122112310&set=ms.c.eJw1ycEJADAIA8CNionG1v0XKyg~_j9MtoSBFKMOOxiRAx9pyvsavsp~_5z375B4QiEBg~- .bps.&type=1&theater

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=579519155445640&set=ms.c.eJw1ycEJADAIA8CNionG1v0XKyg~_j9MtoSBFKMOOxiRAx9pyvsavsp~_5z375B4QiEBg~- .bps.&type=1&theater

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=579519025445653&set=ms.c.eJw1ycEJADAIA8CNionG1v0XKyg~_j9MtoSBFKMOOxiRAx9pyvsavsp~_5z375B4QiEBg~- .bps.&type=1&theater

http://www.dailymotion.com/video/x14jx3i_seksenler-71-bolum-tek-parca_tv

http://www.dailymotion.com/video/x14uf3j_seksenler-72-bolum-tek-parca_tv

http://www.dailymotion.com/video/x1ai62y_seksenler-74-bolum_tv

<https://www.youtube.com/watch?v=YUzeTL1luQM>

<https://www.youtube.com/watch?v=tc0NadQMuBQ>

<http://www.televizyondizisi.com/forum/seksenler-t10073.0.html>

www.beyazperde.com

http://www.dailymotion.com/video/x1ai62y_seksenler

http://www.dailymotion.com/video/x14jx3i_seksenler-71-bolum-tek-parca_tv

<http://arsiv.taraf.com.tr/haber-yazdir-119493.html>

http://www.aksiyon.com.tr/dosyalar/ergun-plak-sosyal-medya-iliskilerimizi-yozlastirdi_534466

<http://www.meleklermekâni.com/threads/seksenler-dizisi-2-ekim-ergunun-soyledigi-sarkinin-sozleri-buyrun.231172/>

<http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-10818/fotolar-detay/?cmediafile=19959760>

http://www.dailymotion.com/video/xzw5pc_seksenler-63-bolum-tek-parca_tv

<http://www.izlesene.com/video/seksenler-49bolum-parca-1/6848830>

<http://www.neoorog.com/seksenlerde-yeni-dekor/seksenler-4/>

http://www.gazetea24.com/galeri/80ler-dizisi-setten_6130.html?page=96

http://www.gazetea24.com/galeri/iste-80ler-dizisinin-yeni-platosu_6130.html?g=36&page=109

<http://seyircikedi.com/galeriDetails-galeri-55/Seksenler+Dizi+Seti>

http://www.dailymotion.com/video/xv97io_seksenler-38-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms

<https://instagram.com/p/MiytjVqZCe/?taken-by=seksenler>

http://www.dailymotion.com/video/xsfsri_seksenler-22-bolum-dizi-izle-tek-parca_shortfilms

http://www.radikal.com.tr/turkiye/1970lerin_turkiyesi_nasildi-10341639

http://www.gazetea24.com/galeri/iste-80ler-dizisinin-yeni-platosu_6130.html?g=36&page=106

<http://www.izlesene.com/video/seksenler-140bolum-parca-1/8058906>

http://www.radikal.com.tr/turkiye/1970lerin_turkiyesi_nasildi-1034163

<http://mellifica.blogcu.com/ulkemizde-bir-milat-seksenler/12893392>

http://www.radikal.com.tr/turkiye/1970lerin_turkiyesi_nasildi-1034163

http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/osman-sengezer-dekor-ve-kostumun-46-yili_17.html

<http://www.kameraarkasi.org/sinema/makaleler/andrebazin.html>

<http://www.pinarsahin.com/seo-makalesi-nedir.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=zoJ5JNVyp8A>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1595/17227.pdf>

http://www.derindusunce.org/wp-content/uploads/2010/10/kendi_ulkisini_iscal eden_ordu.pdf

http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/yeni%20dergi%2016-17/soner%20dursun%202.pdf

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1595/17227.pdf>

<https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CCgQFjAC&url=http%3A%2F%2Facikarsiv.atilim.edu.tr%2Fbrowse%2F359%2F392083.pdf&ei=DGSSVbmdPMuqsQHFobd4&usg=AFQjCNEytYR2Kfp7VSZbI-Xf34vmJIGMuw&sig2=qreMolKECUAZcQi7Nln02A&bvm=bv.96783405,d.bGg>

<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lere-giris.html>

<http://tulisinkursunkalemi.blogspot.com.tr/2009/11/80lerde-gunluk-hayat-ve-evlerimiz.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=VIUUHzAseuo>

file:///C:/Users/pc/Downloads/18969-41554-1-SM.pdf

http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/32/2.cilt/201-214.pdf

http://www.tuvturk.com.tr/images/paylasimlar/pdf/istasyon_dergileri/istasyon_15.pdf

EK:1

Bu anket çalışmasında, dönem dizilerinden Seksenler dizisinin, kurgusal mekân (dekor) tasarımındaki gerçeklik duygusunun izleyici üzerindeki etkisini incelemek hedeflenmiştir. İki bölümden oluşan anketimizde birinci bölümde izleyici kimliğinizin dışındaki kimliğinize ilişkin temel sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise Seksenler dizisinin dekorunun izleyici üzerindeki etkisine yönelik ... soru göreceksiniz. Bu soruları cevaplarken seçeneklerden size en uygun olanını işaretleyiniz.

BİRİNCİ BÖLÜM

- Yaşınız:
- Cinsiyetiniz: D Bay D Bayan
- Mesleğiniz: D Serbest meslek D Esnaf D Ev hanımı D Öğrenci D Diğer
- Öğrenim durumunuz: D İlkokul D Ortaokul D Lise D Üniversite D Lisansüstü-doktora
- Medeni durumunuz: D Evli D Bekar D Dul/Boşanmış

İKİNCİ BÖLÜM

1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kararsızım 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. İzleyiciyi Seksenler dizisine çeken faktörlerden biri kurgusal mekandır (dekor).					
2. Dönem dizisi Seksenler'de sunulan kurgusal mekanlar izlemeye teşvik edicidir.					
3. Seksenler dizisinin kurgusal mekan tasarımında izleyici kendi hayatından izler bulmaktadır.					
4. Seksenler dizisinin kurgusal mekan tasarımında siyasi, sosyal ve ekonomik faktörler yansıtılmıştır.					
5. Seksenler dizideki konut dekor tasarımında karakterlerin sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklar yansıtılmaktadır.					
6. Seksenler dizideki mahalle dekor tasarımında ayrıntılı aksesuar seçimi gerçeklik algısını yansıtmaktadır.					
7. Dönem dizisi Seksenler'in dekor tasarımında dönemin izleri doğru kullanılarak gerçeklik algısını yansıtmaktadır.					
8. Seksenler dizisinin kurgusal mekan tasarımında Türk geleneklerini yansıtmaktadır.					
9. Seksenler dizisinin kurgusal mekan tasarımında 1980'ler siyasi sürecin etkilerini yansıtmaktadır.					
10. Seksenler dizisinin kurgusal mekan tasarımında 1980' li yıllardaki baskı ve sıkışmışlık yansıtılmıştır.					

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında İstanbul’ da doğdu. İlköğrenimini İstanbul’ da tamamladı. Liseyi Halit Armay’ da tamamladı. Maltepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümünde 2008 yılında başladığı lisans eğitimini 2013 yılında tamamladı. Lisansın ardından ara vermeden 2013 yılında Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2015 yılında Kule Mobilya’da İç Mimarlık yaptı.

